

PRITARTA
Visagino savivaldybės tarybos
2011 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS-120

**VISAGINO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS
„AUKSINIS RAKTELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „VAIVORYKŠTĖ“**

PATVIRTINTA

Visagino vaikų lopšelio-darželio

„Auksinis raktelis“ direktoriaus

2011 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-106

Programą papildė: Bronislava Kirilovienė, Alytė Maldžiuvienė, Irena Romanovskaja, Valentina Trubickaja, Nadežda Pachalkina, Rima Boleišienė.

Pasiūlymus teikė: Dalia Nekliudova, Aliona Ragozina, Nijolė Juršėnienė, Tatjana Dejeva, Laima Kajėnaitė, Paulina Kaladinskaitė, Danutė Geidarova, Eugenija Gasienė, Alina Maliauskienė, Asta Lukoševičienė, Jolita Jutienė, Jūratė Tamulevičienė, Giedrė Sitnovienė, Daiva Apyvalienė, Jūratė Rukienė.

PRITARTA

Visagino vaikų lopšelio-darželio „Auksinis raktelis“
mokytojų tarybos 2011 m. balandžio 26 d.
protoliniu nutarimu (protokolas Nr. 13-3)

PRITARTA

Visagino vaikų lopšelio-darželio „Auksinis raktelis“
darželio tarybos 2011 m. balandžio 27 d.
protoliniu nutarimu (protokolas Nr. 45-4)

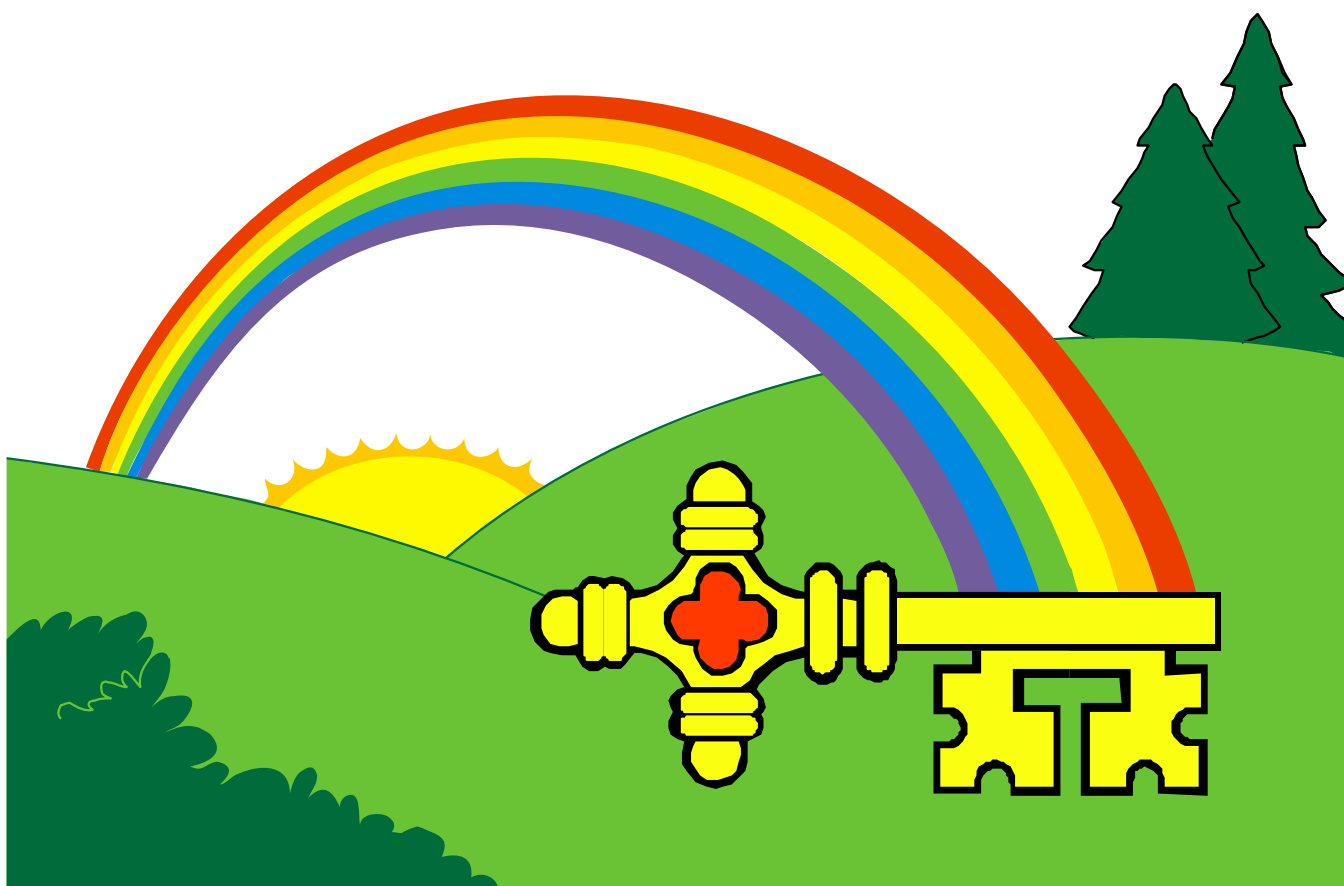
PRITARTA

Visagino savivaldybės tarybos
2011 m. birželio 27 d. sprendimu Nr. TS- 120

TURINYS

BENDROSIOS NUOSTATOS	4
FILOSOFINĖS UGDYMO KRYPTYS	5
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	6
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS	7
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI	7
UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS	7
UGDOMOJI APLINKA IR PRIEMONĖS	66
UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	70
LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	72
PRIEDAI	74-78

VISAGINO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „AUKSINIS RAKTELIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „VAIVORYKŠTĖ“

Ikimokyklinio ugdymo programa „Vaivorykštė“ skirta Visagino vaikų lopšelio-darželio „Aukšinis raktelis“ ikimokyklinio ugdymo pedagogams bei tėvams, besidomintiems nuo gimimo iki šešerių metų vaikų ugdymu(si). Programa nuolat bus atnaujinama ir tobulinama atsižvelgiant į vaikų pasiekimų vertinimų rezultatus, poreikių pasikeitimus, tėvų lūkesčius ir pageidavimus, pedagogų pastebėjimus ir rekomendacijas. Ji parengta vadovaujantis pagrindiniais ikimokyklinio ugdymą reglamentuojančiais teisės aktais bei norminiais dokumentais, pedagoginės bei metodinės literatūros šaltiniais.

BENDROSIOS NUOSTATOS

- Švietimo teikėjas – Visagino vaikų lopšelis-darželis „Aukšinis raktelis“.
- Teisinė forma – savivaldybės biudžetinė įstaiga, steigėjas – Visagino savivaldybės taryba.
- Visagino vaikų lopšelis-darželis „Aukšinis raktelis“ – neformaliojo švietimo ikimokyklinio ugdymo mokykla.
 - Visagino vaikų lopšelio-darželio „Aukšinis raktelis“ tipas – bendrosios paskirties lopšelis-darželis, kuriame ugdymas vyksta lietuvių kalba.
 - Adresas – Taikos pr. 20, LT-31110, Visaginas.
 - Visagino vaikų lopšelis-darželis „Aukšinis raktelis“ savo veiklą grindžia Vaiko teisių konvencija, Vaiko gerovės koncepcija, Lietuvos Respublikos konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos norminiais aktais, Visagino savivaldybės tarybos sprendimais, Visagino savivaldybės administracijos dokumentais, lopšelio-darželio nuostatais.
 - **Vaikai ir jų poreikiai.** Visagino vaikų lopšelių-darželių „Aukšinis raktelis“ lanko nuo gimimo iki šešerių metų ikimokyklinio amžiaus vaikai. Grupės komplektuojamos iš to paties amžiaus vaikų. Darželių lanko ne vienodomis socialinėmis sąlygomis gyvenantys vaikai, didėja socialiai remtinų vaikų ir vaikų, kurių tėvai išvyksta į užsienį, skaičius. Darželių lanko 50 % vaikų iš kitakalbių ir mišrių šeimų, kurie namuose bendrauja lenkų arba rusų kalba, todėl didelis dėmesys skiriamas lietuvių kalbos mokymui, kitakalbių integravimui į Lietuvos gyvenimą. Dalis vaikų ateina iš šeimų, kurios pripažįsta krikščioniškas/katalikiškas vertybes. Yra vaikų, kurie labai dažnai serga. Jiems reikalingos grūdinimo procedūros, kiti sveikatą stiprinantys pratimai, judėjimo optimizavimas. Vaikų gabumai skirtingi. Vieni vaikai gabūs dailei, kiti muzikai. Bet dauguma vaikų motyvuoti, gebėjimai atitinka jų amžių. Vaikų poreikiai – bendravimo su bendraamžiais, fizinio ir psichinio saugumo, pažinimo, saviraiškos bus tenkinami per vaiko kompetencijų ugdymą(si). Įgyvendinant programą bus užtikrintas vaiko poreikių tenkinimas, sudarytos sąlygos vienodam vaikų ugdymui, socialinės atskirties mažinimui.
 - **Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas.** Visagino vaikų lopšelyje-darželyje dirba

pedagogai, atitinkantys kvalifikacinius reikalavimus, kompetentingi, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, nuolat besikeičiantys ir keliantys kvalifikaciją, siekiantys kokybiško ugdymo(si).

- **Švietimo teikėjo savitumas.** Lopšelis-darželis „Aukšinis raktelis“ įsikūręs jauname, daugiakultūriniame, labai gražiame mieste – Visagine. Miestas pastatytas Visagino ežero pakrantėje, apsuptas miškų. Netoli miesto yra atominė elektrinė.

Lopšelis-darželis įkurtas 1985 metų sausio 15 dieną, 1994 metais iš rusiško darželio reformuotas į lietuvišką. Turi savas etnokultūros puoselėjimo tradicijas: sukurta jauki, lietuvių liaudies tradicijas atspindinti aplinka, individuali kiekvienoje grupėje; veikia vaikų folkloro būrelis „Seklytėlė“, etnokultūros studija „Močiutės gryčia“. Tėvų pageidavimu darželyje veikia krikščioniška/katalikiška grupė. Krikščioniškam/katalikiškam ugdymui 2001 metais parengta individuali programa „Kalbėkime vaikams apie Dievą“. Siekiant padėti šeimai pažinti ir perimti lietuvių tautos istorinį bei kultūrinį palikimą, ugdymas vyksta etnine kultūrine kryptimi, kuri neatskiriama susijusi su Visagino gamta, aukštaičių krašto papročiais ir tradicijomis. Įstaiga tapo Ignalinos krašto papročių ir tradicijų puoselėtoja. Daug dėmesio skiriama vaikų saviraiškai per šokį, vaidybą. Tapo tradicija kasmet organizuoti teatro savaites. Veikia ritminių šokių būrelis „Tvistas“. Vaikų sveikatos puoselėjimui, sveikos gyvensenos ugdymui sudarytos geros sąlygos. Veikia baseinas, atskira sporto salė, dirba kūno kultūros pedagogai. Nuo 2004 m. balandžio mėn. lopšelis-darželis dalyvauja respublikiniame sveikatą stiprinančių mokyklų projekte „Sveika mokykla“. Aktyviai dalyvaujame ikimokyklinių įstaigų darbuotojų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ veikloje. Parengta individuali sveikos gyvensenos ugdymo programa „Sveikatos raktelis“. Vaikams, turintiems kalbos ir komunikacijos sutrikimų, pagalbą teikia logopedas. Šių vaikų ugdymas vyksta pagal individualias ugdymo programas. Nuo 2004 metų rugsėjo 1 dienos įstaiga įgyvendina tarptautinę programą „Zipio draugai“. Lopšelis-darželis dalyvauja visuose savivaldybės organizuojamuose tradiciniuose miesto renginiuose.

Vyksta glaudus bendradarbiavimas su „Verdenės“ vidurine mokykla, kitomis Visagino ikimokyklinių įstaigų bendruomenėmis, Panevėžio katalikiškos pakraipos K. Ramanausko lopšeliu-darželiu, Visagino Šv. apaštalo Pauliaus bažnyčios bendruomene. Bendradarbiavimas padeda ugdyti vaikų meilę ir pagarbą gamtai, etniam paveldui, puoselėti dorovinį ugdymą.

- **Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.** Tėvai pageidauja, kad būtų patenkinami vaikų pažinimo, socialiniai, etniniai, saviraiškos, saugumo, savarankiškumo, kūrybiškumo ugdymo poreikiai, vaikai gautų kvalifikuotą logopedo pagalbą, vyktų papildomas ugdymas, kad kitakalbiai vaikai išmoktų kalbėti lietuviškai. Pirmenybę jie teikia vaiko fiziniam ir psichiniam saugumui, doroviniam ir pilnaverčiam asmenybės ugdymui, visuminiam vaiko ugdymui. Vietos bendruomenės socialinė padėtis įtakoja, kad kartu būtų teikiamos ugdymo ir socialinės paslaugos.

FILOSOFINĖS UGDYMO KRYPTYS

- Programoje siejamos kelios filosofinės ugdymo kryptys. Orientuojantis į humanistinę

filosofinę kryptį, sudarytos sąlygos saviraiškos ir savirealizacijos poreikių tenkinimui, plėtojamas supratimas apie šeimą, gimtinę, gamtą, kultūrą. Ugdymas vyksta ne tik įstaigoje, bet ir parodose, šventėse, išvykose. Vadovaujantis egzistencialistine ir fenomenologine filosofine kryptimi, ugdomi bendradarbiavimo įgūdžiai, suteikiama veiklos pasirinkimo laisvė pagal savo galimybes. Pagal rekonstruktyvistinę kryptį sudaromos sąlygos ugdytis už įstaigos ribų, pasinaudoti savo žiniomis vykdant projektus, tyrinėjant. Pagal progresyvinę filosofinę ugdymo kryptį ugdymo turinyje akcentuojamos ne žinios, o gebėjimas kaupti informaciją, veikti pačiam.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis šiais principais:

- **Tautiškumo.** Ugdymo turinys orientuotas į vaiko etninio ugdymo poreikių tenkinimą. Etninis ugdymas – tai pagrindinė vertybė, atspindinti visose ugdymo(si) kompetencijose. Ugdymo turinyje atskleidžiamas žmogaus ryšys su gamta ir laiko ritmais, aukštaičių papročiai, tradicijos, krikščioniškos/katalikiškos tradicijos, kultūrinis paveldas, ugdoma vaiko pagarba gamtai ir gyvybei, Tėvynei.
- **Humaniškumo.** Vaikas yra asmenybė, pripažįstama teisė būti skirtingam. Jo santykiai su aplinkiniais grindžiami pasitikėjimu, draugišku bendradarbiavimu. Pripažįstama vaiko vidinio pasaulio nepriklausomybė.
- **Prieinamumo.** Vaikai ugdomi nuo gimimo iki šešerių metų. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į jų amžių, patirtį, jų gebėjimus ir galimybes, fizines ir dvasines savybes, raiškos būdus, individualius poreikius ir polinkius. Ugdymo turinyje daug dėmesio skiriama vaikų veiksenai, kurią pasirenka patys vaikai. Ugdymo turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje aplinkoje augančiam vaikui. Vaikams suteikiamos galimybės bendrauti su suaugusiais ir bendraamžiais, įgyti pasitikėjimo savimi.
- **Integralumo.** Ugdymo turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą, kurių pagrindas – vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų ir įgūdžių bei patirties sklaida. Ugdymas vyksta integruotai, garantuojama vaiko pažinimo, saviraiškos, psichinio ir socialinio ugdymo darna, vaiko asmenybės harmoningas skleidimasis, visuminis pasaulio suvokimas.
- **Vertybinių nuostatų ugdymo.** Padedama vaikui visa, kas jį supa, įprasminti per dorovines žmogaus nuostatas į pasaulį. Ugdomas savarankiškas, doras, kūrybingas, atsakomybę jaučiantis žmogus, gebantis bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, gerbiantis kitaip mąstančius, kitokios išvaizdos žmones.
- **Individualumo.** Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į individualias vaikų savybes, vaikų patirtį. Suteikiama veiklos pasirinkimo laisvė, pripažįstama vaiko teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį, asmeninę patirtį. Taikomos įvairios priemonės, metodai, individualaus ir nedidelėmis grupelėmis ugdymo formos.
- **Tęstinumo.** Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko patirtį, įgytą šeimoje, vaikų

amžių, priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius. Ugdymo turinys kiekvienais amžiaus tarpsniais pamažu sudėtingėja, pateikiamos vis sudėtingesnės situacijos, nagrinėjamos vis sudėtingesnės problemos, įgaunama vis daugiau pažinimo informacijos.

- **Tikslingumo ir veiksmingumo.** Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius, į Ignalinos krašto, Visagino miesto kultūrinės tradicijas, orientuotas į šiuolaikinę vaikystės sampratą. Ugdymas grindžiamas vaikui prasmingais faktais, procesais, situacijomis. Ugdymo turinys sistemingai vertinamas, analizuojamas ir atnaujinamas pagal poreikius, bet ne rečiau kaip dveji metai.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS

- Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS UŽDAVINIAI

- skatinti vaiką ugdytis tautinę savimone, pilietiškumą, krikščioniškas moralės normas, pagarbą lietuvių liaudies tradicijoms, papročiams;
- ugdyti vaiko kalbą, puoselėti aukštaitišką tarmę, mokyti kitakalbius vaikus lietuvių kalbos, padėti jiems integruotis į Lietuvos gyvenimą;
- saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, ugdyti sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius, tenkinti judėjimo poreikį;
- ugdyti vaiko bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius bendraujant su bendraamžiais ir suaugusiais, skatinti laikytis bendravimo etikos, dorovinio elgesio normų, keistis pažintine informacija, padėti perimti įvairias komunikavimo priemones;
- bendradarbiaujant su šeima, visuomene padėti vaikui suprasti jį supantį pasaulį įvairiais pasaulio pažinimo būdais, sudaryti sąlygas pačiam tyrinėti, atrasti;
- ugdyti vaiko kūrybiškumą, saviraiškos, išraiškos gebėjimus, padėti vaikui suvokti meno kūrybinių estetinę ir istorinę vertę, ugdyti pagarbą lietuvių tautos tradiciniam menui, skatinti vaikus save išreikšti įvairiomis meno priemonėmis ir būdais.

UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Numatant ugdymo(si) programos metodus, siekta, kad jie atspindėtų pagrindinius įstaigos veiklos būdus, taikomus ir aktualius viso programos įgyvendinimo laikotarpiu – ugdytojų tarpusavio bendradarbiavimas ir patirties sklaida, bendras vertybinių nuostatų numatymas, visos bendruomenės įtraukimas į vaikų ugdymo procesą bei palankios ugdymo(si) aplinkos kūrimas.

Vaikų ugdymo(si) metodai atspindi veiklos būdus, stimuliuojančius ir nukreipiančius pačių vaikų aktyvią veiklą, apjungiančius pedagogų ir vaikų pastangas siekiant bendro tikslo. Metodai nukreipti į visuminį vaiko ugdymą, dėmesys paskirstomas visų kompetencijų (socialinės, komunikavimo pažinimo, sveikatos

saugojimo, meninės) ugdymui, kompleksiskai ugdant bendruosius bei specialiuosius gebėjimus (meninius, intelektualinius ir kt.).

Pasirinkti ugdymo metodai atitinka vaikų amžių ir galimybes, individualius poreikius ir neprieštarauja šiuolaikinės pedagogikos principams. Jie atnaujinami, papildomi, atsižvelgiant į vaikų pageidavimus, pedagogų sumanymus, tėvų rekomendacijas, metodų taikymo veiksmingumo vertinimo rezultatus, informacinę medžiagą, pedagoginę bei metodinę literatūrą.

Ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus taikomi šie metodai:

- vaiko žaidimų, aktyvumo, iniciatyvumo, savarankiškumo skatinimas, sudarant palankią ugdymo(si) aplinką (veiklos ir žaidimų kampeliai, ugdymo(si) priemonės ir kt.);
- kūrybiška konstruktyvistinė vaiko ir pedagogo sąveika (vaiko ir pedagogo partnerystė, naujų idėjų pasiūlymas, vaikų idėjų, sumanymų išplėtojimas, diskusijos, problemų sprendimas, susitarimai tarp auklėtojos ir vaikų ir t. t.);
- spontaniškas situacinis ugdymas (iš anksto neplanuotas, paremtas vaiko palaikymu, vaikas skatinamas, jam geriau sekasi);
- ugdymas pavyzdžiu, paremtas pedagogo pamėgdžiojimu, bendradarbiavimu;
- žaidybinis, nes jis skatina vaikų interesą, teigiamas emocijas, padeda natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą;
- kūrybinis, nes jis sudaro sąlygas vaikams sugalvoti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų;
- praktinis, nes vaikai per ugdomąją veiklą susipažįsta su juos supančia aplinka;
- vaizdinis, nes tarsi patikrina, patikslina vaiką supančio pasaulio objektų suvokimą;
- žodinis, nes jis suteikia galimybę perteikti ir gauti informaciją (pokalbis, pasakojimas ir t. t.).

Ugdymo(si) turinys

Ugdymo(si) turinys – tai ugdymo(si) galimybių sudarymo planas, kad lopšelio-darželio „Auksinis raktelis“ ugdytiniai galėtų pasiekti bendrųjų ir specialiųjų tikslų. Ugdymo turinys apima šias ugdymo sritis ir nuostatas:

Komunikavimo kompetencija.

Vertybines nuostatas:

Teikti sensorinių (klausos, regėjimo, lytėjimo) įspūdžių. Siekti dažno akių ir fizinio kontakto, skirti individualų dėmesį vaikui, tinkamai rūpintis vaiku, žadinant naujus potyrius, emocinius išgyvenimus. Mokyti suprasti suaugusiojo kalbą, skatinti tarti pirmuosius garsus, skiemenis, žodžius. Plėsti vaikų žodyną ir vystyti sakytinę kalbą, tenkinant smalsumą, kalbinant, išklausant, praplečiant mintį, atsakant į klausimus, pavadinant, skaitant, dainuojant. Padėti patirti bendravimo su kitais vaikais džiaugsmą, atrasti tinkamo elgesio, jausmų išreiškimo būdus, pajusti jų nuotaiką, aiškintis ketinimus.

Nuo gimimo iki 1 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Lavina lytėjimo pojūčius, plečia savo regimąją atmintį ir girdimąjį suvokimą.	Socialinė sritis. Tenkinti vaikų ugdomosi poreikius ir interesus, suteikti teigiamų emocijų.
	Pažinimo sritis. Reaguoja į girdimus ir regimus žaislus. Pradedą atpažinti jau matytus, įprastus daiktus, kartais bijo naujų, nežinomų.
	Menų sritis. Lavina smulkiąją motoriką čiupinėdamas, žaisdamas su pirštukais „Virus viru košę“, „Pirštukai“.
	Sveikatos sritis. Rodomi daiktai, žaislai, duodami į rankas barškučiai, atkreipiamas vaiko dėmesys į rankutes. Vaikas pradeda jomis manipuliuoti: atgniaužia ir sugniaužia kumštelius, apžiūrinėja, grabalioja pirštukus, mosuoja.
Mokosi bendrauti ne tik mimika, gestais, bet ir garsų junginiais. Pradedą tarti garsus, aktyvina žodyną.	Socialinė sritis. Mokosi bendravimo: kalbant su vaiku, jis pradeda leliuoti, t. y. tarti balsius (pvz., a, e), vėliau pradeda – čiauškėti. t.y. tarti skiemenis (pvz., ma, ba, te), pasako pirmus žodžius.
	Pažinimo sritis. Reaguoja šypsena, mimika, judesiais, žodžiais. Pradedą suprasti žodžius „duok“, „ačiū“, „atia“, „sėsk“ ir kt., žodžius, susijusius elementariais veiksmais – maitinimu, rengimu.
	Menų sritis. Įgyja vis naujų įgūdžių, manipuliudamas su žaislais, piešimo priemonėmis.
	Sveikatos sritis. Tobulina sensorinį lavėjimą veiksmais su daiktais, atkreipiant dėmesį į įvairias daiktų savybes: formą, spalvą, didumą. Domisi daiktų paskirtimi, pradeda naudoti įrankius.
Bendraudamas su suaugusiuoju, vaikas įgauna pirmąją jutiminę pažinties su aplinką patirtį.	Menų sritis. Sugeba pats sau suteikti tam tikrų įspūdžių – stengdamasi suduoti per žaisliuką, mėgindamas pakartoti tam tikrą veiksmą, vėliau pradeda siekti žaislo, jį imti.
	Pažinimo sritis. Įgyja kalbos supratimą, matydamas rodomus žaislus, daiktus, paveikslėlius; atlikdamas įvairius veiksmus su jais.
	Socialinė sritis. Suaugusieji palaiko artimą ryšį su vaiku: vaikas reaguoja įvairiai: šypsosi, sukineja galvą, žiūrinėja. Vaikas įsiklauso į suaugusiųjų kalbą, savo paties balsą ir kitų vaikų balsus, bando pamėgdžioti, įgyja įvairią bendravimo patirtį.
	Sveikatos sritis. Tiki savo sėkme. Lavina judesius, stiprina rankų motoriką, kojų raumenis.

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Vaikas mokosi kalbos kaupdamas patirtį, ką nors mėgdžiodamas, bandydamas, klysdamas, kartodamas.	Menų sritis. Bando pamėgdžioti suaugusiųjų emocijų raiškos būdus, kalbą, dainavimą, veiksmus. Atlieka judesius ir bando pakartoti garsus, vėliau žodžius, kai dainuojamos lopšinės „A, a, pupa“, „Gidu, gidu kateles“, „Myliu, myliu spust“ ir kt.
	Pažinimo sritis. Pratinasi įsiklausyti į garsus (kalbą, dainavimą, barškučio, varpelio skambėjimą). Plojant katutes, rodant šunį, lėlę ar atliekant kitą veiksmą, jis įvardijamas žodžiu: tas žodis kartojamas. Iš pradžių vaikas atlieka mėgdžiodamas, o vėliau raginamas žodžiu.
	Socialinė sritis. Vaikas klausosi kai su jo kalbama ir žaidžiama. Pradedama suprasti kalbą – žvilgsniu rasti paminėtą daiktą ar žmogų (pvz., lėlę), atlikti veiksmą (pvz., ploti katučių). Bando pamėgdžioti suaugusiųjų kalbą, judesius.
	Sveikatos sritis. Pratinasi suprasti, kam reikalingi daiktai ir kaip jais naudotis, pvz., šaukštas reikalingas valgymui ir pan. Vaikas mato įrankius, bando jas išmėginti, išbandyti, nors ir ne pagal paskirtį.

Vertybinės nuostatos:

Klausytis ir gėrėtis vaizdinga, turtinga, taisyklinga kalba. Taisyklingai, aiškiai, raiškiai dėstyti savo mintis. Nusiteikti laikytis kalbinio bendravimo etikos. Natūraliai įgyti intuityvų gimtosios kalbos sandaros suvokimą, didžiuotis tarmišku kalbėjimu. Gebėti bendrauti su kitais, gyvai ir vaizdžiai papildant kalbą grafika, plastika, mimika, muzika, daina. Domėtis knygomis.

1-3 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Bendrauja su bendraamžiais ar suaugusiu	Menų sritis. Mėgdžioja draugų, auklėtojos, auklėtojos padėjėjos veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus, vyresnių brolių ar seserų vaizdines raiškos priemones. Mimika, gestais vaikas geba išreikšti meilę, gerą nuotaiką, nerimą, pyktį. Žaisdamas bando kalbėti su savimi. Bando teplioti, paišinti atskiras daiktų dalis: katinėliui ūsus, pėdas...
	Pažinimo sritis. Ieško daiktų, kuriuos auklėtoja įvardija, pvz.: lėlė, mašina ir kt., atpažįsta paveikslėliuose pavaizduotus naminius gyvūnėlius, jų veiksmus.
	Socialinė sritis. Vaikai pratinasi bendrauti su auklėtoja. Reiškia palankumą, pasitenkinimą šypsodamiesi, nepalankumą – pykdami, verkdami. Pasako savo, kitų vaikų vardus, atsiliepia pašauktas vardu, mėgsta klausinėti, pratinasi atlikti

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	<p>nesudėtingus įpareigojimus. Vartoja žodelius, padedančius bendrauti – noriu, duok. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo savo žaidimams.</p> <p>Sveikatos sritis. Pratinasi atlikti žaidybinius judesius, tinkančius žaidimams: ploja katutes, trepsi kojytėmis, eina rateliu, rodo: didelis, mažas, stiprus, linguoja.</p>
Pradedą klausytis kito kalbos, ją suprasti, susikaupti	<p>Menų sritis. Klausosi auklėtojos, mamytės atliekamų dainų, lopšinių, žaidinimų, mylavimų, ratavimų, taisyklingos kalbos. Pratinasi suprasti 2-3 veiksmų nesudėtingas inscenizacijas su žaislais.</p> <p>Pažinimo sritis. Klausosi gyvūnėlių skleidžiamų garsų. Varto knygas, kartu su auklėtoja, tėveliais tyrinėja paveikslėliuose pažįstamus daiktus, situacijas.</p> <p>Socialinė sritis. Pratinasi susikaupti stebėdamas daiktus, žiūrindamas paveikslėlius, žaislus, atlikdamas nesudėtingus kito įpareigojimus.</p> <p>Sveikatos sritis. Žaidžia ratelius, derina judesius su dainelės žodžiais.</p>
Pradedą kalbėti sakiniu, plečia savo žodyną	<p>Menų sritis. Stengiasi kartu su auklėtoja ar vienas deklamuoti eilėraštkus, dainuoti lopšines, ploti katutes. Žaisdamas su žaislais spontaniškai atkartoja matytus vaizdus, girdėtus garsus, žodėlių junginius.</p> <p>Pažinimo sritis. Mėgdžioja dvigarsiais gyvūnų ir paukščių kalbą, bando papasakoti apie savo žaisliuką, pavadina daiktus daiktavardžiais, bando veiksmažodžiais pavadinti veiksmus, vartoti jungtukus, derinti būdvardžių ir daiktavardžių skaičių ir giminę. Bando nusakyti daiktų požymius, vartoti įvardžius,rieveiksmius.</p> <p>Socialinė sritis. Taria trumpus žodžius. Išsako savo norus, ketinimus. Kalba 2-4 žodžių sakiniais, bando išreikšti savo mintį. Atlieka draugų ar suaugusio nurodomus prašymus, padėkoja, paprašo, pratinasi kalbėti dialogu.</p> <p>Sveikatos sritis. Įvardija kai kurias savo kūno dalis. Skiria ir pavadina įvairaus amžiaus ir lyties žmones.</p>
Pradedą domėtis knygelėmis	<p>Menų sritis. Vartydamas knygelę išreiškia savo emocijas, atkartoja gyvūnėlių judesius, „kalbą“. Bando keverzoti, pašėnti.</p> <p>Pažinimo sritis. Skiria knygelės apačią ir viršų, varto knygeles, bando pasakyti, ką mato, ką girdi.</p> <p>Socialinė sritis. Atsineša iš namų įvairių knygelėlių, jas varto kartu su draugu, auklėtoja.</p>

3-4 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
<p>Bendrauja su pažįstamais suaugusiais ir vaikais, įgyja komunikacinės patirties, pratinasi išreikšti save, keistis pažintine informacija</p>	<p>Menų sritis. Naudodamas dailės, muzikos priemones, savo patirtį, jausmus, nuotaikas reiškia simboliais, linijomis, spalvomis. Demonstruoja išradingumą, žaisdamas su daiktais. Judesius, veiksmus, veido mimiką naudoja komunikacijai. Pratinasi suvokti šokių, pantomimos reikšmę, piešinio, nuotraukos, daikto, knygelės iliustracijos, atvaizdo, namuose matyto animacinio filmuko komunikacinę prasmę. Auklėtojos perskaitytą tekstą bando iliustruoti, parenka pasakojimui tinkamus paveikslėlius.</p> <p>Pažinimo sritis. Keičiasi pažintine informacija, svarstymais, aiškinimais, bando atskleisti, parodyti kitiems savo emocijas, jausmus, stengiasi suprasti kitų pateiktą informaciją. Klausinėja tėvų, auklėtojos, kitų žmonių apie daiktus, reiškinius ir savybes, patys dalijasi savo žiniomis su kitais. Bendraudamas taiko įvairias komunikacines priemones.</p> <p>Socialinė sritis. Bendrauja su pažįstamais žmonėmis, stengiasi užmegzti kontaktą, paprašyti informacijos, susipažinti, suprasti jų nuotaikas, bando suprasti kitų žmonių rodomus jausmus, nuotaikas. Patys ieško ryšio su kitais žmonėmis, pastebi kvietimą ir rodo norą bendrauti, siūlo, kviečia draugus, tėvelius ką nors atlikti kartu. Bando parodyti savo emocines nuotaikas, intuityviai suprasti, kada kitam liūdna, bloga ar gera, bando paguosti, pasidžiaugti, atsakyti į suaugusio meilę, gerus jausmus tuo pačiu. Pratinasi gerbti tėvų, auklėtojos, draugų nuomonę.</p> <p>Sveikatos sritis. Žaisdamas žaidimus su taisyklėmis, atlikdamas sportinius judesius, stebi kito veiklą, demonstruoja savo fizines galias, aiškinasi žaidimo taisykles. Pratinasi judesius, veiksmus naudoti komunikacijai. Klausosi pasakojimų, patarimų kaip saugiai elgtis, maitintis.</p>
<p>Girdi šalia esančius, išlaiko dėmesingumą, suvokia teksto prasmę, reikšmę. Atlieka trumpus</p>	<p>Menų sritis. Klausosi draugų, muzikos mokytojos, auklėtojos atliekamų dainų, lopšinių, žaidimų. Deklamuoja trumpus eilėraštkus, savo kalbą palydi gestais, mimika, vaidindamas atkartoja šeimos narių, draugų kalbą, veiksmus. Padedant auklėtojai atpasakoja pasakėles, apsakymus, atkartoja priežodžius, patarles.</p> <p>Pažinimo sritis. Klausosi auklėtojos, tėvėlių pasakojimu apie Visaginą ir jo žmones.</p>

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
žodžio meno kūrinėlius	Socialinė sritis. Grupėje, namuose klausosi lietuvių liaudies pasakų, garsažodžių, pasakojimų, grožinės literatūros kūrinių. Pratinasi išklaudyti aplinkinių pokalbius, deklamavimą, skaitymą, juos suprasti, išreikšti pritarimą šypsena, dėmesingumu. Įtvirtina girdimų atskirų žodžių, sakinių, garsų junginių prasmes.
Pažinimo patirtį įprasmina bendrine kalba ar tarmiškai.	Menų sritis. Žaisdamas, vaidindamas, dainuodamas derina kalbos tempą (lėtai, greitai), intonacijas, spontaniškai atkartoja aukštaitišką tarmę. Bando skirti liūdną ir linksmą muziką, spontaniškai atkartoja tautosakos kūrinius, garsus. Stengiasi savo jausmus, nuotaikas išreikšti piešiniuose, vaidyboje.
Natūraliai, atsižvelgdamas į savo kalbos raidos dėsningumus, vartoja sinonimus,	Pažinimo sritis. Kartuoja aplinkoje išgirstus garsus. Komentuoja, ką mato, girdi, ragauja, veikia. Varto knygeles, „skaito“ paveikslėlius. Įvardija aplinkos reiškinius, jų savybes, būsenas, savo ir kitų veiksmus aukštaitiška ar bendrine kalba. Kalbasi su auklėtoja, kitais suaugusiais apie savo žaislus, žaidimus, išgyvenimus.
antonimus, liepiamąją nuosaką, būdvardžius, prielinksnius. Įgyja kalbinio bendravimo pradmenis	Socialinė sritis. Klausosi auklėtojos, mamos, tėvelio sekamų pasakų, pasakojimų, pokalbių. Bendraudami, kalbėdami pratinasi vartoti daug malonių žodelių. Stengiasi kalbėti laisvai, su pačiu savimi žaisdami, dirbdami, ką nors veikdami. Komentuoja, ką mato, girdi, ką veikia. Klausosi mįslių, paerzinimų, priežodžių, juos atkartoja. Pratinasi laikytis elementarių kalbinio bendravimo etiketo taisyklių.
	Sveikatos sritis. Įtvirtina prielinksnius atlikdami sportinius pratimus, žaisdami žaidimus.
Domisi knygelėmis	Menų sritis. Pratinasi žymėti daiktus įvairiais simboliais, schematiškai. Bando kurti savo knygeles.
	Pažinimo sritis. Varto knygeles, „skaito“ paveikslėlius, iliustracijoms bando sugalvoti pavadinimus, trumpais sakiniais jas apibūdina. Susipažįsta su elementariais simboliais grupėje, darželio teritorijoje, su suaugusiais aiškinasi jų paskirtį.
	Socialinė sritis. Pratinasi gerbti knygeles, jų neplėšyti, kartu su auklėtoja, tėveliais jas taisyti.

4-5 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Plėsti komunikacinę patirtį, gebėti bendrauti su mažai pažįstamais žmonėmis, ieškoti ir keistis pažintine informacija	<p>Menų sritis. Mimikos komunikacinę prasmę naudoja saviraiškai. Suvokia meno kūrybinių prasmę, juos aptaria kalbėdami, atkartodami judesiu, muzika. Stengiasi atvaizduoti pantomima bet kokius daiktus ar nuotaikas, dailės priemonėmis atvaizduoja judesių prasmę, matytus vaizdus, auklėtojos perskaitytam tekstui nupiešia iliustracijas. Bando iš atskirų detalių sudėlioti paveiksliukus, papasakoti apie sudėliotą vaizdą. Pratinasi pajusti teksto ir vaizdo, muzikos ryšį.</p>
	<p>Pažinimo sritis. Plečia komunikacinę patirtį. Keičiasi, dalijasi pažintine informacija apie miestelio įvykius, žmonių grupes, jų darbus, elgesį, medžiagas, gamtos reiškinius. Draugams aiškina, ką žino pats, klausinėja draugus, auklėtoją, į grupę atėjusius svečius.</p>
	<p>Socialinė sritis. Bendrauja su į grupę atėjusiais: direktore, logopede, meninio ugdymo mokytoja, kūno kultūros mokytoja ir kitų grupių auklėtojomis, vaikučių tėveliais. Aktyviai bendrauja su grupės draugais, į grupę atėjusiais naujais vaikais: kviečia kartu žaisti, ką nors veikti. Pratinasi elgtis pagarbiai, paslaugiai. Bando savo nuomonę derinti su suaugusio, įsiklausyti į bendraamžių nuomonę, ją vertinti tolerantiškai, nekritikuoti. Pratinasi pastebėti draugo sugebėjimus, juos teigiamai įvertinti. Naudoja valios reiškimo formas: ramimą, susitarimą, stengiasi susitarti dėl veiksmų. Prašo pagalbos pas draugus, auklėtoją. Aiškinasi gero elgesio taisykles, svarsto dorovines normas, demokratines vertybes. Pratinasi vertinti save kaip asmenybę, tikisi iš kitų pagarbos, įvertinimo.</p>
Geba susikaupti, išklaudyti šalia esantį, pritarti kito nuomonei, suprasti sudėtingesnių ar rečiau vartojamų žodžių, sakinių prasmes, kalbos grožį, vaizdų,	<p>Sveikatos sritis. Suvokia judesių, veiksmų simbolinę prasmę.</p>
	<p>Menų sritis. Klausosi įrašų, radijo, lietuvių liaudies dainų, greitakalbių, pasakų be galo, priežodžių, patarlių. Skaitytą kūrinėlio turinį vaizduoja pantomima, inscenizuoja, piešia, bando muzikuoti naudodamas gamtinę medžiagą. Vaidindami kalba garsiai, tyliai, šaukia, šnabždasi. Bando nupiešti, grafiškai žymėti matytus simbolius, ženklus.</p> <p>Pažinimo sritis. Klausosi tautosakos, grožinės literatūros, informacinio, publicistinio stiliaus tekstų, stengiasi suvokti jų prasmę. Klausio gamtos garsų miške, pievoje, prie ežero, stengiasi juos pamėgdžioti. Bando išgirsti pirmą ir paskutinį garsą tėvų, draugų, gyvūnų vardažodžiuose, garsus trumpuose žodžiuose,</p>

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
ženklų, simbolių, garsų skirtumus ir panašumus	pastebėti pauzes tarp žodžių.
	Socialinė sritis. Kalbėdami atkreipia dėmesį į kalbos vaizdingumą, ritmą, pakartojimus, rimą. Kalba su intonacija, vartoja aukštaitiškus žodelius, girdi vaizdingą auklėtojos, kitų suaugusių kalbą, ją žavisi.
	Sveikatos sritis. Fizinės veiklos metu geba išklaudyti žaidimų taisykles, sutelkti dėmesį, susitarti dėl bendrų veiksmų.
Kalba laisvai, natūraliai, gyvai, raiškiai, sieja mintį su veiksmu	Menu sritis. Deklamuoja 3-jų posmų eilėraštkus, fantazuoja, kuria pasakėles, istorijas, jas vaidina, „žaidžia“ kalba. Improvizuoja judesiu, veido mimika, mėgdžioja kitus žmones.
	Pažinimo sritis. Kalbėdamiesi įvardija ir apibūdina darželio ir lauko gėles, apdainuojamas lietuvių liaudies dainose. Kalba apie tai, ką matė, girdėjo, lietė, ragavo. Vartoja žodžius skoniu apibūdinti. Klausosi pasakų, padavimų, sakmių. Patys stengiasi pasakoti pasakas, atpasakoti trumpus apsakymus, sukurti teksto pabaigą.
	Socialinė sritis. Su draugais, auklėtoja aiškinasi elgesio taisykles viešose vietose. Kalboje naudoja dainuojamąją ir sakytinę tautosaką, skaičiuotes, pasakas be galo, atkartoja mįsles, patarles, priežodžius, kalba tarmiškai, pasakoja patirtus įspūdžius namuose, miesto renginiuose, išvykose, darželio renginiuose. Atpasakoja trumpus apsakymus, eiliuotus kūrinius, juos inscenizuoja, palydėdami judesiais, veido mimika, bando keisti balso intonaciją pasakodami, deklamuodami.
Suvokia taisyklingą kalbos dalių, garsų vartojimą	Menu sritis. Deklamuodamas, koncertuodamas pratinasi kalbėti aiškiai, taisyklingai tarti garsus.
	Pažinimo sritis. Bando tikslinti daiktų, jų ypatybių nusakymą skaitvardžiais, įvardžiais, pratinasi vartoti būdvardžių laipsnius, būseną nusakančius veiksmažodžius, jaustukus, veiksmažodžius nusakančius išiktukus, tariamąją nuosaką, bando teisingai vartoti ilgąsias ir trumpąsias balse, fonemas o, è, taisyklingai kirčiuoti.
	Socialinė sritis. Bendraudamas, kalbėdamas pats nevarvoja svetimybių, netoleruoja kitų draugų netaisyklingos kalbos.
Domisi pavaizduotu simboliu,	Menu sritis. Kartu su auklėtoja bando užrašyti pasakojimus, juos iliustruoti, išleisti knygeles. Žiūrinėja paveikslus, draugų darbelius, sugalvoja jiems pavadinimus. Savo darbelius žymi pirmąja vardo raide, bando štampuoti,

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
knygelėmis	<p>kopijuoti savo vardą, kopijuoja savo tėvų, brolių, draugų pirmąsias vardų raides.</p> <p>Pažinimo sritis. Sugalvoja knygelėms pavadinimus, jas varto. Aiškinasi su suaugusiais įvairių schemų reikšmę. Dėlioja „Loto“ paveikslėlius su raidėmis, korteles su užrašais, simbolius ties daiktais.</p> <p>Socialinė sritis. „Skaito“ vienas kitam knygeles, stengiasi jas tausoti, neplėšyti, patys bando tvarkyti knygeles, grupės bibliotekėlę.</p> <p>Sveikatos sritis. Savo kėdutę, lovytę, rankšluostį žymi savo vardo pirmąja raide, simboliu.</p>

5-6 metų vaikai

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
<p>Gebėjimas bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, vaikais, vaikų auditorija, su jais dalintis pažintine informacija, socialiniais svarstymais, aiškinimais. Bendraujant naudoti ne tik menines, bet ir technines komunikavimo priemones</p>	<p>Menų sritis. Piešia, su auklėtojos pagalba rašo laiškus, kvietimus, sveikinimus tėveliams, draugams, Kalėdų Seneliui. Kartu su auklėtoja kuria knygeles, tekstus pagal iliustracijas, savo grupės metraščių, lankstinukus, juos dovanoja tėveliams, svečiams. Patirtus įspūdžius, mintis, nuotaiką išreiškia piešiniu, spalva, judesiu, mimika. Pratinasi suprasti vaizdo, judesio, muzikos, žodžio, mimikos perteikiamą komunikacinę prasmę. Žaisdamas, piešdamas išreiškia savo ir draugo emocines savybes, bando jas derinti. Kalbasi apie meno kūrinius, eksponuojamus parodose. Žiūri televizijos laidas vaikams, animacinius filmukus, juos aptaria, diskutuoja, pratinasi suprasti humoristinę, neatitinkančią tikrovės paveikslėlių prasmę.</p> <p>Pažinimo sritis. Lankosi miške, prie ežero, sudaro albumus apie Visagino apylinkėse gyvenančius gyvūnus, paukščius, augmeniją. Lankosi spektakliuose, kurie vyksta darželyje, kultūros centre, parodose. Dalijasi patirtais įspūdžiais, geba išsakyti savo nuomonę. Aiškinasi įvairius gamtos reiškinius, priežastinius ryšius, aktualius įvykius. Diskutuoja apie lankytinas Lietuvos vietas, stengiasi įsiminti kai kuriuos vietovardžius: Ignalina, Kaunas, Palanga, Druskininkai, Vilnius.</p> <p>Socialinė sritis. Bendrauja su į grupę atėjusiais nepažįstamais žmonėmis bei grupės draugais. Perduoda patirtus įspūdžius, naujienas savo ir kitų grupių vaikams.</p>

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	<p>Komunikavimo sritis. Bendravimui taiko komunikacines kalbos priemones: dailę, judesio, žodžio meną, technines priemones. Stengiasi pastebėti draugų kvietimą, prašymą, prierašumą, jiems atsakyti tuo pačiu, su draugais spręsti iškilusias problemas, siekti tarpusavio supratimo. Pastebi kito vaiko, suaugusio teigiamas asmenines savybes, pratinasi gerbti vyresnius, draugus, netoleruoti grubaus elgesio. Per tautosaką, liaudies muziką, tautodailę stengiasi pajusti ryšį su praeitų kartų žmonių dvasiniu pasauliu. Dalyvauja bendruomenės rengiamose šventėse.</p> <p>Sveikatos sritis. Žaisdami, sportuodami, tariasi dėl bendrų taisyklių, veiklos. Reiškiamas mintis bando sustiprinti judesiu.</p>
<p>Klausantis demonstruoja dėmesingumą, kantrumą, toleranciją, geba sutelkti dėmesį į pašnekovą. Suvokia įvairių tekstų stiliaus skirtingumą, perkeltinę prasmę, humorą, fantaziją, žodžių junginių ir sakinių sudarymo būdus, bendrinės kalbos ir aukštaitiškos tarmės vaizdingumą, skambumą, garsines savybes</p>	<p>Menų sritis. Klausosi įvairių įrašų. Kuria kartu su draugais eilėraščius, trumpas pasakėles, jas suvaidina, pakeičia pasakos pradžią ar pabaigą. Fantazuoja, kuria naujus žodžius, tekstus panaudodami savo kūrybines galias. Parinkdami žodžius bando patys rimuoti. Vaidina aplinkinius, žaidžia taikydami įvairų kalbos stilių, toną.</p> <p>Pažinimo sritis. Klausosi skaitomų eilėraščių, lietuvių liaudies pasakų, pasakų be galo, sakmių, padavimų, pasakojimų apie savo kraštą. Susipažįsta su įvairių tekstų stiliaus skirtingumais. Stengiasi suprasti komentavimą, pasakojimą, ginčą, pranešimą, instrukciją. Patys kuria grupės taisykles, instrukcijas, kaip elgtis gamtoje, gatvėje. Klausydamiesi stengiasi išgirsti pirmą, paskutinį, žodžio viduryje esantį garsą. Pratinasi taisyklingai tarti žodžius, juos taisyklingai kirčiuoti.</p> <p>Socialinė sritis. Klausosi įrašų. Klausosi tėvelių, auklėtojos sakomų patarlių, priežodžių apie darbą, gamtą, humoristinių eilėraščių. Bando išsiaiškinti jų prasmę. Mena mįsles apie žemę, saulę, paukščius, gamtos reiškinius.</p>
<p>Kalba laisvai, be įtampos su</p>	<p>Menų sritis. Deklamuoja tradicinius bei modernius eilėraščius, poemas. Balso toną, tembrą pritaiko klausančiajam: kalba su draugu ar visa auditorija, pratinasi</p>

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
<p>nepažįstamais žmonėmis, auditorija, draugais. Kalba apie tai, ką galvoja, sieja mąstymą ir kalbą, kalba išreiškia savo asmens individualumą</p>	<p>kalbėti, ką nors pranešti visai auditorijai, pasakoja pasakas, pasakojimus visai grupei. Pakartoja erzinius. Komentuoja įvairius tautodailės, dailės kūrinius, medžio skulptūras. Laisvai fantazuoja, kuria žodžius, tekstus ateivių, kitų tautų įsivaizduojama kalba.</p> <p>Socialinė sritis. Pasakoja apie savo šeimos ryšius, kalbasi apie laikraščius, žurnalų iliustracijas, parduotuvių reklamas, varto šeimos, draugų fotoalbumus, juos aptaria. Aiškinasi, kalba apie tautos tradicijas ir papročius. Susipažįsta su senolių išmintimi apie orų spėjimą, pavasario pranašus. Diskutuoja įvairiais klausimais apie savo šeimą, apie miesto lankytinas vietas, Visagino miesto žmones. Kuria bendrus projektus. Pakartoja tautosakos, grožinės literatūros kūrinius, vietos bendruomenės sukurtas praeities ir šiuolaikines istorijas, savo kalboje spontaniškai vartoja įvairius garsus, erzinius.</p> <p>Pažinimo sritis. Susipažįsta su Visagino apylinkėse augančiais augalais, gyvenančiais gyvūnais, juos įvardija, pasakoja apie jų augimo ir gyvenimo sąlygas, apsaugą. Įvardija įvairias daiktų būsenas, suvokiamus reiškinius, tiksliai apibūdina medžiagų savybes. Įvardija simbolius gatvėje, parduotuvėse, rečiau matomus daiktus, jų detales. Parenka vardus savo augintiniams, mylimiausiems žaislams.</p> <p>Sveikatos sritis. Aiškinasi žaidimų taisykles, jas tiksliai paaiškina naujiems draugams. Aptaria konfliktų esmę.</p>
<p>Kalba taisyklingai, aiškiai, derina įvairias kalbos dalis</p>	<p>Menų sritis. Pristatydamas savo darbelius, vaidindamas, deklamuodamas, stengiasi kalbėti taisyklingai, aiškiai, teisingai naudodamas žodžių junginius ir sakinius.</p> <p>Pažinimo sritis. Teisingai taria priebalses, pratinasi teisingai vartoti tik vienaskaitinius ir daugiskaitinius daiktavardžius. Daikto savybes nusako dalyviais, vartoja įvardžiutinus būdvardžius, frazeologizmus, veiksmą nusakančius pusedalyvius, padalyvius, geidžiamąją nuosaką.</p> <p>Socialinė sritis. Taiso draugų kalboje vartojamas svetimybės, gerbia savo kalbą. Lavina savo kalbą kalbėdami greitakalbes.</p>
<p>Domisi parašytu žodžiu, raštu, knygelėmis, suvokia teksto</p>	<p>Menų sritis. Kuria knygeles, bando nukopijuoti auklėtojos spausdintinėm raidėm užrašytą savo pasakojimą, skaito knygeles, pagal iliustracijas kuria tekstą.</p> <p>Pažinimo sritis. Pažįsta supančioje aplinkoje esančius simbolius. Kuria grupės, savo namų, darželio planą, pasivaikščiųjų vietovės žemėlapi, žymi daiktus</p>

Komunikavimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
paskirtį – informacinis, grožinis, pranešimas	kortelėmis, užrašo savo vardą ant darbelių spausdintinėm raidėm, ieško savo, draugų, mamos, tėvelio vardo raidžių knygoje. Keiverzoja, bando rašyti.
	Socialinė sritis. Kuria knygeles, jas varto, taiso kartu su auklėtoja. Tvarko bibliotekėlę, lankosi bibliotekoje, susipažįsta su įvairaus žanro kūriniais. Prašo auklėtojos, tėvelių užrašyti savo pasakojimą spausdintinėmis raidėmis.

Sveikatos kompetencija.

Vertybines nuostatas:

Užtikrinti racionalų vaikų maitinimą, stiprinti sveikatą, skatinti bendrą jo vystymąsi. Lavinti judesius, skatinti judėjimo aktyvumą. Diegti elementarius higienos kultūros įgūdžius, savarankiškumo pradmenis valgant, siekiant norimo žaislo, daikto. Ugdyti atsižvelgiant į individualias vaiko savybes, fizinį jo išsivystymą, sveikatos būklę. Kurti saugią, jaukią, džiaugsmingą, tinkamą poilsiui ir aktyvumo kaitos ritmui erdvę. Sveikas ir stiprus vaikas aktyviai bendrauja su suaugusiais, geriau pažįsta aplinką.

Nuo gimimo iki 1 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Tenkinamas vaiko poreikis ir noras miegoti, valgyti ir būdrauti tam tikru ritmu.	Menų sritis. Vaikui dainuojamos lopšinės, dainos, vaikas pradeda įsiklausyti į garsus, pasukdamas galvą, ieško garso šaltinio, skirtingai reaguoja į įvairius garsus: išgirdęs melodingus, tylus – šypsosi, išgąsdintas šaižiu, garsių – sunerimsta. Vaikas mokosi vis geriau suvokti aplinką regėjimu, klausa.
	Komunikavimo sritis. Mokosi higienos įgūdžių, padedant auklėtojai, suvokia, kad švara ir tvarka padeda būti sveiku.
	Socialinė sritis. Vaikui pateikiama kuo daugiau informacijos, skatinant orientacinį-tiriamąjį aktyvumą.
	Pažinimo sritis. Prisitaiko prie jį supančios aplinkos pats nuolatos tobulėdamas. Geba atsipalaiduoti, kai jaučiasi pavargęs: pagulėti, pasėdėti, pakeisti veiklos pobūdį.
Vaikas įgyja naujų gyvenimo ir savarankiškumo įgūdžių. Mokosi kontroliuoti judesius, pasitikėti	Menų sritis. Eksperimentuoja su spalvomis, bando plaštaka, pėda atlikti darbelius.
	Komunikavimo sritis. Suaugusiems paaiškinant, parodant, mokosi savarankiškai žaisti su įvairiais dydžio, formos, spalvos ir paskirties žaislais (piramidėmis, bokšteliais, dėžutėmis, garsus skleidžiančiais žaislais vežimėliais, kamuoliais ir kt.).

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
savo jėgomis, rodyti iniciatyvą.	<p>Socialinė sritis. Bendraudamas ir žaisdamas su suaugusiais įgyja daugiau savarankiškumo, drąsos eksperimentuoti, išmėginti. Pratinasi veikti savarankiškai įgyvendinant savo sumanymus žaisti.</p> <p>Pažinimo sritis. Pamažu mokosi valdyti rankas: tiesia į daiktą, mostelėjimu stengiasi pasiekti daiktą ar nustumti. Vaikas pradeda sėstis, po to stotis. Išmoksta paimti iš šaukštelio ir nuryti tirštą maistą; gerti iš puoduko, valgyti šaukštu, kramtyti kietą maistą; pradeda kontroliuoti tualetu reikmes. Užsispyręs atkakliai bando atlikti veiksmą iki galo, net jei pasirodo per sunku. Mokosi kultūringo elgesio prie stalo.</p>
Lavina motorinius įgūdžius ir tobulina judesius. Tyrinėja kūną, bando atpažinti kūno galimybes.	<p>Menų sritis. Klausosi ramios, švelnios ir judrios melodijos, bando rankomis ir kojomis atlikti judesius pagal muzikos ritmą.</p> <p>Komunikavimo sritis. Padedant suaugusiems drąsiai išbando naują veiklą ir daiktus. Padaręs atradimą ar atlikęs veiksmą, reiškia pasitenkinimą.</p> <p>Socialinė sritis. Kartu su auklėtoja apžiūri rankytes, kojytes, auklėtoja aiškina, žaidžia, atlieka masažą ir pratimus. Lavina judesius per individualius žaidimus ir užsiėmimus su vaiku.</p> <p>Pažinimo sritis. Tyrinėja kūno dalių judesius, jų koordinacijas. Mokosi parodyti savo kūno dalis, pakartoti pavadinimus. Vaikas mokosi valdyti savo kūną.</p>
Geba suvokti jausmus, lavina pojūčius.	<p>Menų sritis. Klausosi auklėtojos dainelių, lopšinių. Pratinasi įsiklausyti į garsus mimika, judesiu bando išreikšti pojūčius.</p> <p>Komunikavimo sritis. Bendraudamas su suaugusiuoju, vaikas įgauna pirmąją jutiminę pažinties su aplinka patirtį.</p> <p>Socialinė sritis. Suvokia savo pojūčius, pratinasi juos pavadinti: džiaugsmą, kaipavyksta pasiekti dominantį žaislą; malonumą - šypsodamas; nusivylimą, liūdesį, kai skauda, kai jaučiasi paliktas. Bando suvokti kitų žmonių jausmą.</p> <p>Pažinimo sritis. Tyrinėja žmonių veidus, mimiką. Pasitiki pažįstamais suaugusiais. Pradedama skirti vienus objektus nuo kitų pagal įvairius jų požymius (įsižiūri į kalbančio su juo suaugusiojo veidą, akimis siekia judantį daiktą ar žaislą, pratinasi klausytis kalbėjimo, dainavimo, įvairių daiktų skambėjimo).</p>
Mokosi išlaikyti pusiausvyrą, orientuotis erdvėje, įveikti mažas	<p>Menų sritis. Klausydamas muziką, bando pagal ją atlikti judesius, pvz., linguoti, siūbuoti.</p> <p>Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojų paskatinimų, pagyrimų. Emocingai reaguoja į žodinių paskatinimų.</p>

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
kliūtis.	Socialinė sritis. Kartu su auklėtoja pratinasi atlikti įvairius pratimus ir judesius kojomis.
	Pažinimo sritis. Atlieka įvairius judesius rankomis ir kojomis, išmoksta persiversti nuo nugaros ant pilvo. Vaikas pradeda šliaužti, vėliau - ropoti, po to – vaikščioti.

Vertybinės nuostatos:

Nusiteikti būti judriam ir aktyviam, veikliam, laikytis asmeninės higienos normų. Siekti fizinės ir dvasinės sveikatos darnos. Gebėti jausti ir valdyti savo kūną, priimti sveikam augimui palankius sprendimus, turėti supratimą apie tinkamo maitinimosi, aprangos, poilsio, miego ir fizinio judėjimo svarbą sveikatai. Gebėti suprasti apie aplinkoje egzistuojančius gyvybei pavojingus ir sveikatai kenksmingus veiksnius.

1-3 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Išlaiko pusiausvyrą, orientuojasi grupėje, aikštelėje	Menų sritis. Šoka ratelius, atlieka veiksmus pagal dainelės žodžius, ant popieriaus daro spalvotus savo pėdučių pėdsakus, jais vaikšto, pamėgdžioja gyvūnelių judesius.
	Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojos aiškinimų, patys bando vienas kitam sakyti, klausti.
	Socialinė sritis. Pratinasi nesusidurti vienas su kitu, savarankiškai užlipti ir nultipti nuo suoliuko. Kartu su auklėtoja atlieka pratimus, derina savo judesius su kitais.
	Pažinimo sritis. Pratinasi eiti tiesiai, aukštyn, žemyn, išlaikyti pusiausvyrą eidami ant pirštų galų, keisdami kryptį, pereidami nuo ėjimo prie bėgimo. Stengiasi šokinėti abiem kojom vietoje, lengvai juda pirmyn, bando mesti kamuolį į ant žemės padėtą taikinį. Žino žaisliuko vietą, savo lovytę, kėdutę, rankšluostį, spintelę. Susiranda, kur išdėlioti žaislai, pats juos pasiima, slepiasi už daiktų.
Įveikia mažas kliūtis	Menų sritis. Pagal muziką bando atlikti judesius rankomis, trepsėti kojytėmis, linguoti.
	Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojos kalbos, dainelių, patys bando dainuoti ir atlikti judesius kartu.

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
	<p>Socialinė sritis. Kartu atlieka veiksmus, stengiasi pasidalinti erdve, neužgauti vienas kito.</p> <p>Pažinimo sritis. Bando perlipti ir peršokti per kliūtis, stengiasi lipti į kalnelius, keturpėsti pralįsti pro lanką, virvutę, ropoti, lipti kopėtėlėm prilaikant suaugusiam, lipti ant suoloelio ir grupėje nultipti nuo jo. Baseine tyrinėja esančias kliūtis, bando eiti paskui auklėtoją, bando pliuškentis, žaisti.</p>
Atlieka paprastus veiksmus su kamuoliu	<p>Menų sritis. Žaidžia su kamuoliu, bando piešti apskritimą, spalvinti, reiškia teigiamas emocijas.</p> <p>Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojos aiškinimo, kaip atlikti vieną ar kitą veiksmą, kalbasi savo kalba su draugais, dalijasi įspūdžiais su tėveliais.</p> <p>Socialinė sritis. Žaisdamas su kamuoliu išreiškia džiaugsmą, norą žaisti, bendrauti su kitais. Stebi auklėtojos, draugo veiksmus, bando atkartoti.</p> <p>Pažinimo sritis. Bando ridenti kamuolį, abiem rankom mesti tolyn, pavyti tolyn riedantį kamuolį. Bando mesti kamuolį į ant žemės padėtą taikinį, nepargriūdamas spirti kamuolį.</p>
Įgyja savarankiškumo įgūdžių	<p>Menų sritis. Žaidžia su kamuoliu, gaudo kamuolį sustoję rateliu.</p> <p>Komunikavimo sritis. Pratinasi prašyti pagalbos, reaguoti į suaugusiojo perspėjimus, kaip saugiai elgtis aplinkoje.</p> <p>Socialinė sritis. Pratinasi taisyklingai sėdėti, laikyti šaukštą rankoje, valgyti savarankiškai, gerti iš puodelio. Pratinasi naudotis asmens higienos reikmenimis. Pratinasi patys praustis, nusišluostyti. Pratinasi susitvarkyti savo žaidimų vietą. Bando patys apsirengti, nusirengti.</p> <p>Pažinimo sritis. Pratinasi saugiai lipti laiptais; žaisdami su smėliu, vandeniu susipažįsta su jų savybėmis, susipažįsta su artimiausios aplinkos daiktais. Pratinasi saugiai elgtis baseine, žaisti žaidimus.</p>

3-4 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
Orientuojasi erdvėje, jaučia judėjimo tempą, kryptį, kūno	<p>Menų sritis. Lavina savo fizines galias žaisdami judriuosius su paprastais ėjimo, bėgimo, pralindimo, kamuolio ridenimo ir mėtymo judesiais žaidimus. Pagal muziką keičia judėjimo tempą, kryptį, atlieka bendruosius pratimus su įvairiomis priemonėmis. Pratinasi judesius atlikti įvairiu tempu. Atranda įvairius kūno dalies</p>

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
galimybes	<p>judėjimo būdus.</p> <p>Komunikavimo sritis. Reaguoja į žodinį garsą, klausosi auklėtojos, draugų kalbos, stengiasi atlikti jų užduotis, aptaria draugų, savo veiksmus.</p> <p>Socialinė sritis. Pratinasi saugiai judėti erdvėje, neužgauti, nepastumti draugo, nesusižeisti, eina šalia vienas kito, susikibę rankomis, pagelbėja draugui, kilus konfliktui susitaria dėl vietos, stebi kitų vaikų veiklą.</p> <p>Pažinimo sritis. Pratinasi orientuotis erdvėje.</p>
Derina rankų judesius, atlieka koordinuotus judesius kojomis	<p>Menų sritis. Iš draugo judesio atpažįsta personažą, gyvūną, daiktą, veiksmą, pamėgdžioja, pakartoja gestą, judesį.</p> <p>Komunikavimo sritis. Keičiasi turima informacija, atsimena ir įvardija judesį, veiksmą, priemones.</p> <p>Socialinė sritis. Kelia sau tikslus, pratinasi valdyti savaimingus judesius, pratinasi netrukdyti kitiems atlikti pratimus, kartu su draugais žaidžia žaidimus, atlieka sportinius pratimus.</p> <p>Pažinimo sritis. Bando įveikti įvairias kliūtis, ridenti ir mesti įvairiu atstumu įvairaus dydžio kamuolius, derinti rankų judesius. Pratinasi atlikti įvairius judesius kojomis.</p>
Įveikia nedideles kliūtis eidamas, jaučia kūno pasikeitimą, atlieka judesius viso kūno koordinacijai	<p>Menų sritis. Klausydamiesi muzikos atlieka judesius, lavinančius kūno koordinaciją.</p> <p>Komunikavimo sritis. Reaguoja išgirdęs bendrą komandą, signalą, aiškinasi, kaip galima lengviau įveikti kliūtis, derina judesius su sakomais žodžiais.</p> <p>Socialinė sritis. Įveikia įvairias kliūtis, keičia judėjimo kryptį ir tempą. Stengdamasis įveikti vandens baimę įveikti, baseine prausia veidą vandeniui, taško vandenį sau į veidą.</p> <p>Pažinimo sritis. Ropoja keturpėsčia, lenta, suoleliu, stengiasi pralįsti pro kliūtis, neliesdamas rankomis žemės, pratinasi laiptoti gimnastikos sienoje, per kliūtis, lipti aukštyn, žemyn pristatomu žingsneliu. Braidu baseine, atlieka rankų ir kojų judesius, žaidžia žaidimus.</p>
Laikosi elementarių asmens higienos taisyklių, sveikos	<p>Menų sritis. Pažintinę informaciją išreiškia piešiniu, judesiu, mimika.</p> <p>Komunikavimo sritis. Kalbasi su auklėtoja, tėveliais apie sveikos gyvensenos naudą, aptaria paveikslukus apie daržovių, vaisių naudą mitybai, klausosi trumpų pasakojimų apie švaros reikšmę žmogaus organizmui.</p>

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
mitybos	Socialinė sritis. Plaunasi rankas. Po valgio skalauja burną vandeniu, naudojami tik savo asmeniniais daiktais. Kultūringai elgiasi prie stalo. Valgo sveiką maistą.
	Pažinimo sritis. Grūdina organizmą, atlikdami rytmetinę mankštą, aktyviai juda sportuodami, atlieka taisyklingo kvėpavimo pratimus.
Judėsiu, gestais, mimika išreiškia pojūčius, garsus, spalvas, žaidžia žaidimus	Menų sritis. Imituoja muzikinių instrumentų skleidžiamus garsus plodami, trepsėdami, linksėdami. Pamėgdžioja gamtos reiškinius, išreiškia perskaityto kūrinėlio nuotaiką.
	Komunikavimo sritis. Dalijasi įspūdžiais, tariasi dėl priemonių, žaidimo vietos, prašo auklėtojos pagalbos, derina judesius, veiksmus su sakomais žodžiais.
	Socialinė sritis. Žaisdami siužetinius žaidimus vaizduoja buitines darbus, jaučia malonumą žaisdami, stengiasi suprasti kito norą, ramiai išsprendžia konfliktus. Veikia ir žaidžia pagal taisykles, atlieka suaugusiųjų ir vaikų pavedimus, veikia pagal duotą pavyzdį. Dalyvauja šventėse, sportinėse pramogose.
	Pažinimo sritis. Stengiasi suprasti žaidimo taisykles, įsidėmi, ką reikia daryti žaidžiant, tyrinėja aplinką.
Įgyja elementarius saugaus elgesio gatvėje, gamtoje, namuose, su žmonėmis įgūdžius	Menų sritis. Įgytą informaciją įprasmina meninėje veikloje, žaidimuose.
	Komunikavimo sritis. Vartydami knygeles, kalbėdami su tėveliais, auklėtoja įgyja elementarių saugios gyvensenos įgūdžių.
	Socialinė sritis. Bendrauja su artimaisiais ir gerai pažįstamais žmonėmis, jaučiasi saugūs, vertingi, suvokia skirtumus tarp berniukų ir mergaičių. Žino savo vardą, pavardę, pasako, kas atsitiko, kreipiasi pagalbos į policininką, kitus žmones. Neteršia aplinkos, padeda tvarkyti darželio, namų teritoriją.
	Pažinimo sritis. Susipažįsta su pagrindiniais kelio ženklais. Saugiai elgiasi gamtoje, vandenyje, darželyje, namuose.

4-5 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
Tyrinėja judesį, jaučia savo kūno galimybes judėdamas skirtinguose	Menų sritis. Šliaužia, šokinėja, eina imituodami įvairius gyvūnus, žmones. Atlieka įvairius veiksmus judėsiu, plastiškai improvizuoja šokio elementus, nuotaikas. Pagal muziką atlieka įvairius judesius.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi taisykles, pagal kurias reikia veikti, prašo paaiškinti, kaip atlikti vieną ar kitą veiksmą.

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
lygiuose, orientuojasi erdvėje, keičia judėjimo kryptį, derina judesius ir kvėpavimą	Socialinė sritis. Netvarkingai judėdami, stengiasi neužbėgti ant kitų, jų nestumdyti. Keičia ėjimą į bėgimą, po signalo keičia kryptį, pritupia, atsistoja, gaudo ir išsisukinėja nuo gaudančiojo.
	Pažinimo sritis. Tiria aplinką. Orientuojasi erdvėje. Atlieka judesius įvairiu tempu. Braido baseine, atlieka įvairius judesius vandenyje, bando pritūpę pasinerti į vandenį.
Derina judesių koordinaciją, taiklumą	Menų sritis. Ugdo rankos miklumą, judesių koordinaciją, vikrumą, stengiasi improvizuoti, kurti pantomimą, judesiu išreikšti nuotaikas. Imituoja muzikinius instrumentus.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, aptaria žaidimo taisykles, susitaria dėl bendrų veiksmų, žaidimo partnerių, aptaria nesėkmes, kliūtis, įsimena kuo daugiau judesių pavadinimų, požymių.
	Socialinė sritis. Drauge ar vieni atlieka įvairius judesius rankomis. Laikosi taisyklių, jas keičia, susitaria dėl bendrų veiksmų.
	Pažinimo sritis. Meta ar stumia įvairaus sunkumo daiktus dešine ir kaire ranka, bando suspausti minkštus daiktus dešine ir kaire ranka, spirti kamuolį dešine ir kaire koja, mėtyti į taikinį. Aktyviai dalyvauja sporto šventėse, pramogose, ekskursijose. Bėgioja apeidami natūralias kliūtis, žaidžia su gamtine medžiaga siužetinius, sportinius žaidimus. Baseine atlieka parengiamuosius pratimus rankų ir kojų judesiams derinti.
Išlaiko pusiausvyrą laipiodami, šokinėdami	Menų sritis. Derina judesius pagal muziką. Laipiodami, šokinėdami imituoja įvairių gyvūnų judesius.
	Komunikavimo sritis. Prašo paaiškinti kaip atlikti veiksmą, aptaria draugo veiksmus, rezultatus, reaguoja išgirdęs savo vardą, sutartinius žodžius, signalus.
	Socialinė sritis. Eina dviese, trise, eilute, įvairiai susikibę rankomis ir atlieka įvairias užduotis.
	Pažinimo sritis. Atlieka įvairius judesius kojomis. Žaidžia žaidimus vandenyje.
Plastiškai improvizuoja, išreiškia veiksmus, savo patyrimą, jausmus judesiu	Menų sritis. Vaizduoja gamtos reiškinius, darbo veiksmus, mechanizmų judėjimą, atpažįsta personažą iš gestų, pozos, aprašymo žodžiu, sugalvoja panašų, artimą veiksmą matytam veiksmui, gestą, improvizuoja nuotaikas, auklėtojos perskaitytą kūrinėlį.
	Komunikavimo sritis. Nuosekliai pasakoja apie vaizduojamus judesius, daiktus, įvykius, sugalvoja panašių žodžių, prašo paaiškinti, kaip žaisti naujus žaidimus,

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	išsirenka žaidimo lyderius, vedėjus.
	Socialinė sritis. Pagal esminius daiktų, reiškinių požymius ieško priežastinių ryšių, su draugais žaidžia žaidimus, siekia asmeninių rezultatų, žaisdami išreiškia pagarbą suaugusiam, draugui, ugdomi išvermingumą, sąžiningumą, laikosi susitarimo dėl žaidimo tvarkos, vietos.
	Pažinimo sritis. Pastebi netikslumus tarp pasakojimo ir imitacijos.
Laikosi higienos, saugios mitybos įgūdžių	Menų sritis. Piešia, kuria meninius projektus apie saugią mitybą, žmogaus higieną.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, klausosi auklėtojos pasakojimų, varto knygas, kuria bendrus projektus apie higienos, sveikos mitybos naudą žmogaus organizmui.
	Socialinė sritis. Rengiasi pagal lauko temperatūrą. Susipažįsta su sveiku, natūraliu maistu, aukštaičių šventiniais valgiais, kartu su grupės auklėtoja verda vaistažolių arbatą. Susipažįsta su nuodingais grybais, augalais. Aptaria elgesio taisykles prie stalo, tinkamai naudojasi stalo įrankiais, servetėlėmis.
	Pažinimo sritis. Plauna rankas. Saugo savo sveikatą. Sveikai ir saugiai maitinasi.
Suvokia asmeninį saugumą lemiančius veiksnius, naudojami kai kuriomis priemonėmis dirbdami, konstruodami	Menų sritis. Kurdami bendrus darbus, saugiai elgiasi su įvairiomis priemonėmis.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, kad žmonės skiriasi kūno išvaizda, gebėjimais.
	Socialinė sritis. Toleruoja kitaip mąstantį, atrodantį žmogų, stengiasi užjausti, pagelbėti draugui. Atsargiai elgiasi su elektriniais prietaisais. Žino pagalbos telefonus – 01, 02, 03, 112. Supranta, kad vandenyje turi būti drausmingi, nesistumdyti.
	Pažinimo sritis. Žino savo namų adresą, tėvų vardus, saugiai naudojami kai kuriomis buitinėmis priemonėmis. Saugiai elgiasi gamtoje, gatvėje, darželio ir namų aplinkoje. Saugiai naudojami žirkklėmis, peiliu.

5-6 metų vaikai

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Derina jutimus ir motoriką, geba būti šalia kitų ir su kitais	Menų sritis. Meninės raiškos priemonėmis geba išreikšti judesį, šokį, judėjimo vyksmą.
	Komunikavimo sritis. Žaisdamas, sportuodamas, judėdamas aptaria bendrus veiksmus, aiškinasi, klausia, ko nesupranta, spėja draugų vaizduojamus veikėjus.

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
	<p>Aptaria įvairių profesijų tipinius veiksmus.</p> <p>Socialinė sritis. Meta kamuolį vienas kitam stovėdami ratu ir gaudydami atlieka papildomą judesį. Stengiasi saugiai elgtis. Žavisi draugo ištvėrme, kantrybe, pats siekia toks būti. Žaidžia žaidimus, estafetes judesio tikslumui, taiklumui, vikrumui ugdyti.</p> <p>Pažinimo sritis. Mėto kamuolį į horizontalų ir vertikalųjį taikinį, į tolį dešine ir kaire ranka. Geba taisyklingai atlikti rankų ir kojų judesius vandenyje.</p>
<p>Orientuojasi erdvėje ir laike, reaguoja į girdimus ir regimus ženklus, jaučia kūno dalių veiklos principą, jaučia kūno svorį, judėjimo greitį</p>	<p>Menų sritis. Imituodami veiksmus, techniką, gyvūnijos ir augalijos pasaulį šokinėja atlikdami įvairius judesius rankomis ir kojomis.</p> <p>Komunikavimo sritis. Reaguoja į draugų, auklėtojos žodžius, signalus, aiškinasi regimų ženklų prasmę, veiksmų atlikimo taisykles, nurodymus, ieško žinomos informacijos apie erdvę, laiką.</p> <p>Socialinė sritis. Eina, bėga keisdami tempą. Geba nesusidurdami su kitais išsisklaidyti ir vėl susirikiuoti, pavyti bėgantįjį, pabėgti nuo jo.</p> <p>Pažinimo sritis. Skiria erdvės puses – kairė, dešinė, eina vora, poromis, atlieka posūkius, sustoja įvairiais būdais. Tiria, koku maršrutu galima vykti: tiesus, vingiuotas, zigzagas, ratas. Keisdami tempą geba lipti gimnastikos sienelę į viršų, žemyn. Lenda pro įvairaus aukščio kliūtis, remiasi alkūnėmis, keliais, šliaužia suoleliu pilvu prisitraukdami rankomis, ropoja keturpėsti pirmyn ir atgal, bando kyboti nugara į sienelę. Braidu baseine, atlieka rankų ir kojų judesius vandenyje.</p>
<p>Išlaiko pusiausvyrą įveikdamas įvairias kliūtis, jaučia kūno padėtį, suvokia bet kokį jos pasikeitimą</p>	<p>Menų sritis. Ženkliną veiksmą, kūno padėtį įvairiais piešiniais, ženklais, užrašais.</p> <p>Komunikavimo sritis. Išsiaiškina žaidimų taisykles, jei nesuprato, neišgirdo – tikslinasi.</p> <p>Socialinė sritis. Geba paklusti, vadovauti, kontroliuoti savo elgesį, veiksmus, padėti kitiems, gerbti susitarimą.</p> <p>Pažinimo sritis. Plačiais žingsniais peržengia per 3-5 kliūtis. Baseine bando vaikščioti atsirėmę rankomis dugnu, ištiesę kojas.</p>
<p>Supranta judesio kalbą ir išreiškia save judesiu</p>	<p>Menų sritis. Derindami įvairius pagrindinius kūno judesius ir veido išraišką žaidžia siužetinius, liaudies, judriuosius žaidimus su sportinių žaidimų elementais, skirtus vikrumui ugdyti, ištvėrmei tobulinti,</p>

Sveikatos kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
	<p>Komunikavimo sritis. Sugalvoja naujas žaidimų taisykles, jas kartu aptaria, stebi draugų veiklą, analizuoja žaidimų klaidas, nesėkmes, jas aptaria, dalijasi informacija.</p> <p>Socialinė sritis. Drauge žaidžia žaidimus, estafetes, skirtas judesiui tikslinti, taiklumui ir vikrumui ugdyti. Aktyviai dalyvauja sporto šventėse, pramogose, sportinėse estafetėse.</p> <p>Pažinimo sritis. Susipažįsta su aplinka, kurioje žais, veiks kartu, su priemonėmis, vaizduojamais objektais.</p>
Laikosi asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimo ritmo	<p>Menų sritis. Kuria sveikos mitybos piramidę, projektus, žiūrinėja iliustracijas, matytus vaizdus perteikia piešiniu, judesiu, muzika.</p> <p>Komunikavimo sritis. Aiškinasi vaistinių augalų paskirtį, naudą. Aptaria, kaip saugoti savo sveikatą, kokie yra žalingi įpročiai, jų įtaka žmogui.</p> <p>Socialinė sritis. Geba saugoti savo sveikatą laikydamiesi sveikų įpročių. Rūpinasi savo kūnu. Dalyvauja bendruose projektuose su tėveliais. Stengiasi susikaupti ir atsipalaiduoti bei pailsėti.</p> <p>Pažinimo sritis. Geba suvokti gamtos įtaką žmogaus sveikatai. Stengiasi laikytis sveikos gyvensenos principų, suvokdamas žalingų įpročių poveikį žmogui.</p>
Geba savarankiškai ar padedant suaugusiam saugiai elgtis buityje, gamtoje, su nepažįstamais	<p>Menų sritis. Įvairiomis meninėmis priemonėmis stengiasi išreikšti girdėtus pasakojimus, matytus vaizdus, kuria meninius projektus.</p> <p>Komunikavimo sritis. Su tėveliais, auklėtojomis, draugais kalbasi apie gamtoje, gatvėje, kieme tykančius pavojus.</p> <p>Socialinė sritis. Suvokia ir atpažįsta rizikingas dalykus: pavojingas vietas, nesaugų savo elgesį ir blogus kitų ketinimus. Atsitikus nelaimei pratinasi užjausti ir padėti. Žino, kokios tarnybos rūpinasi žmonių saugumu, kur kreiptis susirgus, įvykus nelaimei, pagalbos telefonus 01, 02, 03, 112, namų ir tėvų darbovietės, darželio adresus, telefonus.</p> <p>Pažinimo sritis. Saugiai elgiasi gatvėje, darželio aplinkoje, gamtoje, kieme, namuose. Savarankiškai naudojami kai kuriomis priemonėmis, buitine technika.</p>

Pažinimo kompetencija

Vertybines nuostatas:

Sudaryti sąlygas pažinimo kompetencijai ugdyti, suteikti galimybę stebėti, tyrinėti, atrasti, dalytis patirtimi, klausinėti, klausytis pasakojimų, gamtos ir muzikos garsų, dainų. Lavinti regėjimą ir klausą rodant ir pavadinant žaislus. Padėti vaikui įgyti žinias apie save ir kitus, aplinką. Skatinti

domėtis artimiausioje aplinkoje esančiais gyvūnais ir augalais, gamtos objektais ir reiškiniams. Patirtus įspūdžius ir išgyvenimus išreikšti judesiu, gestų kalba ir žodžiais, perkelti į žaidimus ir meninę veiklą.

Nuo gimimo iki 1 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Aktyviai domisi supančią aplinką, tyrinėja erdvę.	Menų sritis. Mokosi pažinti paveikslėliuose, knygių iliustracijose ir kituose dailės kūriniuose pavaizduotus daiktus.
	Komunikavimo sritis. Stebėdamas, klausydamas muzikos, žaisdamas, piešdamas parodo savo emocijas mimika, judesiu, garsu, žodžiu.
	Socialinė sritis. Padedant suaugusiam geba aktyviai tyrinėti aplinką ir judėti.
	Sveikatos sritis. Juda ir laisviau tyrinėja artimiausią erdvę: vartosi, bando sėstis, siekia daiktų, juos ima, tyrinėja. Žaisdamas, manipuliudamas su daiktais lavina motoriką ir koordinaciją.
Pradeda domėtis žaislais, daiktais, knygelėmis.	Menų sritis. Atlieka veiksmus su daiktais, visus išmokus veiksmus vaikas taiko vieno, vėliau – kito daikto ar žaislo tyrinėjimui. Žaidžia su žaislais, kubeliais, daiktais.
	Komunikavimo sritis. Su auklėtoja žiūrinėja, aiškinasi kas pavaizduota paveikslėliuose, knygelėse, bando įsiminti ir pakartoti žodžius, pvz., šuo loja au au.
	Socialinė sritis. Stebi demonstruojamus žaislus, veiksmus, daiktus, aiškinasi jų savybes per pojūčius (čiupinėdamas, ragaudamas, mėtydamas). Pratinasi dalintis žaislais.
	Sveikatos sritis. Mokosi atlikti nesudėtingus veiksmus su daiktais: atidengti įvairias dėžutes, numauti ir sumauti ant strypo didelius žiedus. Geba dėti vieną ant kito du kubelius.
Domisi knygelėmis, paveikslėliais, atranda daug naujo.	Sveikatos sritis. Lavina kūno motoriką vartydamas knygeles puslapius, išreiškia savo įspūdžius.
	Komunikavimo sritis. Pratinasi drauge vartyti knygas, klausytis pasakojimų. Skatinti vaiką kartoti ne tik tariamus, bet ir kitus garsus bei žodžius.
	Socialinė sritis. Kartu su auklėtoja ir tėveliais varto knygas, apžiūrinėja fotoalbumus. Klausosi suaugusiojo aiškinimų, pasakojimų pagal paveikslėlius. Vaikas džiaugiasi kai atranda pažįstamą veidą, daiktą, gyvūną; bando pirštų parodyti ką mato arba ištarti porą žodžių, pvz., „miau“, „au“.
	Pažinimo sritis. Mato paveikslėlius, jas tyrinėja. Susipažįsta su gyvūnais, daiktais, žmonėmis.

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Domisi šalia vykstančiais įvykiais ir esančiais daiktais, trokšta sužinoti ką nors nauja, gauti atsakymus į klausimus.	Menų sritis. Mokosi klausytis aukštesnių ir žemesnių metalofono ar varpelio garsų, greito ir lėto tempo melodijų. Drauge su auklėtoja kuria aplinkos ir gamtos paveikslą. Reiškia savo nuotaiką linijomis, spalvomis.
	Komunikavimo sritis. Aktyviai tyrinėja objektus, pastebi naujus daiktus; pateikia klausimus: kas čia? Bando atspėti, kaip kas vyksta. Jaučia emocinį ryšį su suaugusiuoju, bendravimo pagal sau būdingą ritmą ir poreikius.
	Socialinė sritis. Pratinasi stebėti judančius ir garsus skleidžiančius daiktus, žmones (einant kalbinti, skambinti varpeliu, barškinti nuleistu žemiau, pakeltu į vieną ar kitą pusę barškučiu).
	Sveikatos sritis. Vaikui atsiranda gebėjimas mėgdžioti naujus veiksmus, naujus elgesio būdus, įgytą patyrimą perkelti iš vienu aplinkybių į kitas. Pasinaudoti daiktais kaip įrankiais pasiekti norimo rezultato: už virvutės prisitraukti mašinėlę, arkliuką, puoduką semti ir pilti vandenį.

Vertybines nuostatas:

Domėtis supančia aplinka. Tyrinėti, pažinti supantį pasaulį, Žemės ir Dangaus paslaptį, šventumą, didybę. Pasijusti gamtos dalimi, jausti pagarbą Gyvybės įvairovei, paslaptį. Globoti gyvūnus, gerėtis ir džiaugtis jais. Pajusti gimtinės augalijos grožį, įvairovę, savitumą. Taikyti įvairius pasaulio pažinimo būdus – stebėjimą, klausinėjimą, eksperimentavimą, prognozavimą, informacijos paiešką, įgyti elementarų supratimą apie žmones, gimtinę, Tėvynę, tradicinę kultūrą, krikščioniškąsias vertybes.

1-3 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Domisi artimą aplinka, naudoja simbolius, ženklus ir žodžius kai kuriems veiksams ar įvykiams nusakyti, žymėti	Menų sritis. Tyrinėja, bando išreikšti savo emocijas meninės raiškos priemonėmis. Mėgdžioja gyvūnų ir augalų judesius, gamtos reiškinius.
	Komunikavimo sritis. Bando pavadinti artimiausius aplinkos daiktus, jų savybes. Mėgdžioja gyvūnėlių „kalbą“, stengiasi juos pavadinti, apibūdinti veiksmažodžiu.
	Socialinė sritis. Susipažįsta su kai kuriais daiktais, jų savybėmis, nesudėtingais veiksmais. Pratinasi naudoti simbolius, orientuotis grupėje, naudotis pagalbinais įrankiais veiksams atlikti.
	Sveikatos sritis. Pratinasi naudoti savo rankšluostį, asmeninius daiktus.

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	Pasivaikščiavimo metu susipažįsta su medžiais, gėlėmis.
Suvokia kai kurių daiktų paskirtį	Menų sritis. Žaidžia su žaislais, bando atkartoti savo ir kitų veiksmus.
	Komunikavimo sritis. Pagal paveikslukus bando pasakyti, kam skirtas daiktas, nusako dydį. Klausosi suaugusiojo aiškinimų, pasakojimų pagal paveikslėlius.
	Socialinė sritis. Pratinasi suvokti vandens paskirtį. Susipažįsta su smėlio savybėmis. Pratinasi stebėti kai kuriuos gamtos reiškinius. Naudoja daiktus pagal paskirtį.
	Sveikatos sritis. Pratinasi prižiūrėti grupėje esančias gėles, bando jas laistyti.
Tapatina daiktus tiesiogiai	Menų sritis. Klausosi, kaip skamba kai kurie daiktai, lygina daiktus pagal spalvą. Ieško kontrastingų daiktų pagal spalvą. Žaidžia su įvairaus dydžio daiktais.
	Komunikavimo sritis. Daiktus, veiksmus stengiasi vadinti tikrais pavadinimais, vartoja žodžius, padedančius bendrauti su aplinkiniais.
	Socialinė sritis. Vienarūšius daiktus grupuoja pagal vieną požymį. Tapatina daiktus tiesiogiai pridėdamas, pamatuodamas. Žaislus pasirenka pagal paskirtį. Stato statinius, suvokia statinio paskirtį ir naudoja siužetiniame žaidime.
	Pažinimo sritis. Tapatindamas daiktus, žaisdamas tampa kantresnis, pastabesnis, ramesnis.

3-4 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Domisi aplinka, daiktais, reiškiniais, laiko ritmais	Menų sritis. Aprangą, daiktus naudoja siužetiniams, vaidmeniniams žaidimams. Piešia savo dieną, jos ritmą.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi „Močiutės gryčioje“ matytų namų apyvokos daiktų pavadinimus, jų paskirtį, įsimena ir teisingai vartoja daiktų ir reiškinų pavadinimus. Pratinasi daiktus, veiksmus išreikšti žodžiais, simboliais, suprasti priešingybių ryšius.
	Socialinė sritis. Eksperimentuoja su veidrodžiais, padidinamais stiklais, spyruoklėmis, buities daiktais. Pratinasi suvokti daiktų paviršiaus savybes. Ieško žymių, pėdsakų smėlyje, sniege, stengiasi atspėti, kieno jie yra.
	Sveikatos sritis. Pratinasi teisingai naudotis buities ir kitais daiktais, atsargiai su jais elgtis. Pratinasi orientuotis erdvėje, skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį, kur yra kokia kūno dalis. Pratinasi nustatyti judėjimo kryptį. Pratinasi atskirti gerąją pusę nuo išvirkščiosios.

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Supratimas apie daiktų formas, dydžio pastovumą	Menu sritis. Pratinasi suvokti dydžio, ilgio sąvoką ir pastovumą žaisdamas su daiktais ir medžiagomis. Žaidžia su gamtine medžiaga, grupuoja daiktus pagal didumą, ilgį, aukštį, storį, svorį, stengiasi atskirti labai skirtingus ir vienodus daiktus. Pažįstamas geometrinės formas naudoja piešdami, tapydami, aplikuodami. Konstruodami, žaisdami pratinasi naudoti įvairaus dydžio, spalvos figūras, suvokti jų formų pastovumą, nepriklausantį nuo spalvos ir dydžio.
	Komunikavimo sritis. Vartoja dydį, formą apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas, storas, plonas, sunkus, lengvas, kvadratas, apvalus, tokio pat ilgio, ne tokio pat ilgio. Suvokia, aiškinasi laiko skirtumus: diena, naktis, rytas, vakaras, ką veikiame kiekvienu paros laiku.
	Socialinė sritis. Įgyja supratimą apie daiktų formą: pilnaviduriai, tuščiaviduriai, kampuoti, apvalūs, stengiasi atskirti apvalias ir kvadratinės figūras. Jų ieško grupės aplinkoje. Žaidžia didaktinius žaidimus grupelėmis arba individualiai su įvairios formos statybinėmis detalėmis. Pratinasi ieškoti aplinkoje vienodų daiktų, išvelgia ryšį tarp daiktų, reiškinių ar jų grupių, skaičiuoja vartodami kiekičius skaitvardžius. Supranta daiktų grupių lygybę ir nelygybę.
	Sveikatos sritis. Regėjimo, lytėjimo pojūčiais atskiria figūras.
Pažįsta ir pavadina pagrindines spalvas, suvokia kiekio sąvoką	Menu sritis. Pratinasi žaisti su įvairaus atspalvio ir spalvų daiktais, daiktų spalvas lyginti su gamtos spalvomis.
	Komunikavimo sritis. Pavadina pagrindines spalvas: raudona, žalia, juoda, balta, geltona, mėlyna. Vartoja sąvokas: vienas, daug, mažai, suranda daiktų grupių lygybę ir nelygybę, vartoja sąvokas: tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau, kiek, tiek; skaičiuoja daiktus iki 3, suvokia kiekio pastovumą žaisdamas su įvairiais daiktais ir gamtine medžiaga.
	Socialinė sritis. Pratinasi grupuoti, dėlioti daiktus pagal jų spalvą, surasti tokios pat spalvos daiktus.
Supratimas apie augalus artimiausioje aplinkoje	Menu sritis. Klausosi lietuvių liaudies dainų apie augalus, šoka ratelius, vaizduodami kai kurių augalų augimą.
	Komunikavimo sritis. Pratinasi pajusti žmogaus ryšį su gamta, klausydamiesi lietuvių liaudies pasakų, padavimų, patarlių, priežodžių, mįslių.
	Socialinė sritis. Stebi ir tyrinėja augalus darželio gėlyne, grupėje augančias gėles. Pratinasi suprasti augalų panašumus ir skirtumus. Daigina sėklytes, stebi jų dygimą ir augimą, tyrinėja augalų augimo tarpsnius. Susipažįsta su augalų

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	nauda žmogui. Pratinasi prižiūrėti augalus savo aplinkoje.
	Sveikatos sritis. Augalų, daržovių naudojimas maistui. Susipažįsta su žalingais augalais, grybais, sėklomis.
Supratimas apie gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje	Menų sritis. Imituoja gyvūnų judesius, pamėgdžioja garsus. Naudodami dailės priemonės, stengiasi juos pavaizduoti piešinyje, lipdyti jų figūras iš tešlos, plastilino.
	Komunikavimo sritis. Stebėdami suvokia, aiškinasi gyvūnų panašumus ir skirtumus. Pajunta žmogaus ryšį su gyvūnais klausydamiesi lietuvių liaudies pasakų, eilių, dainų, patarlių. Suvokia gyvūnų būdą, charakterį.
	Socialinė sritis. Susipažįsta su naminiais gyvūnais. Pratinasi prižiūrėti gamtos kampelyje esančius gyvūnus, augalus. Susipažįsta su gyvūnų, augalų gyvybės ratu – gimimu, augimu, mirimu. Pratinasi suvokti, kad gyvūnai atsiveda palikuonių. Suvokia gyvūnų naudą žmogui, kuo jie mus džiugina, maitina. Klausosi paukščių balsų gamtoje įrašų. Pratinasi globoti gyvūnelius.
	Sveikatos sritis. Žiūrėdami knygas, enciklopedijas sužino, kad yra gyvūnų, pavojingų žmogui.
Elementarus supratimas apie kai kuriuos negyvosios gamtos objektus ir reiškinius	Menų sritis. Suvokia, kad kiekvienas metų laikas turi savo spalvas, garsus. Susipažįsta su dangaus šviesuliais, juos stebi, piešia, klausosi padavimų, pasakų.
	Komunikavimo sritis. Aiškinasi dirvožemio, šviesos naudą augalams, oro ir klimato reiškinius: stebi ir aptaria klimato reiškinius įvairiais metų laikais, stengiasi patys nustatyti, kada oras šiltas, kada šaltas, lietingas.
	Socialinė sritis. Kartu su draugais, suaugusiais tyrinėja kai kuriuos negyvosios gamtos objektus – smėlį, vandenį. Žaisdami susipažįsta su jų savybėmis. Pratinasi suvokti oro buvimą pūsdami balionėlius, muilo burbulus.
	Sveikatos sritis. Supranta vandens, saulės naudą žmogaus sveikatai. Patys stengiasi būti gryname ore, rengtis pagal oro temperatūrą, metų laikus.

4-5 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Taiko įvairius aplinkos pažinimo būdus, tyrinėja	Menų sritis. Susipažįsta su puošybos elementais, juos palygina ant skirtingų daiktų: ąsočių, juostų, staltiesių. Stengiasi sukurti šešėlių teatrą naudodami lempą, projektorių. Mimiką naudoja įvairiems jausmams reikšti, kuria nedidelių

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
supančią aplinką, patys kuria grožį	siluetų šešėlių teatrą. Pratinasi orientuotis stalo erdvėje, popieriuje.
	Komunikavimo sritis. Vartoja sąvokas: šiandien, rytoj, vakar, pratinasi taisyklingai vartoti veiksmažodžių laikus su šiomis sąvokomis. Pratinasi pastebėti laiko tėkmės požymius: diena – šviesu, naktis – tamsu, saulės ir mėnulio ciklas pagal paros laiką, augalų gyvenimas įvairiu paros metu, veiksmažodžių laikų derinimas atsižvelgiant į laiką. Susipažįsta su laiko matavimu paromis. Žaisdami supranta, kaip matuojamas laikas.
	Socialinė sritis. Susipažįsta su senoviniais namų apyvokos daiktais, įrankiais, rakandais darželio „Močiutės gryčioje“. Kartu su tėveliais stengiasi papildyti „Močiutės gryčių“ savo senelių ar prosenelių daiktais. Eksperimentuoja su padidinauju stiklu. Naudoja tautinę simboliką savo darbeliuose, stengiasi suprasti jų prasmę. Pratinasi suvokti funkcines daiktų savybes, buitines darbus, paros dalių kaitą.
Pagal išorės savybes daiktus priskiria tam tikrai grupei, suvokia tūrio pastovumą, formos įvairumą, lygina daiktus pagal kelis požymius	Sveikatos sritis. Orientuojasi erdvėje judėdami nurodyta kryptimi, žaisdami judriuosius žaidimus su taisyklėmis, pratinasi išreikšti daiktų padėtį erdvėje ir juos dėlioti lygindami su savimi.
	Menų sritis. Naudoja pažįstamas formas piešdami, aplikuodami, kurdami tautodailės raštus. Iš įvairios formos popieriaus lapų lanksto lankstinukus. Iš įvairių buitinių atliekų konstruoja, įvairiai kaitalioja formų ir erdvės derinius. Žaisdami, dėliodami supranta, iš kokių pagrindinių elementų susideda raštai, iš kokių geometrinių figūrų sudaryti statiniai.
	Komunikavimo sritis. Vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: ilgesnis, trumpesnis, mažesnis, didesnis, storesnis, plonesnis. Plėsdami supratimą apie daiktų formą, žaisdami su daiktais, susipažįsta su trikampės, stačiakampės formos daiktais, stengiasi figūras atskirti, pavadinti.
	Socialinė sritis. Nusako daiktų dydį, pratinasi suvokti tūrio pastovumą naudodami įvairias medžiagas kūnus. Lygindami daiktus pagal ilgį, aukštį, plotį, didumą, svorį stengiasi atskirti mažiau besiskiriančius ar beveik vienodus daiktus naudodamiesi sąlyginiu matavimu. Grupuoja vienspalves, panašaus dydžio geometrines figūras pagal formą, didėjančia ir mažėjančia tvarka. Suvokia daiktų paviršiaus savybes. Grupėje, „Močiutės gryčioje“, darželio teritorijoje lygina daiktus, pasako kelis požymius, kuriais jie skiriasi arba yra panašūs.

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Skiria pagrindines spalvas ir atspalvius	<p>Menų sritis. Suvokia pagrindines spalvas, jas skiria, pratinasi skirti įvairaus intensyvumo atspalvius, sudėti akmenukus, kaladėles, kamuoliukus nuo šviesesnio iki tamsesnio atspalvio, skirti vienus atspalvius nuo kitų.</p> <p>Komunikavimo sritis. Pavadina kai kuriuos atspalvius.</p> <p>Socialinė sritis. Kuria projektus, kolektyvinius darbus, žaidžia kūrybinius žaidimus.</p>
Naudoja kiekičius ir kelintinius skaitvardžius	<p>Komunikavimo sritis. Vartydami nuotraukų albumus stengiasi palyginti šeimas pagal sudėtį. Pratinasi suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo dydžio ar kitų savybių, skaičiuoja įvairius daiktus, daiktų grupes lygina tarpusavyje. Pratinasi vartoti kelintinius skaitvardžius nuo 1 iki 5, lyginti kelintinių ir kiekičių skaitvardžių vartojimą.</p> <p>Socialinė sritis. Skaičiuoja daiktus, grupių narius, iš lyginio skaičiaus pratinasi padaryti nelyginį atimdami arba pridėdami daiktus, skaičiuoja ir atskaičiuoja nurodytą kiekį daiktų, skaičiuoja daiktus iki 5, suskaičiuoja ir atskaičiuoja nurodytą kiekį daiktų pagal pateiktą pavyzdį, susipažįsta su skaitmenimis nuo 1 iki 5, sprendžia loginius galvosūkius, „žaidžia“ magiškais skaičiais 3, 9.</p> <p>Sveikatos sritis. Žaisdami, sportuodami pratinasi išsiskaičiuoti.</p>
Geba domėtis tolimesnėje aplinkoje augančiais augalais, juos tyrinėja, jaučia atsakomybę už gamtos saugojimą	<p>Menų sritis. Džiaugiasi tautodailės kūriniais. Patys bando kurti liaudiškus ornamentus, panaudodami rūtos lapelius, eglutės simboliką. Matytus augalus nupiešia, pavaizduoja judesiu, muzika.</p> <p>Komunikavimo sritis. Sužino, kad augalams reikia dirvožemio, šilumos ir vandens, kad vanduo – gyvybės šaltinis. Nagrinėja augalo dalis. Tyrinėja augalų sėklas. Nagrinėja augalų prisitaikymą prie metų laikų kaitos. Medžiai, krūmai numeta lapus. Susipažįsta su visus metus žaliuojančiais medžiais. Klausosi lietuvių liaudies pasakų, padavimų, mįslių priežodžių apie augalus. Susipažįsta su lino nauda žmogui. Prižiūri, palaisto gėles, purena pagaliukais žemę.</p> <p>Socialinė sritis. Stebi medžius, krūmus, grybus, žolynus, gėles. Augina grupėje tulpes, svogūnus, stebi jų vystimąsi. Supranta, kad gyvybė atsiranda iš sėklos. Pajunta žmogaus ryšį su augalija. Vaikai pajunta atsakomybę už augalus, nelaužo krūmų, medžių, be reikalo neskina gėlių.</p> <p>Sveikatos sritis. Sužino kai kurias liaudiškas gydymosi tradicijas. Grupėje verda, skanauja vaistažolių arbatą. Supranta, kuo naudingi žmogui augalai. Suvokia, kad galima valgyti įvairias augalų dalis. Sužino, kad gamtoje yra nuodingų</p>

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
	augalų ir grybų.
Domisi laukinių gyvūnų gyvenimu, juos saugoja, jaučia jiems pagarbą	Menų sritis. Naudodami įvairias dailės priemones, piešia, aplikuoja, lipdo, konstruoja įvairius gyvūnus, pamėgdžioja jų „kalbą“, judesius.
	Komunikavimo sritis. Susipažįsta su gyvūnais, supančiais žmogų. Sužino, kaip gyvūnai ir paukščiai prisitaiko prie metų laikų. Aiškinasi gyvūnų panašumus ir skirtumus. Sužino apie „šventais“ laikomus gyvūnus. Supranta, kuo naudingi žmogui gyvūnai.
	Socialinė sritis. Stebėdami suvokia, kaip gyvūnai ir paukščiai prisitaiko prie aplinkos. Stengiasi pajusti atsakomybę už gyvūnus, juos globoti. Aiškinasi, kokią naudą teikia gyvūnai žmogui. Tyrinėja savo aprangą ir apavą, juos lygina.
	Sveikatos sritis. Ieško informacijos apie gyvūnus liaudies medicinoje. Aiškinasi, kokias gydomąsias savybes turi medus, pienas. Supranta, kad gamtoje yra plėšrių gyvūnų.
Supratimas apie negyvosios gamtos reiškinius	Menų sritis. Aplinkos reiškinius, daiktus įprasmina vaizdu, garsu, judesiu.
	Komunikavimo sritis. Sužino apie vandens svarbą augalų, gyvūnų gyvybei. Daigina sėklas, jas sodina, stebi laistomus ir nelaistomus augalus, aptaria juos. Tyrinėja dirvožemį, aiškinasi, kokiam dirvožemyje geriau auga augalai, aptaria sąlygas, reikalingas augimui. Suvokia augalų, gyvūnų, žmogaus prisitaikymą prie metų laikų kaitos.
	Socialinė sritis. Stebi ir tyrinėja negyvąją gamtą, jos reiškinius. Eksperimentuoja su vandeniu – jį išgarina, užšaldo, stebi vandens būklės pasikeitimą, aiškinasi pasikeitimo priežastis. Lauke lygina sniegą su ledu.
	Sveikatos sritis. Pasivaikščiavimo metu atkreipia dėmesį į vėją, nusako jo kryptį, patys gamina vėjo malūnėlius, aitvarus, žaidžia su jais. Iš knygų bando sužinoti apie dangaus kūnų įtaką augalų, gyvūnų, žmonių gyvenimui. Saulės šviesa reikalinga gyvybei, ji dalija metus į sezonus, mėnulis nustato darbų pradžią, praskaidrina nakties tamsą.

5-6 metų vaikai

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
Supranta augalo, gyvūno, daikto	Menų sritis. Piešia, tapo tautinius simbolius, aplinkoje matomus daiktus, naudoja augalus, jų dalis kurdami ornamentus. Džiaugiasi šventėse, ritualuose

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
kilmę, jų priklausomybę, tautinių simbolių reikšmę	<p>naudojamais augalais-simboliais.</p> <p>Komunikavimo sritis. Aiškinasi augalo, gyvūno kilmę, kaip ir kur, iš ko daiktas pagamintas, daiktus, reiškinius stengiasi priskirti grupei pagal paskirtį. Sudaro vieną, dvi grupes pagal daiktų priklausomybę vienai ar kitai kategorijai, geba atskirti daiktą, nepriklausantį tai kategorijai, aiškina, kodėl jis nepriklauso.</p> <p>Socialinė sritis. Pratinasi suvokti tradicijų, apeigų, tautinių simbolių reikšmę mūsų tautai. Aiškinasi kai kurių reiškinių pasikartojimą, ciklišumą, žmogaus gyvenimo tarpsnių kaitą. Augalų, gyvūnų ryšius su gamta, daiktų priklausomybę tam tikrai kategorijai. Ieško informacijos knygose, tariasi, klausinėja apie tautinius simbolius, medžius, gėles.</p>
Gerbiamos senovės amatininkų darbus, suvokia, jog aplinkoje esantys daiktai – žmogaus rankų darbas, pastebi tradicinius puošybos elementus, domisi įvairia veikla, technologijomis, pastebi akivaizdžius pasikeitimus aplinkoje	<p>Menų sritis. Lygina senovinius ir dabarties daiktus pagal spalvą, medžiagą, puošybos elementus, ieško tokių pačių puošybos elementų šiandieną naudojamuose daiktuose. Žaisdami su įvairiais konstruktoriais, kaladėlėmis stengiasi sukonstruoti lėktuvus, mašinas, svirtines svarstyklės. Susipažįsta su šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, žaidžia kompiuterinius žaidimus. Pratinasi atpažinti tipiškus puošybos elementus tautodailėje – žalčio, saulutės, trikampio, rūtos lapelių. Modeliuoja drabužius iš popieriaus derindami šiuolaikinį stilių su senoviniais puošybos elementais.</p> <p>Komunikavimo sritis. Vartydami žurnalus, laikraščius ieško juose vaizduojamų ateities daiktų. Aptaria grupės, darželio interjerą, aiškinasi, kokie puošybos elementai atsispindi medžio drožiniuose, kuriais papuoštas darželis. Savo kalboje aiškiai naudoja daiktų grupes apibendrinančius žodžius. Aiškinasi, klausinėja apie nežinomus aplinkos daiktus.</p> <p>Socialinė sritis. Gilina supratimą apie daiktų bei reiškinių įvairovę, atkreipdami dėmesį į tradicines kultūros apraiškas, „Močiutės gryčioje“ susipažįsta su tautiniais drabužiais, lygina juos su šiuolaikiniu stiliumi, ieško tapatumų ir skirtumų, aptaria kada ir kur, kokio stiliaus drabužiais reikia vilkėti. Vartydami žurnalus ieško įvairaus stiliaus drabužių. Patys grupėje bando persirengti įvairiais drabužiais. Ieško informacijos enciklopedijose, žurnaluose, TV laidose.</p>
Suvokia ploto, svorio, masės pastovumą, daiktų formos įvairovę,	<p>Menų sritis. Įvairios formos paviršių stengiasi padengti tuo pačiu dažų kiekiu, aplikaudami stengiasi suprasti, kad tokiu pačiu popieriaus gabalėliu galima pridengti įvairios formos, bet vienodo ploto daiktus. Iš tokio pat kiekio tešlos, molio lipdo įvairaus ilgio ir storio daiktus, juos lygina. Žaisdami su daiktais</p>

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikseną
geba juos apibūdinti	<p>atkreipia dėmesį į rutulio, kubo formas, ieško aplinkoje panašių daiktų, konstruodami naudoja įvairios erdvinės formos gamtinę medžiagą, statybines detales, patys lanksto iš popieriaus įvairius lankstinius. Stengiasi suvokti rutulio ir keturkampes formas, kokie jų požymiai. Naudodami įvairias buitines atliekas kuria darbelius. Modeliuoja, fantazuoja, kuria iš įvairių erdvinių figūrų namus, gatves, pilis, kelius. Pasigamina šampū iš gamtinės medžiagos, šampuoja ant medžiagos, popieriaus.</p> <p>Komunikavimo sritis. Vartoja dydį apibūdinančias sąvokas: sinonimus, antonimus. Aiškinasi rutulio ir keturkampes formas, kokie jų požymiai.</p> <p>Socialinė sritis. Lygina įvairiausių daiktus pagal vieną ir du parametrus, naudodami vieną ar kelis sutartinius, sąlyginius matus, susipažįsta su laiko matais, piniginiiais vienetais. Tyrinėja, atranda žmogaus ir gamtos paliktus ženklus, lygina juos.</p>
Geba suvokti veiksmų su daiktų grupėmis seką, lygina kiekį ir skaičių.	<p>Menų sritis. Žaisdami keičiasi monetomis parodydami kiekvieno skaičiaus sandarą iš vienetų ir kelių mažesnių skaičių. Naudodami įvairias korteles, žaisdami susipažįsta su skaitmenimis nuo 6 iki 10, bando skaičius kopijuoti, žymėti.</p> <p>Komunikavimo sritis. Grupuoja įvairiaspalvius daiktus, skirtingo dydžio figūras pagal jų požymius, skirtumus ir panašumus, juos lygina didėjančia arba mažėjančia tvarka, nusako daiktų panašumus ir skirtumus. Skaičiuoja iki 10, sudėlioja skaičius eilės tvarka, įsimena skaičių seką, 0 reikšmę, lygina gretimus skaičius naudodami daiktus, stengiasi suvokti kiekinę skaičiaus sandarą. Bando spręsti loginius galvosūkius. Stengiasi suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties. Vartodami kelintinius skaitvardžius nuo 1 iki 10 lygina daiktus, juos skaičiuoja, žaisdami bando išsiskaičiuoti.</p> <p>Socialinė sritis. Bendraudami su suaugusiais, vaikais, manipuliuodami daiktais, stengiasi įsiminti sudėties, atimties, daugybos, dalybos prasmę. Tobulina supratimą apie kiekį ir skaičių.</p>
Skiria spalvų ir atspalvių intensyvumą	<p>Menų sritis. Žaisdami, maišydami įvairias spalvas stengiasi sukurti atspalvius, pasigamina įvairių spalvų naudodami senolių metodus. Pačių pasigamintomis spalvomis bando dažyti medžiagą, medį, siūlus ir kt.</p> <p>Komunikavimo sritis. Lygina spalvų intensyvumą nuo ryškios iki blankios, bando grupuoti daiktus pagal spalvos intensyvumą.</p>

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	Socialinė sritis. Bando atskirti „Močiutės gryčioje“ medžio dirbinių amžių pagal jų spalvą.
Jaučia pagarbą Gyvybės įvairovei, paslaptinumui, šventumui, globoja ir saugoja gyvūnus, jais gėrėsi, džiaugiasi	Menų sritis. Darželio kieme, išvykų metu, garso įrašuose klausosi gyvūnų „kalbos“, bando ją skirti, pamėgdžioti.
	Komunikavimo sritis. Susipažįsta su gyvybės pradžia. Lygina vandenį iš ežero ir iš krano, tyrinėja, kokios gyvybės formos yra vandenyje iš ežero. Pratinasi suvokti gyvūnų amžiaus skirtumus, sužino apie ilgaamžius gyvūnus. Suvokia, kad kiekvienai gyvybei reikalingas oras, vanduo. Aiškinasi gyvūnų atsiradimo būdus. Vartydami enciklopedijas aiškinasi, kad Lietuvos gyvūnai skiriasi nuo kitų kraštų ar labai seniai gyvenusių gyvūnų. Aiškinasi žmogaus ir gyvūnų bendravimo reikšmę lietuvių liaudies papročiams ir tradicijoms. Klausosi garsažodžių, kuriais šaukiami gyvuliai. Pasakoja apie namuose auginamus gyvūnėlius, džiaugiasi namuose laikomų gyvūnėlių draugyste bei prieraišumui.
	Socialinė sritis. Susipažįsta su pasaulyje gyvenančiais gyvūnais žiūrėdami televizijos laidas, vartydami enciklopedijas. Susipažįsta su plėšriais gyvūnais ir žolėdžiais vikšrais, jų gyvenimo sąlygomis, prisitaikymu prie aplinkos. Sužino, kuo naudingi žmogui naminiai gyvūnai. Su tėveliais įrengia lesyklas, kelia inkilus varnėnams. Vartydami enciklopedijas, raudonąją knygą susipažįsta su nykstančiomis ir saugomomis gyvūnų rūšimis.
	Sveikatos sritis. Suvokia, kodėl nuo kai kurių gyvūnų, vabzdžių, augalų reikia laikytis atokiau.
Geba orientuotis erdvėje, laike, apibūdinti laiko tėkmę	Menų sritis. Puošia gamtos kalendorių, atkuria savaitės veiklą piešinėliuose, paveikslėliuose. Žaisdami patys sudaro grupės, miegamojo, rūbinės planą, rodykles, grafinius ženklus. Susipažįsta su ženklais gatvėje, parke, poilsiavietėje.
	Komunikavimo sritis. Savo gyvenimo ritmą, kalendorinių švenčių ciklą lygina su metų laikų seka. Aiškinasi, kad metų laikų kaitą galima skirti pagal pokyčius gamtoje. Suvokia savaitės laiko tėkmę, dienų seką, trukmę, darbų ir poilsio ritmą. Susipažįsta su laiko matavimo prietaisais, nusako, kokiais prietaisais matuojamas laikas.
	Socialinė sritis. Nustato ir grafiškai vaizduoja daiktų padėtį vienas kito atžvilgiu. Pratinasi suvokti erdvės sąvoką, dėlioja daiktus vieną nuo kito įvairiu atstumu. Skiria gerąją pusę nuo išvirkščiosios.
	Sveikatos sritis. Orientuojasi erdvėje keisdami judėjimo kryptį pagal žodinį

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	nurodymą, simbolius. Stengiasi judėti pagal rodykles, keisti judėjimo kryptį. Sudaro maršruto planą ir pagal jį bando judėti.
Jaučia gamtos ir žmogaus gyvenimo ritmą, geba atsipalaiduoti, ieškoti nusiramino gamtoje	<p>Menų sritis. Klausosi padavimų, pasakų, dainų apie medžius, augalus. Patys bando iš augalų pasigaminti dažų. Tautodailėje naudojamus gamtos motyvus, simbolius panaudoja piešiniuose, aplikacijose.</p> <p>Komunikavimo sritis. Tyrinėja daugiamečius ir vienmečius augalus. Vartydami enciklopedijas susipažįsta su kitų kraštų ir Lietuvos augalais, lygina juos. Sužino, kad yra visada žaliuojančių augalų. Aiškinasi apeigose, ritualuose naudojamų augalų pavadinimus. Supranta, kuo naudingi augalai, kas iš augalų gaminama.</p> <p>Socialinė sritis. Stebi, tyrinėja augalus, medžius, grybus miške, prie Visagino ežero, darželio teritorijoje. Suvokia, kad visi augalai gauna maisto medžiagų iš dirvožemio, vandens ar oro. Stebi, kaip sprogsta vyšnių, lazdynų, serbentų šakeles grupėje, taip pastebėdami gyvybės atbudimą. Daigina sėklas, stebėdami supranta, kad iš sėklos gali išdygti ir užaugti augalas. Tyrinėdami bulvę, svogūną, tulpės gumbus suvokia, kad gyvybė gali slypėti gumbuose, šaknyse ir sėklose. Išskiria iš kitų medžių ąžuolą, kaip lietuvių stiprybės simbolį, palygina savo, senolių ir ąžuolo amžių. Džiaugiasi Stelmužės ąžuolo nuotraukomis. Pamažiau, kiek žmonių kartų mena senolis ąžuolas. Vartydami enciklopedijas, Lietuvos raudonąją knygą susipažįsta su nykstančiais augalais.</p> <p>Sveikatos sritis. Sužino, kad yra ir žalingų augalų. Susipažįsta su vaistiniais augalais, jų gydomosiomis savybėmis.</p>
Jaučia Žemės ir Dangaus šventumą ir didybę, tarpusavio ryšį	<p>Menų sritis. Klausosi dainų, pasakojimų apie vandenį, saulę, mėnulį. Girdėtus pasakojimus bando išreikšti žodžiu, piešiniu, judesiu.</p> <p>Komunikavimo sritis. Daugiau įgyja žinių apie vandens naudą žmogui, gyvūnams, augalams. Aiškinasi vaivorykštės atsiradimą, kas yra natūrali ir dirbtinė šviesa. Diskutuoja, kur saulė žiemoja, ką saulė veikia naktį. Suvokia saulės, vandens, oro svarbą.</p> <p>Socialinė sritis. Sužino vandens svarbą gyvybei. Aiškinasi žodžių prasmę: Saulelė – seselė, o Mėnulis – broliukas. Klausosi patarimų apie mėnulio įtaką sodinimo darbams. Susipažįsta su darbais ir papročiais tamsiuoju metų laikotarpiu, kaip jie įtakoja žmogų, gyvūną, augalą.</p> <p>Sveikatos sritis. Stebi dangaus šviesulius ir suvokia, kad jų poveikis gali būti ir</p>

Pažinimo kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	kenksmingas.

Meninė kompetencija.

Vertybinės nuostatos:

Žaidinti kūdikį, dainuoti lopšinės. Pratinti sukoncentruoti dėmesį į ryškius, skambančius žaislus, muzikinius garsus. Palaikyti vaiko žaidimą, kartu su juo džiaugiantis tų pačių veiksmų su daiktais begaliniu kartojimu, įvairiais netikėtais pakeitimais, atradimais. Sudaryti sąlygas estetinio suvokimo prielaidoms: estetiškai apipavidalinti aplinką, parinkti spalvingus, gražių formų žaislus; žadinti smalsumą, aktyvumą; skatinti vaiką aktyviai žaisti, išmokti naujo judesio, veiksmų su daiktais.

Nuo gimimo iki 1 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Pratinasi dėmesingai klausyti suaugusiojo dainuojamų linksmų, švelnių, ramių dainų, liaudies melodijų, atliekamų įvairiais instrumentais (metalofonu).	Sveikatos sritis. Lavina klausos pojūčius. Reaguoja į skirtingų nuotaikų melodijas, muzikos instrumentų garsus. Mokosi atlikti pratimus, judesius, veiksmus, padedant auklėtojai.
	Komunikavimo sritis. Klausosi ramių ir linksmų kūrinėlių, niūniavimų, lopšinių, lietuvių liaudies dainų, ramių ir linksmų kūrinėlių. Stengiasi kartu su auklėtoja dainuoti lopšines.
	Socialinė sritis. Pratinasi judesiais, mimika, garsu reaguoti į suaugusiojo dainas. Skambant linksmam – šypsosi, rodo pagyvėjimą judesiais.
	Pažinimo sritis. Klausosi kaip skamba žaislai, instrumentai; tyrinėja jas, tyrinėdamas susipažįsta su žaislų savybėmis.
Išbando piešimo priemonės tapydamas pirštukais, kreidelėmis, dažais.	Sveikatos sritis. Lavina pirštukus, rankos smulkiuosius raumenis.
	Komunikavimo sritis. Patirtus įspūdžius išreiškia gestais, mimika, šypsena, garsu.
	Socialinė sritis. Atlieka individualų darbą (piešia) padedant auklėtojai; jaučia malonumą nuo atlikto darbo. Savo emocijas ir pasitenkinimą parodo suaugusiam.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja piešimo priemonės. Pratinasi paišinti, mokosi naudoti popierių, dažus, kreideles.
Stebi rodomas su žaislais inscenizacijas	Sveikatos sritis. Lavina lytėjimo, regos, klausos pojūčius.
	Komunikavimo sritis. Reiškia savo emocijas, pasitenkinimą. Drauge su auklėtoja bando pakartoti žodžius.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
(migdymas, maitinimas, šokdinimas, mylavimas).	Socialinė sritis. Vaikas įsiklauso į suaugusiųjų kalbą, savo paties balsą ir kitų vaikų balsus. Mėgina pakartoti matytus judesius, veiksmus, situacijas.
	Pažinimo sritis. Pradedama domėtis ryškių formų ir spalvų žaislais. Žaislą seka akimis, rankomis mėgina paliesti – tirti žaislus ir kitokius daiktus.
Saviraiškos raiška. Savarankiškai žaidžia vienas, žaidžia šalia kito.	Sveikatos sritis. Jaučia malonumą žaisdamas. Žaidimas gerina emocinę būseną, lavina sensorinius pojūčius. Moka žaisti vienas.
	Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojos pasakojimo, žaidimo eigos, pvz., lėlytė valgo, miega; mokosi naujų žodžių, atlikti veiksmus. Bando aktyviai bendrauti su auklėtoja (akimis, garsu, balsu). Žaisdamas bando atkartoti, įsiminti suaugusio žodžius.
	Socialinė sritis. Geba būti šalia kitų ir su kitais. Skatinamas vaiko aktyvumas ir smalsumas.
	Pažinimo sritis. Žaidimuose naudojami turimais žaislais, apžiūrinėja jų spalvą, formą, dydį. Žaidžia su įvairių dydžių, spalvų, formų, medžiagų žaislais, mokosi veiksmų. Pratinasi suvokti žaislų savybes.

Vertybinės nuostatos:

Gebėti pajauti, kurti, grožėtis, patirti dorovinius ir estetinius išgyvenimus regint dailės kūrinius. Jausti gamtos formų, spalvų, linijų įvairovę ir harmoniją. Spontaniškai išreikšti savo nuotaiką, jausmus, mintis bei santykį su pasauliu, atrasti individualų savitą raiškos stilių. Gebėti kurti vaizduojant, šokant, žaidžiant. Domėtis ir jausti pagarbą tautos menui, kultūrai, istorijai.

1-3 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Štampuoja pirštukais ir teptuku, kosmetinėmis servetėlėmis, iš popieriaus iškirptomis formomis	Komunikavimo sritis. Bando sava kalba papasakoti, ką pavaizdavo.
	Socialinė sritis. Kuria grupinius darbelius, savo darbais džiaugiasi, tikisi iš suaugusio pritarimo. Pratinasi darbą atlikti tvarkingai.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja gamtos reiškinius, bando juos vaizduoti įvairiai štampuodami.
Guašu,	Sveikatos sritis. Pratinasi vis ilgesnį laiką susikaupti, nurimti.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
akvareliniais dažais tapo linijas ir dėmes, bando reikšti emocinę būseną	Komunikavimo sritis. Bando įvardinti spalvas, ką nutapė.
	Socialinė sritis. Savarankiškai bando naudotis dailės priemonėmis, tvarkytis darbo vietą.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja guašą, akvarelinius dažus, susipažįsta su spalvomis, kuria įvairias formas, tapo dėmes, eksperimentuoja įvairiomis dailės priemonėmis. Tapydami guašu stengiasi užpildyti spalva visą lapą. Tapo rankutėmis, pirščiukais, vatos gumulėliais, storais teptukais, daro stambius potėpius.
Taisyklingai laiko rankoje pieštuką, piešia linijas	Sveikatos sritis. Pratinasi saugiai elgtis su priemonėmis, jų neragauti, nesidėti į burną, nesikišti į ausis, nesužeisti kito.
	Komunikavimo sritis. Sava kalba pasakoja ką pavaizdavo darbelyje, bando jį pavadinti, piešdami bando kartu kalbėti, reikšti savo mintis.
	Socialinė sritis. Džiaugiasi savo ir draugų darbeliais, žaidžia su jais, kuria grupinius darbelius, didžiuojasi savo darbeliais, rodo juos suaugusiam, laukia pritarimo, pagyrimo.
	Pažinimo sritis. Susipažįsta su piešimo priemonėmis, braižo spindulius į visas puses, susikertančias vertikalias ir horizontalias linijas, pratinasi piešti taškelius, brūkšnelius, didelius ir mažus apskritimus, spirales, galvokojus, vaizduoja nesudėtingos formos daiktus, reiškinius. Pratinasi orientuotis popieriaus lape – piešia lapo viduryje.
Lipdo iš molio, plastilino, tešlos paprastus lipdinius, susidedančius iš vienos ar kelių nesudėtingų dalių	Sveikatos sritis. Pratinasi susitvarkyti savo darbo vietą, saugiai elgtis su lipdymo priemonėmis.
	Komunikavimo sritis. Kalbasi, aiškinasi tarpusavyje ir su auklėtoja, ką nori nulipdyti ar nulipdė.
	Socialinė sritis. Kuria grupinius darbelius, lipdo daug vienodų daiktų, džiaugiasi jais, atskiria savo darbelį.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja molio, plastilino, sausainių tešlos savybes, juos čiupinėja, minko, iš didesnio gabalo atskiria mažesnę, volioja ant lentelės, bando sujungti kelis gabalėlius. Pratinasi lipdyti blynelius, lazdeles, mažus ir didesnius rutuliukus, sujungti dvi ar daugiau dalių, lipdyti riestainius, karoliukus, grandinėles, pirštukais ir pagaliukais įspausti duobutes, griovelius.
Atpažįsta kai kuriuos gamtos	Komunikavimo sritis. Stebi gamtos objektus, reiškinius, juos atpažįsta dailės kūrinuose, vaikų dailės darbeliuose, išvardija juos, pasako, kokiomis spalvomis jie

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
objektus ir reiškinius	pavaizduoti.
	Pažinimo sritis. Pratinasi pastebėti dailės kūrinuose, gamtoje, vaikų darbeliuose labiausiai išsiskiriančius (ryškiausius) daiktus, reiškinių savybes.
Emocingai reaguoja į įvairaus pobūdžio muziką	Sveikatos sritis. Klausosi skirtingų žaislų skambėjimo taip lavina klausą, pratinasi atlikti elementarius ritmiškus judesius skambant muzikai, grodamas koku nors muzikos instrumentu improvizuoja.
	Komunikavimo sritis. Bando atkartoti girdėtos dainelės, lopšinės žodžius.
	Socialinė sritis. Muzikuoja su kitais, koncertuoja drauge su suaugusiais, kitais vaikais. Pratinasi išlaikyti tikslią nesudėtingų dainelių melodiją, bando muzikuoti individualiai, ugdomi sceninį elgesį, nusilenkia publikai.
	Pažinimo sritis. Klausosi linksmų, ramių kūrinėlių, lietuvių liaudies dainelių, lopšinių, niūniavimų.

3-4 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Geba naudotis įvairiomis grafikos priemonėmis, gamtine medžiaga, piešti matytus vaizdus linijomis	Sveikatos sritis. Pratinasi atsargiai elgtis su gamtine medžiaga, priemonėmis. Supranta, kad priemonių negalima dėti į burną, jų ragauti, laižyti.
	Komunikavimo sritis. Piešinius, darbelius aptaria, apibūdina savo ir draugo darbelius.
	Socialinė sritis. Piešinius, darbelius aptaria, bendrauja vieni su kitais, su suaugusiais žmonėmis, kuria grupinius darbelius. Laisvai, plačiais mostais, dideliame popieriaus lape grupelėmis ar individualiai išbando netradicinius metodus, naudoja netradicines priemones. Su auklėtojos pagalba daro visos grupės vaikų darbų knygele, darbelius dovanoja tėveliams, draugams.
	Pažinimo sritis. Pratinasi piešti piešinėlius ant sniego, smėlio, kreida ant lentos. Naudoja grafikos priemones, medžiagas ir eksperimentuodami atranda įvairias linijas, dėmes, jų derinius ant balto popieriaus lapo. Žaisdami su šiaudeliais ir kita gamtine medžiaga kuria linijinius piešinius, ornamentus. Naudoja taškelius, brūkšnelius, linijas ir išgauna figūras.
Žaidžia, eksperimentuoja su įvairiomis tapymo	Sveikatos sritis. Dirba atsargiai, laikosi asmens higienos ir saugos.
	Komunikavimo sritis. Pasakoja apie savo darbėlį, stengiasi jį pavadinti, džiaugiasi savo ir kitų darbeliais. Įvardija pagrindines spalvas. Vartoja svarbiausias

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
priemonėmis, naudoja spalvą įvairioje veikloje, pažįsta pagrindines spalvas	<p>dailės sąvokas.</p> <p>Socialinė sritis. Kuria meninius projektus, pratinasi pasidžiaugti kito darbais, juos įvertinti, eksponuoja savo darbelius.</p> <p>Pažinimo sritis. Tapo plačiais teptukais pamirkydami juos į spalvotą vandenį. Tapo su pieštukais, teptukais, vatos gumuliukais, gvašu, 2-3 spalvų akvarele. Tapydami metų laikus panaudoja atitinkamas spalvas (ruduo – ruda, žiema – balta, mėnuo, pavasaris – žalia). Štampuodami, aplikuodami, darydami kojų rankų antspaudus, pasirenka patinkančią spalvą.</p>
Naudoja klijavimo techniką	<p>Sveikatos sritis. Dirba saugiai su priemonėmis, stengiasi taisyklingai sėdėti, netrukdyti šalia esančiam.</p> <p>Komunikavimo sritis. Plėšomas formas, ženklus, rodykles bando įvardinti.</p> <p>Socialinė sritis. Tapa auklėtojos iškirptą formą iš įvairaus popieriaus ir klijuoja, darbą stengiasi atlikti švariai, tvarkingai. Bando plėšyti popierių išgaudami įvairias formas, ženklus. Dėlioja ornamentus, savo darbelius puošia, juos dovanuoja kitiems.</p> <p>Pažinimo sritis. Plėšo iš spalvoto įvairios faktūros popieriaus įvairias geometrines, kitas plokščias formas, o jas suklijuodami, bando išgauti įvairius daiktus. Prie priklijuotų formų piešia smulkesnes dalis.</p>
Naudoja įvairias šampavimo priemones, formas, spalvas, aplinkoje matytų pėdsakų vaizdavimui	<p>Komunikavimo sritis. Aptaria aplinkoje matomus pėdsakus, įvardija savo darbelį, trumpais sakiniais atpasakoja, ką norėjo pavaizduoti.</p> <p>Socialinė sritis. Naudoja įvairius šampukus: bulvės, žaislinės mašinos ratus, vatos gabalėlius, trintukus, pieštukus, gamtinę medžiagą ir puošia savo darbelius šampuotais ornamentais, juos eksponuoja, dovanuoja draugams.</p> <p>Pažinimo sritis. Šampuoja teptuko galu, šonu ant popieriaus, drėgname smėlyje. Aplinkoje ieško paukštelių, gyvūnelių pėdsakų, juos bando atvaizduoti.</p>
Eksperimentuoja su moliu, plastilinu, kitomis tūrinėmis medžiagomis, laisvai veikia su įvairiomis medžiagomis konstruodami, darydami darbelius	<p>Menų sritis. Stengiasi dirbti saugiai, baigę darbą susitvarkyti darbo vietą, nusiplauti rankas.</p> <p>Komunikavimo sritis. Aptaria savo ir draugų darbelius, aiškinasi lipdymo techniką.</p> <p>Socialinė sritis. Tarp delnų ant lentelės voliodami didelį ir mažą molio, plastilino gabalėlį, išgauna rutulį. Lipdo iš atskirų dalių vėliau jas sujungia, lipdinius išpuošia įspaudimais, vingeliais, brūkšneliais. Prie nulipdytos formos prideda įvairias kitas medžiagas. Darbiais džiugina tėvelius, pažįstamus, draugus. Konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių, daro įvairius dirbinius iš medžio</p>

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	<p>atliekų: lentelių, lazdelių, skiedrų. Žaidžia su didelėmis kartoninėmis dėžėmis, žaisdami daro iš jų namus, garažus.</p> <p>Pažinimo sritis. Susipažįsta su molio, plastilino savybėmis. Lipdo įvairias geometrines figūras ir netaisyklingas formas. Dirbiniuose naudoja įvairias spalvas, medžiagas.</p>
<p>Juda plastiškai, be įtampos, išreiškia savo įspūdžius judesiu, žodžiu, garsu, supranta kitų atlikėjų vaidinimus</p>	<p>Sveikatos sritis. Judesiais improvizuoja, lavina kūno motoriką, koordinuoja rankų ir kojų judesius.</p> <p>Komunikavimo sritis. Klausosi tautosakos kūrinėlių ir bando juos atlikti, dainuoja liaudies dainas, jaučia jų skambumą. Pratinasi laisvai, natūraliai įsitraukti į žaidybines situacijas, lavina tartį, taisyklingą kvėpavimą. Išreiškia įspūdžius pasakodami, piešdami, žaisdami su lėlėmis, savaip interpretuodami matytus vaidinimus.</p> <p>Socialinė sritis. Bando laisvai improvizuoti savo įspūdžius.</p> <p>Pažinimo sritis. Naudoja įvairias priemones, kurios padeda įsijausti į situaciją. Pagal aplinkybes ieško priemonių ir su jomis improvizuoja atlikdami įvairius judesius.</p>
<p>Gėrisi gražiais daiktais, išvelgia realų ir fantastinį pasaulį</p>	<p>Komunikavimo sritis. Kalba apie parodoje eksponuojamus savo draugų darbelius, dailininkų darbus. Aiškinasi apie tai, ką dailininkas ar draugas norėjo pavaizduoti, atpažįsta pavaizduotus personažus, pasakoja apie juos, išvardija pagrindines spalvas, kamputas ir apvalias formas.</p> <p>Socialinė sritis. Pratinasi įvardinti pojūčius, kuriuos sukelia įvairūs dailės darbai, spalva, linijos, forma. Pagal spalvas bando pasakoti dailės kūrinuose autorių išreikštas nuotaikas.</p> <p>Pažinimo sritis. Atpažįsta tuos pačius puošybos elementus ant skirtingų tautodailės, taikomosios dailės darbų. Lygina margučius, medžio dirbinius, audinio, numegztų kojinių raštus.</p>
<p>Žaidžia laisvai, spontaniškai, atkuria veiksmus</p>	<p>Komunikavimo sritis. Naudoja įvairias vaidybos išraiškos priemones. Žaidžia, vaidina trumpas sceneles. Spontaniškai improvizuoja, pratinasi kalbėti laisvai, be įtampos. Vaidina auklėtojos sugalvotas ir paruoštas scenas.</p> <p>Socialinė sritis. Bando žaisdami pavaizduoti įvairių profesijų žmones, jų veiklą. Atkuria elgesio ir kalbos bruožus, kalba švelniai, ramiai, vaidindami naudoja reikmenis.</p>

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	Pažinimo sritis. Gamina netradicines lėles bando vaidinti su jomis, panaudoja jas saviraiškai.
Dainuoja vienodu tempu, tęsiamai, judriai, energingai, intuityviai suvokia lietuvių liaudies muzikos grožį	Sveikatos sritis. Lavina kvėpavimą, balso ir klausos koordinaciją: dainuodami ritmingai juda.
	Komunikavimo sritis. Aiškiai, tiksliai taria žodžius, intonuoja žaidimus, eilėraščius, dainas, lavina dikciją ir artikuliaciją.
	Socialinė sritis. Vaikai bendrauja su meninio ugdymo mokytoja, domisi muzikine veikla, noriai atlieka muzikines užduotis. Naudoja balso galimybes paveikslėliams, žodžiams, veiksams išreikšti, pavaizduoti. Dainuoja vokalinius pratimus, lietuvių liaudies dainas.
Klausosi muzikos, suvokia kontrastinio pobūdžio muzikos kūrinčius	Pažinimo sritis. Skiria garsus. Vaikai dainuoja unisonu ir instrumentui grojant.
	Sveikatos sritis. Lavina klausos pojūčius, klausydami sukaupia dėmesį.
	Komunikavimo sritis. Atpažįsta girdėtus kūrinėlius, pasako, kas juos atlieka. Nusako muzikos tempą. Įvardija muzikos instrumentus, kuriais grojama pavieniui.
	Socialinė sritis. Klausosi įvairių žanrų muzikos kūrinėlių atliekamų įvairiais instrumentais, džiaugiasi jais.
Tyrinėja ritminių instrumentų galimybes, ritmiškai ir raiškiai atlieka judesius pagal muziką, bando kurti, inscenizuoti muziką	Pažinimo sritis. Klausydami atranda gamtos ir žmogaus sukeltų, skleidžiamų nemuzikinių ir muzikinių garsų pasaulį, juo domisi ir tyrinėja, mokosi išgirsti, pajauti ir atkurti gamtos „muziką“, įsiklauso į tylą salėje, miške, kieme, išgyvena ir jaučia įvairią muziką. Skiria tempą, tembrą, muzikos nuotaiką.
	Sveikatos sritis. Atlieka didaktinius muzikinius žaidimus, vienodo tempo ratelius bei šokius, bėga, eina, sukasi į abi puses poromis ir po vieną, sudaro ratą. Tyrinėja, kurias kūno dalis galima ritmiškai judinti. Taiko judesius ramaus, judraus pobūdžio muzikai, bando inscenizuoti ratelį, dainą.
	Komunikavimo sritis. Bendrauja su muzikos mokytoja, su draugais, tariasi, aiškinasi, bando įvertinti savo sugebėjimus.
	Socialinė sritis. Šokiui pasibaigus berniukai pratinasi palydėti mergaitę į vietą ir padėkoti. Šoka šokius ir ratelius. Vaikai dalyvauja kitoje muzikinėje veikloje: vaikų šventėse, popietėse. Jie šoka, dainuoja, deklamuoja, žaidžia, vaidina, deklamuoja eilėraščius, inscenizuoja.
	Pažinimo sritis. Išmėgina įvairiausias ritmo raiškos galimybes. Vaikai tyrinėja garso išgavimo būdus įvairiais muzikos instrumentais: gamtos, savo pasigamintais,

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
	ritminiais ir melodiniais. Vaikai improvizuoja lietuvių liaudies dainas, skaičiuotes, vaikų vardus, liaudiškas polkas ir valsus.

4-5 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Savo įspūdžius, muzikinius garsus, literatūros kūrinius išreiškia piešimu	<p>Sveikatos sritis. Piešdami lavina pirščiukus, rankos smulkiuosius raumenis.</p> <p>Komunikavimo sritis. Meninius įspūdžius, patirtus išgyvenimus reiškia linijomis, kurias įvairiai jungia. Piešia žmogaus veidą, akis, lūpas, nosį, antakius, šypseną nuotaikai išreikšti.</p> <p>Socialinė sritis Kuria meninius projektus.</p> <p>Pažinimo sritis. Piešia vaško kreidelėmis, flomasteriais, derina įvairių piešimo techniką ant įvairaus popieriaus. Piešia apvalių ir kampuočių, didelių ir mažų formų derinius, sudėtingesnio kontūro formas, siužetinius veiksmus. Pratinasi vaizduojamus objektus išdėstyti erdvėje tarp žemės ir dangaus, piešdami vaizdus lapą pasideda horizontaliai arba vertikalčiai.</p>
Spalva, jų deriniais išreiškia savo išgyvenimus, meninius įspūdžius, atpažįsta atspalvius	<p>Sveikatos sritis. Saugiai elgiasi su tapyimo medžiagomis, plečia savo pažintinius sugebėjimus, lavina regėjimo, lytėjimo pojūčius.</p> <p>Komunikavimo sritis. Nutapytose formose stengiasi išvelgti turinį: gėles, gyvūnus. Kalbasi apie savo ir draugų darbelius, juos pristato.</p> <p>Socialinė sritis. Bando atskirti „linksmas“ ir „liūdnas“, šviesias ir tamsias spalvas, jas pavaizduoti. Spalva išreiškia savo nuotaiką. Pagal spalvą stengiasi suprasti draugo savijautą. Daro grupinius darbelius, juos pristato.</p> <p>Pažinimo sritis. Tapo įvairiais potėpiais iš įvairių kryptų, užtepa atskiras plokštumos dalis. Tapo matytus vaizdus ant įvairios spalvos, formato popieriaus. Naudoja mišrią techniką. Tapydami susipažįsta su spalvomis ir keletu atspalvių. Bando maišyti dvi spalvas, kad gautų trečią. Tapytus darbelius papildo gamtinėmis medžiagomis, aplikacijomis. Savo darbeliuose bando naudoti metų spalvas.</p>
Darbeliai sudėtingėja, dirbdami naudojami	<p>Sveikatos sritis. Lavina rankos smulkiuosius raumenis, saugiai elgiasi su žirkklėmis.</p> <p>Komunikavimo sritis. Savo darbelius pristato, įvardija matomas formas, techniką, atpažįsta vaizdus.</p>

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
žirklėmis, kerpa pagal kontūrą, suvokia plokščių formų pasaulį	<p>Socialinė sritis. Klijuoja kolektyvinius darbus, pratinasi patarti draugui, priimti kito pasiūlytą idėją.</p> <p>Pažinimo sritis. Vaikai bando kirpti su žirklėmis, kerpa įvairaus pločio juosteles, bando sudėlioti iš jų įvairius daiktus. Plėšo, karmo įvairias formas. Klijuodami iškirptas figūreles, parenka atitinkamą foną, derina aplikavimą su tapymu. Papildo aplikaciją įvairiomis medžiagomis.</p>
Štampavimą derina su įvairiomis dailės technikomis	<p>Komunikavimo sritis. Aptaria daiktų paviršiaus savybes, pagal jas taiko įvairias štampavimo priemones, jas pristato, aiškinasi jų tinkamumą vienam ar kitam darbui.</p> <p>Socialinė sritis. Savo kolektyvinius darbelius puošia štampavimo ornamentais, vieni kitiems parodo, kaip papuošti darbelius.</p> <p>Pažinimo sritis. Štampuoja eilutėmis, stulpeliais, zigzagais. Štampuoja naudodami kelias spalvas. Štampuodami išgauna audinio raštą iš 2-3-jų elementų. Išsitepę rankas ir kojas dažais, rašalu daro pirštų, pėdų, plaštakų atspaudus ant popieriaus, medžiagos. Štampavimą derina su piešimu, tapymu, aplikavimu.</p>
Judėsiu išreiškia įvairius veikėjus, jų veiksmus, derindami garsą ir judesį seka pasakas, deklamuoja eilėraščius	<p>Sveikatos sritis. Lavina kūno raumenis, derina įvairius judesius.</p> <p>Komunikavimo sritis. Sugalvoja veikėjus, įvardija tipiškas veikėjų ypatybes, spėja draugų vaizduojamus veikėjus. Deklamuoja eilėraščius šokinėdami per virvutę, imituodami įvairius judesius. Klausosi tautosakos kūrinėlių, gyvo, raiškaus sekimo, bando savo mintis perteikti vaizdiniais, stengiasi juos atkartoti perteikdami teksto ritmą bei išreiškiamą nuotaiką. Pratinasi perteikti tekstą pagal jo žanrą.</p> <p>Socialinė sritis. Kuria bendrus pantomimos vaizdelius pagal pateiktą situaciją. Stebi profesionalių aktorių atliekamus spektaklius, suvokia, kokie veikėjai dalyvavo, kas jiems nutiko, dalijasi išpuodžiais, atkreipia dėmesį į veikėjų elgesį, intonaciją, kostiumų įvairovę, bando patys vertinti. Patys bando improvizuoti matytą spektaklį. Per teatro savaitę patys vaidina, kuria įvairias inscenizacijas.</p> <p>Pažinimo sritis. Įsitraukia į žaidybines-siužetines situacijas ir judesiais išreiškia įvairius veikėjus. Pratinasi įsijausti į veikėją ir atlikti judesius motyvuotai. Bando savarankiškai sugalvoti siužetą ir veikėjams sukurti judesius. Pratinasi įsijausti ir perteikti teksto ritmą ir nuotaiką.</p>
Gerbia ir grožisi	Sveikatos sritis. Pratinasi saugiai elgtis vykstant į parodas, ekskursijas, parką.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
meno kūriniais, ugdo nuojautą apie įvairias Lietuvos, kitų tautų kultūros išraiškas mene	Komunikavimo sritis. Gėrisi dailės ir kitais meno kūriniais, pastebi ir įvardija linijų, spalvų, formų įvairovę gamtoje, vaikų darbuose, dailės kūrinuose, aptaria ir stengiasi pamatyti įvairius raiškos būdus, kalba apie regimos informacijos priemones, ženklus, daiktų, reiškinių simbolius.
	Socialinė sritis. Susipažįsta su tautodaile, taikomąja daile, architektūra, stengiasi suprasti ir pasigrožėti spalvų ir linijų darbu. Bibliotekoje vartydami foto albumus, nuotraukas, stebėdami dailininkų eksponuojamus kūrinius, stengiasi suprasti įvairių tautų meną, ugdomi pagarbą jam.
	Pažinimo sritis. Aiškinasi spalvų, linijų, formų prasmę tautinėje simbolikoje.
Atranda įvairius erdvės derinius, lipdo naudodami skulptūrinį meną	Sveikatos sritis. Saugiai naudojasi įvairiomis medžiagomis, laikosi asmens higienos, lavina savo pojūčius.
	Komunikavimo sritis. Toliau plečia supratimą apie lipdymo priemones, medžiagas, jų savybes. Lygina savo darbelių puošybos elementus su medžiagų faktūromis. Įvardija, kokias konstrukcines medžiagas naudoja, kokius statinius stato, ką jie reiškia, kam jie bus skirti.
	Socialinė sritis. Lipdo grupinius darbelius pagal išgirstas pasakas, lipdydami iš atskirų dalių ar vieno gabalo paukščių, gyvūnų siluetus įtvirtina konstrukcinį ir skulptūrinį meną. Savo darbelius pristato per šventes, bando pasikeisti su draugu darbeliais, sveikina tėvelius, mamytes.
	Pažinimo sritis. Daro pirštų, plaštakų atspaudus molyje, sniege, ant šlapio smėlio. Formuoja iš molio, plastilino rutulėlį, jį ištempia, susuka, sulenkia, nusmailina. Lipdo ant įvairių daiktų. Ant išploto molio ar plastilino gabalėlio raižo pagaliuku, lipdo iš atskirų dalių. Žaisdami su įvairių dydžių dėžutėmis daro įvairius statinius, namus, užtvartas. Konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių, naudoja įvairias medines atliekas, daro iš didelių kartoninių dėžių namelius, mašinas. Naudoja plastmasinius butelius, siūlus, vielutes. Bando konstruoti naudodami gamtinę medžiagą. Iš siūlų, spalvoto popieriaus juostelių daro kilimėlius.
Klausydami muzikos skiria kūrinių nuotaikas,	Komunikavimo sritis. Muziką, savo emocijas apibūdina žodžiais.
	Socialinė sritis. Stebi Visagino Česlovo Sasnausko muzikos mokyklos ugdytinių koncertus. Pratinasi suprasti, jog muzika galima išreikšti savo jausmus, nuotaiką.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
emociškai reaguoja į muzikos turinį, geriau įsimena muzikos kūrinį	Pažinimo sritis. Suranda natūralius gamtos bei žmogaus, buities garsus. Įsiklauso ir skiria darbo įrankių garsus, įsiklauso į tylą, į savo „vidinę muziką“, klausosi įvairių atlikėjų ir grupių muzikos, atpažįsta, kas juos atlieka. Klausosi pačių vaikų kuriamos muzikos savo pagamintais instrumentais, skiria muzikinės kalbos elementus: dinamiką, tembrą, tempą, nuotaikas, žanrus, atlikėjus, kas kuria muziką, atpažįsta muzikos instrumentus.
Vokaličius pratimus ir dainas dainuoja natūraliu balsu, intonuoja vidutinio ir lėto tempo, su pusinėm natom dainas, aiškiai ir tiksliai taria žodžius	<p>Sveikatos sritis. Dainos nuotaiką išreiškia balso intonacija, mimika, pantomima. Pratinasi prie taisyklingos kūno laikysenos ir kvėpavimo.</p> <p>Komunikavimo sritis. Intonuoja garsažodžius, skaičiuotes. Bando taisyklingai artikuliuoti – aiškiai tarti balsius, priebalsius, dvibalsius.</p> <p>Socialinė sritis. Giedodami giesmes pratinasi prie dvibalsio dainavimo, atlieka dialoginio pobūdžio dainas. Dainuoja solo, atlieka vokaličius pratimus. Dainuoja lietuvių liaudies dainas, susipažįsta su etnine, tautine simbolika, muzikavimo tradicijomis. Jaučia malonumą dainuodami lietuvių liaudies dainas.</p> <p>Pažinimo sritis. Balso galimybes panaudoja objektams išreikšti (aukštas ir žemas namas).</p>
Interpretuojame ne tik savo, bet ir žaidimo partnerio pasaulėjautą, veikėjų judesius, charakterius	<p>Meninė sritis. Išryškina būdingą veikėjo eiseną, judesius, tempo ritmą, bendrauja aktyviai, veiksmingai.</p> <p>Komunikavimo sritis. Vaidina su pasigamintomis lėlėmis pagal įsivaizduojamą situaciją. Kalba pamėgdžioja veikėjus, fantazuoja, kuria, įsivaizduoja esamas situacijas. Žaidžia savarankiškai, aiškinasi, kokie veikėjai ir ko jie nori.</p> <p>Socialinė sritis. Žaidžia savaip interpretuodami, savo veiksmus bando derinti su draugų. Plėtoja žaidimo siužetą, fantazuoja, kur veiksmas vyksta, bando mimika, judesiu atkurti veikėjų elgesį ir kalbą.</p> <p>Pažinimo sritis. Gamina tradicines ir netradicines kaukes, su jomis vaidina bandydami išreikšti veikėjui būdingą elgseną. Žaidimuose naudojami turimais bei pasirūpina trūkstantais daiktais bando pritaikyti aplinkos daiktus dekoracijoms.</p>
Ritmiškai, vidutiniu tempu ir lėtai atlieka judesius grojant muzikai	<p>Sveikatos sritis. Ritmiškai mojuoja dėžutėmis, buteliukais, pripiltais smėlio, mažų akmenukų. Groja pratimus vaikiškais muzikos instrumentais, išmėgina ritmo išgavimo galimybes nekeisdami kūno padėties erdvėje, juda erdvėje.</p> <p>Komunikavimo sritis. Aiškinasi, aptaria gamtoje išgirstus garsus, ritminius instrumentus, kokio instrumento koks garsas, žino dainelės, šokio ar ratelio</p>

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	nuotaiką, bando ją išreikšti judesiais.
	Socialinė sritis. Ritminius muzikos instrumentus ir kūno judesius panaudoja vaizdavimui, atlieka skirtingo tempo ratelius, šokius, savarankiškai keičia rato kryptį, jį didinami ir mažindami, sukdamiesi šoniniu žingsniu, poromis ir po vieną.
	Pažinimo sritis. Išmėgina įvairiausias ritmo raiškos galimybes.
Groja kai kuriais vaikiškais instrumentais ritmiškai pritariant suaugusiam, kuria ritmus žodžiams	Sveikatos sritis. Grodami atlieka judesius, lavina klausos pojūčius.
	Komunikavimo sritis. Žino ir įvardija instrumentų, kuriais groja, pavadinimus. Improvizuoja ir kuria ritminius ir melodinius pratimus, kuria ritmus ir melodijas žodžiams, inscenizuoja daineles, ratelius, pasaką su daina, kuria judesius rateliams, dainoms, kuria muziką mįslėms.
	Socialinė sritis. Groja įvairiais muzikos instrumentais, atlieka ritminius ir melodinius pratimus, ritmiškai akomponuoja šokiams ir rateliams.
	Pažinimo sritis. Žino išgaunamo garso tembrus.

5-6 metų vaikai

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Mato ir atranda spalvų pasaulį, save išreiškia spalva, tapo įgudusiais mostais	Komunikavimo sritis. Spalvomis įvardija savo nuotaiką, įvardija įvairius atspalvius, aiškinasi lapo kontūrus – apačia, viršus, vidurys, kampas, kairė, dešinė pusė.
	Socialinė sritis. Kartu su tėveliais, auklėtoja kuria kolektyvinius darbus. Darbelius eksponuoja darželyje, įvairiose parodose, organizuojamose Visagino mieste, dalyvauja respublikiniuose konkursuose.
	Pažinimo sritis. Daro darbelius derindami tapymą su štapavimu, vaško kreideles su tapymu, tobulina tapymo įgūdžius, tapo įvairių kryptų potėpiais ir spalvindami plokštumą. Maišo įvairias spalvas, išgauna atspalvius. Tapydami stengiasi komponuoti objektus visoje lapo plokštumoje.
Atranda linijų pasaulį, išreiškia save linija, naudoja įvairią piešimo techniką	Sveikatos sritis. Lavina lytėjimo, regos, klausos pojūčius, plečia savo regimąją atmintį, toliau lavina rankos raumenis.
	Komunikavimo sritis. Įvardija, ką mato savo ir draugų darbeliuose, kokią piešimo techniką naudoja, gėrisi draugo darbeliais, savo darbelius pristato tėveliams, svečiams.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	<p>Socialinė sritis. Kuria bendrus darbelius, meninius projektus, komponuodami savo ir draugų mažus darbelius, juos apjungia, apipavidalina.</p> <p>Pažinimo sritis. Naudoja įprastą mišrią techniką: vaško kreideles, spalvotus pieštukus, piešia žmogų, namus, medžius, gėles, panaudodami brūkšnelius, taškelius, linijas ir jų derinius. Piešia horizontalias, vertikalias, pasviras linijas. Bando linijomis išreikšti įvairius metų laikus. Piešdami horizontalias ir vertikalias linijas bando sudaryti iš jų įvairius raštus.</p>
<p>Dekoratyvinio vaizdu išreiškia save, geba naudotis žirkleimis, aplikavimą derina su kitomis dailės technikomis</p>	<p>Sveikatos sritis. Saugiai elgiasi su žirkleimis, kitomis priemonėmis, aiškinasi klijų poveikį žmogaus organizmui.</p> <p>Komunikavimo sritis. Įvardija šiltas ir šaltas spalvas, darbo pavadinimą, naudojamą techniką, formas, dekoracijas.</p> <p>Socialinė sritis. Iš mažų ir didelių kvadratėlių, skrituliukų grupelėmis arba visi kartu dėlioja ornamentus juostelėje, skritulyje, kvadrato. Naudoja kelias spalvas, jas derina prie fono spalvos. Kuria bendrus darbelius, juos dovanuoja svečiams, puošia darželio interjerą.</p> <p>Pažinimo sritis. Tobulina kirpimo įgūdžius, iš kvadratėlio kerpa skritulėlius, lenkia popierių per pusę, kerpa skritulius, saulutes, augalų siluetus. Kerpa pagal kontūrą nupieštas nesudėtingas formas, klijuoja jas ir kuria grupinį darbą. Nusipiešia piešinį ir jį aplikuoja plėšdami spalvotą popierių. Derina šiltas ir šaltas spalvas.</p>
<p>Daiktų paviršiaus savybes naudoja dekoratyviniam komponavimui, štampuoja naudodami štampus iš įvairių medžiagų</p>	<p>Sveikatos sritis. Lavina rankos motoriką, regos pojūčius, laikosi asmens higienos, sutvarko savo darbo vietą, stengiasi dirbti saugiai, kad nepakenktų kitiems draugams.</p> <p>Komunikavimo sritis. Įvardija naudojamą štampavimo priemonę, aptaria savo darbelius, bando įvardinti štampavimo priemonių paviršiaus savybes, t. y. iš kokios medžiagos pagamintas štampukas. Įvardija štampavimo galimybes.</p> <p>Socialinė sritis. Kuria bendrus darbelius, štampukais puošia iškirptas formas iš popieriaus. Apžiūrinėdami dokumentų kopijas susipažįsta su tikrais anspaudais. Bendradarbiauja su draugais, auklėtoja, tėveliais norėdami eksponuoti savo darbelius.</p> <p>Pažinimo sritis. Štampuodami eksperimentuoja teptuku, atranda įvairius išraiškos būdus. Pratinasi pažinti žmogaus ir gamtos padarytas daiktų formas, paviršiaus ypatybes.</p>

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Mato ir atranda daikto formą erdvėje, jaučia medžiagų konstrukcines savybes, kuria įvairias statinių, objektų konstrukcijas	Sveikatos sritis. Saugiai elgiasi su daiktais.
	Komunikavimo sritis. Aptaria įvairių statinių konstrukcines detales, aiškinasi lipdymui naudojamų medžiagų savybes.
	Socialinė sritis. Pasivaikščiojimų, ekskursijų metu susipažįsta su įvairių statinių konstrukcijomis, detalėmis, jas bando atgaminti savo darbeliuose, kuria bendrus darbelius ir modeliuoja ant kartono, medžio plaušo plokštės.
	Pažinimo sritis. Daro paveikslėlius iš spalvoto plastilino, formuoja iš molio įvairias formas: ištempia, susuka, sulenkia, iš molio ir plastilino išploja ploną plokštelę, ant išplotų formų kuria ornamentus: raižo, daro taškelius pagaliukais, iškilus ornamentus. Iš minkšto popieriaus daro įvairias formas, statinius. Konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių, daro dirbinius iš medžio atliekų, audinio atliekų, naudoja gamtinę medžiagą, ją jungia su plastilinu ar moliu.
Jaučia dailės kūrinių istorinę ir kultūrinę vertę	Komunikavimo sritis. Lygina linijų, spalvų, formų savitumą Lietuvos ir kitų tautų dailėje, architektūroje.
	Socialinė sritis. Ugdomi nuojautą, reiškia pagarbą tautodailei, praeities vertybėms, ieško jų atspindžių dailės, amatininkų darbuose, suvokia simbolinę spalvų, linijų, ženklų prasmę.
	Pažinimo sritis. Susipažįsta su natūralių medžiagų taurumu, savybėmis, stengiasi pajauti jų artimumą žmogui. Stengiasi suprasti dirbtinių medžiagų reikalingumą.
Jaučia kūrybinės laisvės, improvizacijos galias, vaidybą naudoja saviraiškai, socialinės patirties įspūdžių išraiškai	Sveikatos sritis. Derina rankų ir kojų judesius, save išreiškia judesiu.
	Komunikavimo sritis. Savarankiškai kuria siužetus, išgauna įvairius garsus, pasitelkia daineles, gamina pieštukines ir lazdelines lėles. Jomis vaidina, improvizuoja. Vaidindami su lėlėmis siekia, kad jos kuo daugiau judėtų, už ją masto, reiškia įvairias emocijas.
	Socialinė sritis. Žaidžia laisvai, spontaniškai, bando išreikšti, improvizuoti, kuria, fantazuoja naujus siužetus, išsaugoja vaidmeniui būdingą kalbą, judesius. Bendrauja su partneriais.
	Pažinimo sritis. Kuria fantastines aplinkybes ir veiksmus.
Kuriam plastišką žaidimą, supranta ir geba išsakyti savo nuomonę apie stebėtus	Sveikatos sritis. Įsitraukia į žaidybines-siužetines situacijas, skambant muzikai, kūno judėjimu, plastika, mimika išreiškia emocijas.
	Komunikavimo sritis. Lavina ilgųjų ir trumpųjų balsių, priebalsių, priegaidžių tarimą žaidybinėse situacijose, pamėgdžioja patarlėmis, išsiskaičiuoja skaičiuotėmis, mena mįsles, bando perteikti žanrines kūrinėlio ypatybes. Išsako suvoktą prasmę,

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
spektaklius, juos bando atkurti	aptaria vaidinimą su draugais. Pratinasi kūrinėlius perteikti emocionaliai, vaizdingai, pastebi subtilesnius veikėjų kalbėjimo, elgesio meninius niuansus.
	Socialinė sritis. Stebi ir kuria plastiškus žaidimus. Stebi profesionalių aktorių atliekamus spektaklius
	Pažinimo sritis. Charakterinius judesius bando jungti į trumpas pantomimas.
Emocingai reaguoja į muzikos kūrinių nuotaiką, pastebi charakteringesnes raiškos priemones, žanrus, formas, atlikimo būdus	Sveikatos sritis. Lavėja klausos pojūčiai, aiškinasi, kad per didelis garsas gali pakenkti žmogui, kad klausdami muzikos gali nusiraminti, atsipalaiduoti.
	Komunikavimo sritis. Mokosi įsiklausyti į žmogaus žodžių melodingumą, kartu su muzikos mokytoja aptaria tembrą, tempą, dinamiką, muzikos nuotaiką, atpažįsta muzikos instrumentus ir juos įvardija. Klausosi lietuvių liaudies dainų. Atpažįsta girdėtus kūrinius.
	Socialinė sritis. Pratinasi drauge išklausyti įvairios muzikos.
	Pažinimo sritis. Klausymo metu vaikai atranda natūralių gamtos garsų, juos atkuria balsu, judesiu.
Gerai valdo kvėpavimą, atlieka sudėtingesnes greito ir lėto tempo daineles, su pailgintomis natomis, pauzėmis. Vaikai tiksliai intonuoja dainas be pritarimo, bando dainuoti dvibalses dainas	Sveikatos sritis. Įsiklauso į savo balsų skambėjimą, stengiasi savo balsą gerai formuoti, taisyklingai kvėpuoti. Dainuodami dainas, sugeba savarankiškai kurti estetines emocijas balso intonacija, mimika, pantomima.
	Komunikavimo sritis. Apibendrina, giliau išgyvena kūrinėlių nuotaikas, juos analizuoja, lygina, skiria. Tyrinėja ir aptaria savo balso galimybes, įvertina savo balso dinamiką, nusako ritmą, melodiją.
	Socialinė sritis. Dainuodami vaikai jaučia prielankumą liaudies dainai, jos skambėjimui. Pradedą dainuoti sutartines, dainas su priedainiu, su solistu. Vaikai dainuoja vokalinius pratimus, lietuvių liaudies dainas, muzikinius dialogus, greitakalbes, piemenėlių dainas.
	Pažinimo sritis. Pavaizduoja seno medžio braškėjimą, dramblio kutenimą, balsu žadintuvo skambėjimą.
Pagal muziką atlieka judesius ritmiškai, raiškiai, išsiugdę šokių ir ratelių atlikimo įgūdžius, šoka	Sveikatos sritis. Tyrinėja savo kūno dalis ir stengiasi jomis išgauti ritmą, eina rateliu, šalia tiesia linija, atbulomis, išlaiko lygų ratą, sudaro du ratelius, sukasi paprastai ir susikibę už parankių, bėgioja gyvatėle. Landžioja pro kitų vaikų sukryžiuotas rankas.
	Komunikavimo sritis. Analizuoja judesius ir muziką, vartoja atitinkamus terminus.
	Socialinė sritis. Noriai šoka lietuvių liaudies ratelius ir šokius.

Meninė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
poromis šalia vienas kito ir po vieną	Pažinimo sritis. Išmėgina įvairias ritmo galimybes.
Pritaria suaugusiojo grojimui, ritmiškai atlieka savo partiją, kuria ritmus, melodijas, tekstus	Sveikatos sritis. Pačių sukurtiems tekstams taiko judesius, improvizuoja dainas, ratelius, pasakas su dainuojamaisiais intarpais.
	Komunikavimo sritis. Skiria ir įvardija instrumentus, kuriais groja, tembrus, juos apibūdina, kuria eilėraščius, melodijas.
	Socialinė sritis. Groja ritminius, melodinius (2-3 garsai) pratimus, pritaria ritmiškai grojamam kūriniiui, dainuoja „Klausimus-atsakymus“.
	Pažinimo sritis. Improvizuoja muzikos instrumentais. Pačių sukurtiems tekstams taiko judesius, improvizuoja dainas, ratelius, pasakas su dainuojamaisiais intarpais.

Socialinė kompetencija.

Vertybines nuostatas:

Skatinti emocinio jautrumo artimiesiems atsiradimą. Palaikyti vaiko žaidimą, kartu su juo džiaugiantis tų pačių veiksmų su daiktais begaliniu kartojimu, įvairiais netikėtais pakeitimais, atradimais, suaugusiojo veiksmų, nuotaikos, kalbos mėgdžiojimu. Formuoti elementarius mandagumo įpročius: padėkoti, pasisveikinti, atsisveikinti. Palaikyti, skatinti, drąsinti: pastebėti naujus gebėjimus, reikšti nuostabą dėl didėjančių galimybių, paminėti, atšvęsti pasiekimus; džiaugtis kiekviena sėkme.

Nuo gimimo iki 1 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Domisi suaugusiais, stebi kitus vaikus, reiškia vis įvairesnes emocijas bei jausmus ir atsako į kito jausmų raišką.	Komunikavimo sritis. Jaučia prierašumą artimiesiems žmonėms. Bendraudamas su suaugusiuoju, vaikas nusišypso (pamatęs palinkusį veidą, išgirdęs jos malonų balsą). Ta patirtis vaikui yra maloni, sukelia šypseną. Mokosi suprasti suaugusiojo kalbą, mėgdžioti įvairius garsus, žodžius.
	Pažinimo sritis. Ieško ryšio su kitais žmonėmis.
	Menų sritis. Bando atlikti judesius kartu su suaugusiuoju (pakelti ir nuleisti rankas, „pagroti“ barškučiu, pritūpti).
	Sveikatos sritis. Palaikoma gera vaiko nuotaika: pakalbinamas, paglostomas, prigludžiamas dainuojant, žaidžiant.
Emocingai reiškia savo svarbiausius	Komunikavimo sritis. Reiškia savo poreikius ir emocijas: šypso ir kalba sava kalba, kai jam gera ir linksma, verkia, kai jaučia nepasitenkinimą. Pasako pirmus

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
poreikius. Reiškia pasitenkinimą, malonumą ir nepasitenkinimą.	<p>žodžius, kurie skirti norams išreikšti, bendrauti.</p> <p>Pažinimo sritis. Tyrinėja savo pojūčius, bando suvokti savo savijautą. Lavina judesius ir fizinį aktyvumą per suaugusiųjų atliekamą vaikui masažą ir gimnastiką.</p> <p>Menų sritis. Mimika, judesiu, balsu išreiškia, ką jaučia, ko nori. Aiškiai įvairiai reiškia emocijas: džiaugsmingą energiją, kai bendrauja su artimaisiais, girdėdamas linksną melodiją; pasitenkinimą judėjimu.</p> <p>Sveikatos sritis. Jaučiant poreikį, suaugusiems praneša apie savo poreikius ir būseną garsais, veiksmais (verkimu, šaukimu, šypsena).</p>
Atsiranda savarankiškumo pradmenys.	<p>Komunikavimo sritis. Geba pareikšti savarankiškumą, bendraudamas žvilgsniu: valingai nukreipia žvilgsnį nuo vieno suaugusiojo prie kito arba prie daiktų. Pradedą suprasti žodžius „duok“, „ačiū“, „atia“, „sėsk“. ir kt., žodžius, susijusius elementariais veiksmais – maitinimu, rengimu.</p> <p>Pažinimo sritis. Mokosi padedant suaugusiems saugiai elgtis buityje, žaidžiant ar judant grupėje, namie, lauke.</p> <p>Menų sritis. Nori elgtis savarankiškai, pasiekti tikslo: piešiant, keverzojant, grojant su muzikiniais žaislais, dainuojant.</p> <p>Sveikatos sritis. Išmoksta savarankiškai judėti erdvėje – geba priartėti prie mamos, tėčio, globėjo ar auklėtojos, pasiekti rūpimus daiktus.</p>
Savęs pažinimas. Suvokia savo buvimą – žino savo vardą.	<p>Menų sritis. Žaisti žaidimus. Klausosi suaugusiųjų kalbos, stebi ir tyrinėja žmogų veidą, mimiką, įsiklauso į balso intonaciją. Atliepia šypsena, dėmesiu, gestu, žvilgsniu.</p> <p>Komunikavimo sritis. Girdi ir džiugiai reaguoja į savo vardą, girdi kitų vaikų vardus. Jaučiasi saugus ir mylimas, kai girdi savo vardą, kai yra artimas su suaugusiais (apkabinamas ir t.t.). bando užmegzti dialogą.</p> <p>Socialinė sritis. Pradedą įvairių patyrimą sieti su savo buvimu, savo asmeniu, nors savęs, kaip asmens, dar aiškiai neišskiria iš aplinkos. Pašauktas vardu pasisuka į šaukiančiojo pusę.</p> <p>Sveikatos sritis. Pratinasi pasitikėti savo jėgomis.</p>

Vertybinių nuostatų:

Gebėti suvokti save ir kitus, laikytis elgesio normų, šeimos, darželio, vietinės bendruomenės tradicijų ir papročių. Jausti pagarbą gimtinei, Tėvynei. Spręsti kasdienes problemas, įveikti gyvenimo sunkumus, padėti sau ir kitiems. Jausti pagarbą žmogaus rankų ir proto darbui. Kasdieninėje veikloje ir

įvairių renginių metu puoselėti lietuvių liaudies tradicijas, krikščioniškas vertybes.

1-3 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Vadina save vardu, atpažįsta save, savo daiktus	Komunikavimo sritis. Rodo į save pirštuku, bando prisistatyti kitiems, pasakyti ką nors apie save. Atsiliepia pašauktas vardu, parodo pirštukais kiek jam metų. Pratinasi vartoti įvardžius savo asmens ir kitų asmenų nurodymui. Save nusako vardydamas jam priklausančius daiktus.
	Pažinimo sritis. Žiūrinėja nuotraukas, atpažįsta jose save, mamą, tėtį, brolius, seseris, žaidžia su dideliais ir mažais veidrodžiais, stebi save iš priekio, iš šono, žiūri į veidrodį išsitepliojęs veiduką ir nusiprausęs, stebi save, kada linksmas ir liūdnas, skiria atvaizdą veidrodyje. Pratinasi skirti savo asmeninius daiktus – drabužėlius, žaislus, laikyti juos tam tikroje vietoje.
	Meninė sritis. Žaidžiama vaikų vardais – įvairiais elementais puošia vardą.
Vertina save atsižvelgdamas į suaugusio veido išraišką, suvokia norus, jausmus, savo kūno vaizdą	Komunikavimo sritis. Bando išreikšti savo norus, jausmus, mintis veido išraiška, gestais, žodžiais. Pratinasi suprasti savo jausmus, stengiasi juos išreikšti pykdamas, verkdamas, šypsodamasis, vertina savo elgesį. Žodžiais pavadina kai kuriuos savo išgyvenimus.
	Pažinimo sritis. Pratinasi suprasti savo jausmus, stengiasi juos išreikšti pykdamas, verkdamas, šypsodamasis.
	Meninė sritis. Žaisdamas vaizduotės žaidimus, bando išreikšti savo jausmus trumpais žodeliais. Bando piešti. Savo nuotaiką išreiškia parinkdamas paveikslėlį, kuriame vaizduojamas linksmas ar liūdnas veidelis.
	Sveikatos sritis. Atpažįsta ir parodo 6 ir daugiau savo kūno dalių, pradeda suvokti berniukas, mergaitė sąvokas.
Suvokia savo šeimą, žaidžia kartu su bendraamžiais, suaugusiais	Komunikavimo sritis. Atsisveikina ir pasisveikina su šeimos nariais. Žaisdamas reiškia palankumą, pasitenkinimą. Šypsosi kitam, juokiasi, glosto, apkabina. Pamėgdžioja suaugusįjį. Pratinasi suvokti savo šeimą bendraudamas su mama, tėveliu, vyresniais broliais, su jais kalbėdamas sava kalba.
	Pažinimo sritis. Nuotraukose atpažįsta ir parodo tėtį, mamą, brolius, senelius, kitus artimuosius skirtingai apsirengusius, atliekančius įvairių veiklą.
	Meninė sritis. Rodo tėveliams savo darbelius, kartu juos komentuoja, džiaugiasi.
	Sveikatos sritis. Jaučiasi su šeimos nariais saugus, juos apkabina, glaudžiasi. Dalijasi su kitais žaislais, daiktais, žaidžia vienas ir kartu su draugu.

3-4 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Geba įvardinti save ir aplinkinius	Komunikavimo sritis. Pasako savo, kitų vaikų, suaugusių artimų žmonių vardus.
	Pažinimo sritis. Žino savo vardą, jį išskiria iš kitų vardų, aiškinasi, kad vardas įvardija asmenį.
	Menų sritis. Žaidžia vardais juos sutrumpindami, vartoja malonines formas, pavadina vardais lėlytes, kitus žaisliukus, juos sutapatina su žmonėmis.
Suvokia savo svarbiausius poreikius, elgesį, jaučiasi mylimas ir reikalingas	Komunikavimo sritis. Įvardija kai kurias vidines būsenas, savo elgesiui apibūdinti vartoja žodelius: aš geras, myliu, man liūdna, skauda. Pratinasi suvokti, jog mintis, jausmus reikia reikšti kultūringai, tam tikromis įprastomis formomis, kad neįskaudintum kito.
	Pažinimo sritis. Pratinasi suvokti savo savijautą, svarbiausius poreikius.
	Menų sritis. Piešia išraišką, kada liūdnas, linksmas, savo poreikius, savijautą bando išreikšti žodžiu, judesiu, veido mimika.
	Sveikatos sritis. Stengiasi suprasti, kas trukdo jaustis gerai, pratinasi riboti kai kuriuos norus ir įgeidžius, suprasti, kad ne visada gali būti taip, kaip nori.
Atpažįsta savo asmeninius daiktus, juos sieja su savo asmeniu, suvokia asmeninę erdvę	Komunikavimo sritis. Pats tvarkosi savo žaisliukus, asmeninius daiktus. Sprendžia, kada pasidalinti su draugu. Atpažįsta pamestą draugo žaisliuką, kitą daiktą, gražina jį draugui. Bando taisyti sugadintą žaisliuką.
	Pažinimo sritis. Atpažįsta savo ir kitų drabužėlius, žaislus. Bando taisyti sugadintą žaisliuką, atlikti suaugusiojo pavedimą.
	Socialinė sritis. Žaidžia su savo ir draugo žaislais.
	Sveikatos sritis. Stengiasi nepažeisti kito vaiko asmeninės erdvės, neatimti iš jo žaisliuko, jo nenuskriausti.
Pradedą pažinti savo kūno galimybes, kai kurias kūno paslaptis	Komunikavimo sritis. Įvardija savo kūno dalis, bando išsakyti savo poreikius, savijautą, pasakyti, kur skauda, ko nori.
	Pažinimo sritis. Susipažįsta su savo kūnu.
	Menų sritis. Tyrinėja, kaip kūnas juda erdvėje, atlieka pantomimas, žaidžia vaidmeninius žaidimus, piešia plaštakos, pėdos, veido kontūrus.
	Sveikatos sritis. Laikydamosis asmens higienos įgūdžių atkreipia dėmesį į savo kūno dalis.
Atsiranda savarankiškumo	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, kad savo darbais gali pradžiuginti kitus, paslaugiai atlieka auklėtojos pavedimus.

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
pradmenys	Pažinimo sritis. Pratinasi savarankiškai pasirinkti veiklą, sutvarkyti žaidimų vietą, kartu su auklėtoja prižiūri grupėje esančius augalus.
	Sveikatos sritis. Pratinasi prižiūrėti savo išorę, pastebėti netvarką, pats apsirengti, apsivilkti, pagelbėti kitiems, padedant auklėtojai ugdytis sveikos mitybos įgūdžius.
Įgyja supratimą apie draugus ir draugystę, kaimynus ir kaimynystę, juos gerbia, derina su jais savo norus ir veiksmus	Komunikavimo sritis. Pasako kiemo, darželio draugų, kaimynų vardus. Aiškinasi, kaip galima susidraugauti, pratinasi mandagiai pasisveikinti, tinkamai elgtis, derinti savo norus ir veiksmus. Norą bendrauti parodo šypsena, mimika, kalba.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja, kad draugai ir kaimynai gali skirtis savo išvaizda, būti berniukai ir mergaitės.
	Menų sritis. Piešia savo draugus, atkartoja jų veiksmus, stengiasi juos pamėgdžioti. Kuria projektus.
	Sveikatos sritis. Pratinasi pagelbėti draugui, naujokui, pasidalinti su juo savo žaislais, pastebėti jo savijautą.
Gerbia savo šeimą, gilina supratimą apie jos svarbą žmogui	Komunikavimo sritis. Kalbasi su draugais, auklėtoja apie savo šeimą, namų aplinką, išreiškia savo jausmus šeimos nariams.
	Pažinimo sritis. Pratinasi suvokti savo šeimos sudėtį, pasiskirstymą pareigomis.
	Menų sritis. Vaidina šeimos narius, juos piešia.
	Sveikatos sritis. Pratinasi suvokti, kad su savo šeimos nariais jaučiuosi saugus ir mylimas.
Domisi kitais žmonėmis, juos gerbia, suvokia bendruomenės žmonių skirtumus ir panašumus	Komunikavimo sritis. Pasiūlo pagalbą kitam žmogui, kaimynui. Pratinasi suvokti juos supančių žmonių mimiką, gestus, balso intonaciją. Pastebi, kada žmonės liūdni, kada linksmi.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja, kad žmonės skiriasi savo išvaizda, drabužiais, kur jie gyvena, keliauja, kad turi savo jausmus ir emocijas. Pratinasi suvokti juos supančių žmonių mimiką, gestus, balso intonaciją.
	Menų sritis. Piešia, tapo savo pažįstamus žmones, žaisdami atkartoja jų veiksmus, elgesį. Kuria projektus apie savo bendruomenės žmones.
	Sveikatos sritis. Kuria projektus apie savo bendruomenės žmones.

4-5 metų kompetencija

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Suvokia vardų	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, koku garsu prasideda vardas, sudarinėja korteles

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
prasmę	su savo vardais, jas naudoja susipažinimui.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja grupės draugų vardus, jog tokiu pačiu vardu gali būti pavadinti ir kiti žmonės, atpažįsta užrašytą vardo vaizdą.
	Menų sritis. Žaidžia vardukais, piešia savo vardo raides, žaisdami įvardija žaislus.
	Sveikatos sritis. Žino savo vardą, pasiklydę gatvėje, parduotuvėje pasako savo, mamos, tėvelio vardus.
Suvokia savo pojūčius, teigiamas savybes, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, išreiškia savo savijautą, poreikius, riboja savo įgeidžius bei norus	Komunikavimo sritis. Išreiškia savo savijautą, poreikius žodžiais, aiškinasi kultūringo elgesio prie stalo, bendravimo taisyklės, pratinasi suvokti ir įvertinti savo elgesį, gebėjimus, suprasti, kad netinkamas elgesys, žodžiai įžeidžia kitus. Derina savo interesus su kitais. Pratinasi valdyti savo jausmus, poreikius. Aiškinasi, kad ne visada visi norai yra patenkinami, kad kiti žmonės irgi turi savo jausmus ir norus. Pratinasi pasakyti, ką galvoja, įsivaizduoja. Keičiasi su kitais mintimis, nuomonėmis, svarstymais.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja savo pojūčius.
	Menų sritis. Judesiu, piešiniu išreiškia ką jaučia, uodžia, ragauja.
	Sveikatos sritis. Aiškinasi sveikos mitybos naudą žmogaus organizmui, kaip galima išvengti traumų.
Skiria asmeninius ir kitų žmonių daiktus, jaučia skirtumus tarp savo ir bendrų žaislų	Komunikavimo sritis. Įvardija, kieno koks daiktas ar žaislas, dalijasi žaislais, saugo ir tausoja ne tik asmeninius, bet ir draugo, bendrus žaisliukus.
	Pažinimo sritis. Atpažįsta draugų drabužėlius, žaislus, kitus daiktus, skiria berniukų ir mergaičių drabužėlius, savo ir draugo žaislus.
	Menų sritis. Kuria, modeliuoja drabužius, gamina dėžutes asmeniniams daiktams.
Elgiasi savarankiškai, jaučia atsakomybę už savo poelgius, atlieka įpareigojimus	Komunikavimo sritis. Pratinasi veikti savarankiškai arba kartu su kitais, siūlo savo sumanymus, viską stengiasi atlikti iki galo, bendraudamas laikosi grupės, žaidimo taisyklių, dalijasi patyrimu su kitais. Padeda apsitarnauti mažesniems už save, silpnesnės sveikatos vaikams. Pratinasi suvokti, jog už savo elgesį turi atsakyti pats, mažas problemas sprendžia patys, be suaugusiųjų.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja savo ir kitų elgesį.
	Menų sritis. Kuria naujus žaidimus, fantazuoja, kuria grupinius darbelius, projektus.
	Sveikatos sritis. Pats pasikloja lovą, savarankiškai susitvarko žaislus, laikosi asmens higienos, padeda padengti stalą, suvokia, kad nuo asmeninio elgesio priklauso savo ir kitų savijauta, saugumas.

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
Suvokia kūno judesio prasmę	Komunikavimo sritis. Aptaria bendrus veiksmus, aiškinasi judesio prasmę.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja, kam reikalingi kūno judesiai: piešti, konstruoti, gaminti valgi.
	Menų sritis. Daro plaštakų, pėdų atspaudus molyje, guašu ant popieriaus, juos lygina su draugų, kitų šeimos narių atspaudais.
	Sveikatos sritis. Jaučia savo raumenų jėgą ir tvirtumą – traukia virvę, meta ir gaudo kamuolį, išlaiko pusiausvyrą nešdamas įvairius daiktus.
Gilina supratimą apie šeimą, jaučia pagarbą ir meilę savo artimiesiems	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, kad šeimos paprastai skiriasi, mano šeima skiriasi nuo draugų šeimos, kokie šeimos ryšiai, kas jas vienija. Rūpinasi savo jaunesniu broliuku, sesute, supranta, kad tėveliai rūpinasi jais. Supranta, kad kai kurie neturi tėvelių, jie yra našlaičiai.
	Pažinimo sritis. Žiūrinėja albumus, nuotraukas, lygina šeimų sudėtį, tyrinėja atskirų šeimų gyvenamąją vietą, būstus. Tyrinėja kartų kaitą ir ryšius.
	Menų sritis. Kuria dovanėles, jas dovanuoja savo mamytėms, tėveliams, seneliams. Kartu su šeima dalyvauja šventėse, koncertuose.
	Sveikatos sritis. Žino, kad šeimoje tenkinami saugumo, bendravimo poreikiai.
Domisi draugų pomėgiais, interesais, gerbia draugus ir kaimynus, padeda vienišiesiems ir pavargusiems, juos užjaučia	Komunikavimo sritis. Lygina draugų ir savo pomėgius, interesus, dalijasi su jais žaislais, kitais daiktais, aptaria įvairius norus, stengiasi padaryti draugui ką nors malonaus. Klausosi pasakojimų apie draugystę, tikrus ir netikrus draugus, kaimynus. Toleruoja kitokios išvaizdos, neįprasto elgesio žmones.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja kaimynus, draugus, jų elgesį, suvokia, kada elgiamasi gerai, kada blogai.
	Menų sritis. Stengiasi žaisti, dirbti drauge, kurti bendrus projektus. Gamina dovanėles, jas dovanuoja pensionato gyventojams, vienišiesiems seneliams.
	Sveikatos sritis. Laikosi kultūringo elgesio taisyklių, netriukšmauja, kai kiti ilsisi, netrukdo šalia esančiam.
Domisi bendruomenės žmonių ryšiais, elgesiu, jaučia pagarbą žmonėms, kultūringai bendrauja su kitais,	Komunikavimo sritis. Aiškinasi, kad žmonės gali jausti ir mąstyti įvairiai, kad dėl to paties vienas gali džiaugtis, kitas pykti. Yra vertybių, apie kurias mąstoma vienodai: pagarpa, atjauta, dora. Bet yra žmonių, kurie elgiasi negarbingai, nusižengia taisyklėms. Sužino, jog yra žmonių, kurie rūpinasi mūsų kelionėmis, namų gerove, sveikata, saugumu. Aiškinasi žmonių darbų vertę kitiems žmonėms.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja įvairaus amžiaus ir sveikatos, tautybės žmonių išvaizdą, drabužius, gyvenamuosius būstus, keliones. Susipažįsta su lietuvių tautiniais

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
žino paslaugų tarnybas	drabužiais. Tyrinėja bendruomenės žmonių ryšius, asmeninių poreikių tenkinimą ir žmonių darbus, paslaugų tarnybas.
	Menų sritis. Kuria, modeliuoja įvairaus stiliaus, šventinius ar darbo drabužius, namus. Gamina dovanėles, kurias įteikia Visagino socialinių paslaugų centro gyventojams.
	Sveikatos sritis. Suvokia, kad reikia būti atsargiam su nepažįstamais žmonėmis.
Pažįsta gimtąjį miestelį, gamtą	Komunikavimo sritis. Kartu su tėveliais dalyvauja miestelio tradicinėse šventėse, jas aptaria su auklėtoja, draugais, aiškinasi mūsų miesto vertybes, jaučia pagarbą gamtai, aukštaičių papročiams. Klausosi pasakojimų apie miesto praeitį, miesto herbą, pavadinimą.
	Pažinimo sritis. Išvykų metu tyrinėja parko vietas, ežero ir miško aplinką, aplanko mokyklą, Visagino KC, biblioteką, mokyklos muziejų. Susipažįsta su čia dirbančiais žmonėmis, jų darbu.
	Menų sritis. Patirtus įspūdžius išreiškia žodžiu, garsu, judesiu, piešiniu, kuria projektus kartu su tėveliais.
	Sveikatos sritis. Pratinasi saugiai elgtis gamtoje ir gatvėje, išvykų metu.

5-6 metų vaikai

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
Savo savijautą išreiškia kitiems priimtinais būdais, pasitiki savimi, savo gebėjimais, gerbia save, tęsi savo žodį, vykdo įsipareigojimus, suvokia fizinius kūno trūkumus	Komunikavimo sritis. Pratinasi savarankiškai spręsti problemas, diskutuoti, priimti kitų siūlomas idėjas, planuoti bendrus veiksmus. Pratinasi suvokti, kad kalba padeda bendrauti, suprasti kitą. Kad blogi žodžiai kitą gali įžeisti, įskaudinti.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja žmogų, suvokia žmonių fizinius trūkumus, aiškinasi, kad fiziniai trūkumai netrukdo būti geriems, sąžiningiems, kad nuo jų nepriklauso žmogaus elgesys. Nesišaipto iš kitaip atrodančių. Išbando, įsitikina, ar pačių sukurtos taisyklės jiems priimtinos, ar jos tinkamos, ar visi jų sąžiningai laikosi.
	Menų sritis. Drauge kuria paveikslus, grupės taisykles, meninius projektus.
	Sveikatos sritis. Pratinasi suprasti, kad kai kurie žmonės negirdi, nemato, pratinasi pagelbėti jiems, toleruoti jų elgesį. Savarankiškai laikosi elementarių elgesio taisyklių bendraudami, valgydami, rūpindamiesi tvarka ir švara grupėje.
Suvokia vardų prasmę, geba	Komunikavimo sritis. Žino, iš kokių garsų susideda vardas, išvardija raides savo varde, tyrinėja, kurie vardai prasideda ta pačia raide, ieško savo vardo raidžių

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veiksmas
įvardinti ne tik žmones, bet ir gyvūnus, suvokia asmeninių daiktų paskirtį	knygelėse, laikraščiuose, žurnaluose.
	Pažinimo sritis. Skaičiuoja vardų raides, tyrinėja žmonių vardus, skaičiuoja, kiek berniukų, mergaičių su tokiais pačiais vardais grupėje, kieno mamų, tėvų tokie patys vardai. Kokie augintinių vardai. Juos lygina su žmonių vardais.
	Menų sritis. Kopijuoja savo ir kitų vardus, bando spausdinti raidėmis užsirašyti savo darbelius, kuria projektus.
	Sveikatos sritis. Žino savo pavardę, tėvų darbo vietas, namų ir darželio adresus.
Suvokia kūno dalių funkcijas, jutimo organų funkcijas	Komunikavimo sritis. Aiškinasi vardo, gimimo dienos prasmes. Sveikina draugus, šeimos narius su gimimo diena.
	Pažinimo sritis. Apibrėžia savo kūno plauštas, pėdas ant languoto popieriaus, skaičiuoja, kiek langelių turi pėda, ranka, pirščiukas, juos lygina su draugo, šeimos nario, brėžia siluetus. Tyrinėja, kaip keičiasi kūnas priklausomai nuo amžiaus. Lygina save dabar ir kai buvo mažesnis. Sudaro savo kūno augimo ir vystymosi korteles, suvokia skirtumus tarp kūdikio, vaiko ir suaugusio žmogaus, lygina save su panašaus amžiaus gyvūnais, augalais. Tyrinėja įvairius kvapus, garsus, bando jutimo organais nustatyti temperatūrą, skonį.
	Menų sritis. Daro kaukes, iškerpa skylės akims, burnai, nosiai. Piešia autoportretus. Naudodami paveikslėlius, sudaro meniu.
	Sveikatos sritis. Lavina rankos smulkiuosius raumenis megzdami, siūdami, lankstydami iš popieriaus, aiškinasi sveikos mitybos paslaptis.
Domisi šeimos tradicijomis, istorija, ryšiais	Komunikavimo sritis. Kalbasi su draugais, auklėtoja, kokias šventes švenčia šeima, kelios kartos dalyvauja šventėse. Atsineša į grupę savo šeimos nuotraukas, jas rodo savo draugams, pasakoja, kas jose yra, lygina su kitų draugų šeimos nuotraukomis.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja šeimos istoriją, tradicijas, kodėl vienos šeimos laikosi vienokių ar kitokių papročių. Aiškinasi krikščioniškų švenčių prasmę. Tyrinėja žodžių mama, žmona, močiutė, Marija – Dievo motina, reikšmes. Aiškinasi, kada ir kodėl gali kisti šeimos dydis, kodėl kai kurie žmonės yra vieniši, kad ne visi vaikai turi tėvelius, brolius, seseris.
	Menų sritis. Ruošia kvietimus tėveliams, seneliams į darželyje organizuojamus renginius. Gamina dovanėles, sveikinimus, jais sveikina savo tėvelius, mamytės, senelius per šeimos šventę, daro kalėdines dovanėles, jas dovanuoja artimiesiems. Piešia savo, savo šeimos portretus. Bando nupiešti šeimos medį.

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	Sveikatos sritis. Kuria kartu su tėveliais, vyresniais broliais jaukumą, palaiko tvarką ir švarą, bando atlikti kai kuriuos darbus, pagelbėti tėveliams, seneliams.
Gerbia draugus, vertina draugystę, atjaučia vienišus senelius, toleruoja kitaip mąstančius, atrodančius žmones, kaimynus	Komunikavimo sritis. Klausosi skaitomų kurinių apie tikrus ir netikrus draugus, apie draugystę. Bendraudami su draugais, kaimynais, seneliais bando būti tolerantiški, kantrūs. Pratinasi išklausyti kitą, pagelbėti silpnesniam už save, nesišaiipyti iš kito nelaimės, nesijuokti draugui suklupus, padarius ką nors ne taip. Kartu su tėveliais organizuoja gerumo akcijas, kurių metu dovanoja dovanėles, knygutes, kitus daiktus buvusiems darželio auklėtiniams. Pagelbsti draugams pagal savo galimybes, kultūringai su jais bendrauja.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja draugų būdo ypatybes, kuo jos skiriasi ir panašios, vertina, kurios ypatybės yra teigiamos, kurios neigiamos, kokios savybės silpnina draugystę, gilina supratimą apie kaimynus, kaimynystę.
	Menų sritis. Kartu konstruoja, fantazuoja, ruošia dovanėles, jas dovanoja vienišiesiems seneliams prieš įvairias šventes, aplankydami juos Visagino socialinių paslaugų centre.
	Sveikatos sritis. Stengiasi neįskaudinti draugų savo elgesiu, sukurti gerą bendravimo atmosferą, pagelbėti jiems, netrukdyti, netriukšmauti.
Domisi bendruomenės gyvenimu, jos žmonėmis, santykiais, jaučia pagarbą jos nariams, darbui, kūrybai, tradicijoms, papročiams	Komunikavimo sritis. Kalba apie miestelio žmones, jų profesijas. Dalijasi savo ateities svajonėmis su draugais. Aiškinasi su kitais draugais, tėveliais, auklėtojomis apie kitų žmonių jausmus, nuomones. Pratinasi gerbti kito nuomonę, ją išklausyti, kito nuomonei pritarti. Pratinasi suvokti, kad ne visada aš esu teisingas ir tai nėra blogai. Laikosi visiems priimtinių bendravimo normų. Suvokia, kad tas pats žmogus gali būti ir kaimynas, ir auklėtoja.
	Pažinimo sritis. Tyrinėja žmonių gyvenimo būdą, išvaizdą, kaip ji priklauso nuo aprangos, stiliaus, amžiaus, tautybės. Vartydami knygas, žiūrinėdami nuotraukas, paveikslėlius, lygina dabartinius žmonių būstus su senoviškais pilimis, dvarais, sodybomis. Lygina seniau gyvenusių ir dabar gyvenančių žmonių keliavimo būdus, kelionių tikslus. Tyrinėja kokių profesijų žmonės dirba mūsų mieste, kuo naudingas jų darbas.
	Menų sritis. Kuria drabužius, šukuosenas, žaidžia siužetinius žaidimus kirpykloje, drabužių parodose, patys kuria drabužius, modeliuoja šukuosenas, piešia drabužių eskizus, derindami spalvas ir raštą. Kuria projektus.
	Sveikatos sritis. Gerą savijautą, nuotaiką palaiko nuoširdus bendravimas su kitais,

Socialinė kompetencija	Turinio sritis, vaiko veikiena
	kultūringas elgesys.
Jaučia pagarbą savo gimtajam miestui, jo tradicijoms, kultūriniam paveldui, gamtai	Komunikavimo sritis. Klausosi auklėtojos, tėvų, senelių pasakojimų apie miesto kilmę, aplinkinius ežerus, vietas.
	Pažinimo sritis. Lankosi „Verdenės“ vidurinėje mokykloje, bažnyčioje. Dalyvauja darželio ir miesto renginiuose, šventėse. Tyrinėja supančią aplinką. Aiškinasi švenčių prasmę.
	Menų sritis. Girdėtus pasakojimus, vaizdus bando atkurti judesiu, garsu, piešiniu. Kuria projektus, dalyvauja įvairiose miesto šventėse, koncertuoja kultūros centruose.
	Sveikatos sritis. Saugiai elgiasi išvykų, ekskursijų, koncertų metu.

UGDOMOJI APLINKA IR PRIEMONĖS

Ugdymo(si) turinio įgyvendinimui kuriama ir pritaikoma vaiko amžių, poreikius, galimybes atitinkanti įvairiapusė, saugi ir ugdanti aplinka. Ji aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Veiklos aplinka ir priemonės jai išdėstytos orientuojantis į vaikų interesus, savaimę kylančius sumanymus, žadina savaiminį perėjimą nuo vienos veiklos rūšies prie kitos.

Lopšelyje-darželyje ypatingas dėmesys skiriamas psichologiniam ir fiziniam ugdomosios aplinkos aspektam. **Psichologinė aplinka:**

- demonstruoja, kad vaikas yra laukiamas;
- sudaromos sąlygos vaikui suvokti, kad juo rūpinamasi, jis yra gerbiamas;
- grupėje nėra baimės, vaiko teisių pažeidimo, nejaučiamas nerimas;
- vaikai jaučiasi patogiai ir užtikrintai;
- bendravimo tonas, stilius (kalbėjimas, klausymas ir kt.) stiprina vaiko pasitikėjimą savimi;
- pasitaikančios klaidos priimamos kaip natūralus dalykas.

Fizinė aplinka:

- saugi, erdvi, funkcionali, žaisminga, estetiška;
- vaikas grupėje jaučiasi šeiminingas – pats gali keisti, transformuoti, pritaikyti grupės erdvę savo sumanymams;
- aplinka sudaryta iš mažesnių veiklos kampelių individualiai, grupelių ir visos grupės veiklai, pakankama erdvės judėjimui;
- veiklos kampeliai sutvarkyti taip, kad vaikai, būdami kampeliuose, nebūtų įtakojami arba netrukdytų esantiems kituose kampeliuose;

- ugdymo tikslams naudojamos sienos, langai, durys, grupės apšvietimas ir kt.;
- ir lauke, ir grupėje yra individualiai vaiko veiklai, poilsui, „vienatvei“ skirtos vietos;
- grupėje yra vieta asmeniniams vaiko daiktams pasidėti;
- svarbus grupės aplinkos komponentas – minkšti elementai (kilimas, pagalvėlės, minkštasuolis ir kt.).

Ankstyvojo amžiaus vaikų grupėje (lopšelio) gali būti: judėjimo, ramybės, vaidmeninių žaidimų, kūrybiniai kampeliai. Vaikų akių lygyje ant sienų, lovelės galo, lentynos pakabinti paveikslėliai ar spalvingi žaislai. Visi baldai yra suapvalintais kampais.

Darželio grupėje gali būti šie veiklos kampeliai: dailės, statybinių žaidimų, valgio gaminimo, kalbos, matematikos, konstravimo, muzikos, gamtos tyrinėjimo, smėlio ir vandens žaidimų, vaidmeninių žaidimų, lauko žaidimų.

Veikloms naudojamas miegamasis, prausykla, rūbinė, muzikos salė, sporto salė, LEGO žaidimų kambarys, „Močiutės gryčia“, biblioteka, „Verdenės“ vidurinė mokykla, kino teatras, Visagino kultūros centrai, bažnyčia, aikštelės, miškas ir t. t.

Ugdymo turiniui įgyvendinti parenkamos tikslingos, veiksmingos, ergonomiškos, įvairios ugdymo(si) priemonės ir jos keičiamos pagal galimybę. Visos priemonės: žaislai, žaidimai, knygos išdėstyti taip, kad vaikams būtų lengvai prieinami, skatintų smalsumą, norą žaisti, veikti, ieškoti, tirti, atrasti, pažinti.

Priemonės komunikavimo kompetencijai

Popieriaus kortelės, juostelės, lapeliai, rašikliai, pieštukai, įvairūs ženklai, simboliai, žodžių kortelės, juostelės, stalo žaidimai, žaislai, pasakų, muzikos įrašai.

Įvairios knygos vaikams: knygelės, žurnalai, vaikiškos enciklopedijos, dailės albumai, žaislinės knygelės, paveikslai, atvirukai, vokai, laiškų rašymo lapeliai, raidynai; žodžių kortelės, juostelės; stalo žaidimai su raidėmis, užrašais skirti kalbai ugdyti; kubeliai, automobiliai ir žaislinės knygelės vaikams (su iškirptais langeliais, perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo ir garso efektų); receptų knygos, telefonų knygos vaikų žaidimams, skirtukai, žymekliai knygoms simboliniai lipdukai, atskiri pratybų lapai, įvairių užduočių vaikui rinkinys, lipdukai-raidynai, skaitmenys, knygelės asmeniniam raidynui, žodynui sudaryti ir kt.

Minkšti, guminiai žaislai, pirštinių lėlės, teatro lėlės, stalo teatras, pasakų veikėjų siluetai, figūrėlės pasakų, kaukės, karūnos ir kt.

Spausdinimo mašinėlė, kompiuteris, kompiuterinės programos (pvz., programos, padedančios vaikui suvokti, kas yra šviesa, programos, skatinančios vaikus kurti muziką, modeliuoti daiktus, bandyti rašyti; muzikos įrašai (kompaktiniai diskai, garso kasetės), vaizdo ir garso grotuvai ir kt..

Priemonės sveikatos saugojimo kompetencijai

Individualaus naudojimo priemonės: servetėlės, rankšluosčiai, dantų šepetėlis, pasta, šukos,

indeliai burnos skalavimo indelis, vienkartinės nosinaitės.

Bendro naudojimo priemonės: higienos reikmenys (muilas, tualetinis popierius, servetėlės); Priemonės kūno judesių lavinimui: barškučiai, tarškynės, būgnelis, kaspiniai, skarelės, skraistės šokiui; lankai, šokdynės, virvutės, kamuoliai, kėgliai, badmintonas; priemonės smulkiosios motorikos lavinimui: priemonės varstymui, segiojimui, kaišiojimui ir pan.; kamuoliai, skirti šokuoti, suptis; supamieji žaislai; riedantys žaislai (karučiai, automobiliai, traukiniai ir kt.), ratai; įvairūs treniruokliai (batutas ir kt.); šiurkštūs, gruoblėti kilimėliai; sūpuoklės, sienelės, kopėčios, laipiojimo virvės, gimnastikos suoleliai, čiuziniai; priemonės estafetėms, kliūtims, audeklo atraižos, elastingas popierius, rupus žvyras, nugludinti akmenėliai; triračiai, riedučiai, paspirtukai; rogutės, slidės; priemonės žaisti su smėliu ir vandeniu: kastuvėliai, kibirėliai, semtuvėliai, įvairaus dydžio ir formos formelės, karučiai, priemonės, žaislai veiklai ir žaidimams baseine: plūdurai, grimzdukai, kamuoliai (įvairaus dydžio), gelbėjimo ratai, gelbėjimo rankovės, lentos plaukimui.

Kūno dažai; paveikslėliai, knygelės, dėlionės, loto augimo ir sveikatos temomis, vaikams pritaikyti indai ir stalo įrankiai, buities technika, skirta maistui ruošti; įvairios spynos, užraktai ir raktai; kabliukai; užsklandos, jėgos ugdymo priemonės (sunkūs kamuoliai, kelmeliai ir kt.), grūdinimosi priemonės (indai vandeniui ir kt.); kompiuteriniai žaislai.

Priemonės pažinimo kompetencijai

Prisukami, žybsintys, pypsintys žaislai. Daiktai susidedantys iš 2, 3, 4 detalių. Didelių detalių dėlionės.

Tuščiaiduriai kubai, cilindrai, kūgiai, pusrutuliai. Skirtingo dydžio žaislai, piramidės. Vienas į kitą sudedami žaislai pagaminti iš įvairios medžiagos. Išardomi žaislai. Gyvūnų, augalų, gamtos reiškinių paveikslai.

Vandenį geriantis popierius, vaškas, parafinas; žvakės; rašomoji lenta; lentynėlės, spintutės, dėžės, krepšiai žaislams, medžiagoms ir priemonėms, informaciniai leidiniai ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams (knygos, plakatai, enciklopedijos, stalo žaidimai ir kt.); gyvūnų, augalų, gamtovaizdžių ir gamtos paminklų nuotraukos; skaičių, formų, dydžių, spalvų kortelės; priešingybių, priežasties-pasekmės, nuoseklumo, dalies ir visumos paveikslėliai, kortelės; smėlis, akmenukai, vanduo, gamtinė medžiaga; didinamieji stiklai, indai ir priemonės eksperimentavimui (mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipetės, kempinės, vandenį sugeriančios medžiagos, indai bei priemonės žaidimui su smėliu ir vandeniu, muilo burbulai, žaislinės plunksnos ir kt.); laikrodis, kompasas, termometrai (vandens, oro, kūno šilumos), fonendoskopas, įvairios ilgio matavimo priemonės, svirtinės svarstyklės; skaičiavimo pagaliukai, skaičiuotuvai, specialios didaktinės skaičiavimo priemonės; erdvinės ir plokštuminės geometrinės figūros, pinigų pavyzdžiai, žaislai tapatinimui, grupavimui, rūšiavimui,

serijų dėliojimui, išardomieji ir sudedamieji žaislai, daiktų modeliai; aitvarai (popieriniai, plastmasiniai, medžiaginiai ir kt.) gaublys.

Smilkalai, medžio lentelės, vaikiškos vinys, švitrinis popierius; flanelinė lenta, kilnojamoji magnetinė lenta (su muzikiniais priedais), terariumai, akvariumai, narveliai, puodeliai, laistytuvai gėlėms, gėlių žemė, žmonių buities, profesijų atributai: įrankiai, rakandai (sodo įrankiai, namų tvarkymo priemonės, meistravimo įrankiai ir priemonės); tikra buitinė technika: radijo aparatai, fotoaparatai, telefonai, žibintuvėliai; techniniai žaislai (žybsintys, pypsintys; prisukami, inerciniai, elektriniai, t.y. su elementais); vėjo, vandens malūnai, parašiutai, galvosūkliai, labirintai; gamtos garsų įrašai, filmuota medžiaga; magnetai, spyruoklės, spiralė.

Gabaritiniai žaislai (kirpykla, virtuvė, parduotuvė, staliaus darbatalis, šeimos kampelis ir kita).

Priemonės meninei kompetencijai

Piešimo popierius, pieštukai, akvarelė, guašas, pirštų ir kiti dažai, teptukai, medžiagos tapymui, piešimui, lipdymui, kūrybiniams darbams (įvairūs dažai: guašas, akvarelė, kreidelės, pastelė; įvairaus dydžio, pločio, storio teptukai; indeliai vandeniui, dažams; pilki bei spalvoti pieštukai; balta bei spalvota kreida; plunksna; tušas; molis; plastilinas; modelinas; plastikas; lipdymo tešla; gipsas, plastikas, audinys, medis, akmenėliai ir kt.; pagalbinės lipdymo medžiagos; įvairaus formato, dydžio, storio, spalvos popierius; kartonas; priemonės darbo vietai uždengti, darbo apranga vaikui, dirbant su dažais, moliu, štapavimo, antspaudavimo, aplikavimo medžiagomis; klėjai; žirkklės; kanceliariniai peiliukai, gamtinės medžiagos), antrinės žaliavos (audinio, odos, popieriaus atraižos, įpakavimo dėžės, seni žurnalai, laikraščiai, reklaminiai bukletai ir kt.).

Dailės kūrinių reprodukcijos. Tautodailės kūriniai (audiniai, mežginiai, medžio ir molio darbai).

Širmelė ir kita įranga teatrui; pirštukų lėlės, lėlės marionetės, lėlės ant lazdelių, apranga ir vaidybos atributika vaikams (skraistės, skrybėlės, bižuterija, karūnos ir kt.);

Muzikos instrumentai (molinukai, akmenukai, lazdelės, metalofonai, smuikas, išilginė fleita, kanklės, akordeonas, ritminiai mušamieji instrumentai (perkusija) ar savos gamybos instrumentai), muzikos centras arba garso grotuvas, įvairūs įrašai (populiari, klasikinė, liaudies, vaikų ir kt. muzika); muzikos ženklų rinkiniai muzikos raštui (penklinių, natų, pauzių ženklai).

Priemonės socialinei kompetencijai

Asmeniniai žaislai, albumai, segtuvai (su šeimos ar grupės gyvenimo nuotraukomis, piešiniais ir kt.), žaislai vaikams džiuginti (žaidimui su muilu, vandens burbulais, balionais);

Lietuvos ir regiono žemėlapiai; Lietuvos Respublikos vėliava (maža); gaublys, pasaulio žemėlapis, įvairūs vietovių, kelionių ir kt. žemėlapiai; Lietuvos Respublikos herbas, gimtojo miesto herbas.

Saugaus eismo ir elgesio kortelės, knygelės, paveikslėliai, dėlionės, stalo žaidimai, nuotaikų

kortelės; siužetiniai žaislai (lėlės, jų drabužėliai, vežimėliai, žaisliniai baldai, indeliai); drabužiai persirenginėti žaidžiant, įvairių profesijų atributai; automobiliai, buities ir kt. daiktai;

Žaidimai poromis, keliese (domino, loto); konstrukciniai žaislai (kaladėlės, dėžės, konstruktoriai ir pan.); žaislai grupavimui, rūšiavimui, serijų dėliojimui; atsipalaidavimo žaislai (minkšti žaislai, kamuoliukai spaudymui rankomis); priemonės šviesos ir šešėlių žaismui; veidrodžiai; ramios, aktyvinančios ir kt. muzikos įrašai.

Švenčių atributika (popierinės girliandos, širdelės, kaukės, žaislai eglutei, konfeti ir kt.);

Socialinio turinio vaikiškos knygos, žurnalai; interesų, talentų kortelės, paveikslėliai; Vaiko teisių kortelės ar paveikslėlių rinkiniai, knygelės; priežasties- pasekmės paveikslėliai arba kartoninės dėlionės.

Siužetiniai ir minkšti žaislai, daiktų modeliai, žaislai, skirti žaidimui poromis (šachmatai, šaškės), keliese (įvairūs stalo žaidimai); žaislai-galvosūkių; efekto žaislai;

Statybinės detalės su sraigtais ir veržlėmis (medinės, plastmasinės, metalinės ir kt.), kaladėlės (Duplo, Lego ir kt.), teminiai jų rinkiniai, konstruktoriai, mozaikos, medinės, plastmasinės, kartoninės dėlionės (dėlionės ir kt.); širmelės, užtiesalai, dėžės, krepšiai, pagalvėlės, kilimėliai;

Vaikiška bižuterija (karoliai, segės, dirželiai), rūbai, skraistės ir kt., skirti persirengėjimui, puošimuisi;

Kompiuteriniai žaislai, kompiuteriai skatinantys vaiką išbandyti nauja ir kt.

Pratybų knygelės, atskiri lapai su bendravimo ir kt. situacijomis; ūgio matuoklė; vaiko dienoraštis; efekto žaislai (popieriniai fejerverkai ir kt.);

Aplankai (darbeliams sudėti); kalendoriai (stalo, sienos, proginiai).

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimo paskirtis – padėti vaikui tobulėti ir atskleisti, ką jis jau žino ir gali. Svarbu atskleisti vaiko pasiektą pažangą, stengtis, kad būtų atsižvelgta į kiekvieno vaiko poreikius ir gebėjimus. Vertinimo tikslas – padėti vaikui sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei, kaupti informaciją apie kiekvieno pasiekimus ir daromą pažangą, kad galima būtų koreguoti ugdymo procesą, priimti pagrįstus sprendimus, sudaryti galimybę tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais. Vaiko pasiekimai vertinami vaikui pradėjus lankyti įstaigą. Pedagogai, siekdami pažinti vaiką, išsiaiškina su tėveliais vaiko pomėgius ir gebėjimus, raišos ypatumus, sveikatos būklę, charakterį ir temperamentą, šeimos kultūrą ir tradicijas. Vaikui, pradėjusiam lankyti darželį, pildomas adaptacijos lapas, kuriame fiksuojama, kaip vaikas elgėsi, išsiskyręs su tėvais, kaip žaidė, valgė ir t.t. Ankstyvojo amžiaus vaikų pasiekimai vertinami pagal veiklos sritis. Vertinant vaiko ugdymo pasiekimus, nustatoma vaiko vystymosi pažanga, pokyčiai, daromos išvados, numatomi tolesni ugdymo tikslai. Vėliau vaiko gebėjimai vertinami du kartus per metus (rugsėjis, gegužė), priklausomai nuo situacijos atliekamas

tarpinis vertinimas. Vertinamos socialinės, pažinimo, komunikavimo, menų, sveikatos ugdymo sritys.

Vaikai, turintys kalbos ir kitų komunikacijos sutrikimų, vertinami rugsėjo ir gegužės mėnesiais, pagal Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. ISAK-1780. Vertinimą vykdo logopedas.

Vertinime dalyvauja vaikai, tėvai, įstaigos vadovai, auklėtojos, meninio ugdymo mokytojos, kūno kultūros pedagogės.

Vertinimas atliekamas nuolat stebint vaiką kasdieninėje veikloje, analizuojant meninės veiklos darbus, kalbantis su tėvais ir vaikais. Tai fiksuojama ir kaupiama vaiko pasiekimų aplanke.

Vaiko individualūs pasiekimai aptariami su tėvais asmeninių pokalbių metu. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje. Vaikų, turinčių kalbos sutrikimų, apibendrinti duomenys aptariami Vaiko gerovės komisijos posėdžiuose rugsėjo, sausio ir gegužės mėnesiais. Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, sudarant individualias programas vaikams, numatant įstaigos vystymo gaires.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. ADAŠKEVIČIENĖ A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa. 1996
2. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. V., 2006
3. BAKŪNAITĖ J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. V., Eugrimas, 1998
4. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymo(si) programa. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2003
5. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. V., Leidybos centras, 1993
6. JUODAITYTĖ A. Vaikystės fenomenas: socialinis- edukacinis aspektas. 2003
7. Konferencijos medžiaga. Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. V., Leidybos centras, 1999
8. LEŠČIUKAITIENĖ V. Tėvų, pedagogų ir specialistų bendradarbiavimas rengiant individualiąsias programas//Sudėtinga vaikystė. V., LPKI, 1998
9. Lietuvos higienos norma HN 75:2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. 102 (Žin., 2002, Nr. 27-968)
10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas Nr. IX-1630, 2003 m. birželio 17 d.
11. Lietuvos švietimo koncepcija. V., Leidybos centras, 1992
12. Lietuvos švietimo klasifikacija. V., ŠMM, 1999
13. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, Nr.1-533, 1994 m. liepos 7 d.
14. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. V., Švietimo aprūpinimo centras, 2006
15. MONKEVIČIENĖ O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. V., Minklės leidyba, 2001
16. MONKEVIČIENĖ O. Naujojo ugdymo turinio bei kūrybinio jo įgyvendinimo būdų psichologinės-pedagoginės ištakos. Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis. V., Leidybos centras, 1995
17. MONKEVIČIENĖ O. Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai//Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. II dalis. V., Leidybos centras, 1995
18. MONKEVIČIENĖ O., PALAČIONIENĖ L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. V., 2003
19. NARAUSKIENĖ V., RUGEVIČIŪTĖ G. Katalikų tikyba darželyje. V., 1996
20. PILIUVIENĖ A., DAILIDIENĖ N., JAKUČIŪNIENĖ D. ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. V., Leidybos centras, 1997

21. PILIUVIENĖ A., DAILIDIENĖ N., JAKUČIŪNIENĖ D. ir kt. Universaliosios sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. V., 2000
22. Rekomendacijos savivaldybėms dėl centralizuoto vaikų priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes, patvirta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-918 (Žin., 2003, Nr. 69-3147)
23. RIMKIENĖ R. Paskaitų konspektas: Programa Liuksemburgo darželiui. 2006
24. SONGAILIENĖ V. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo sistemos. Žvirblių takas. 2007
25. STAERFELDT E. MATHIASSEN CH.R. Pedagogika ir demokratija. V., 2001
26. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. V., Leidybos centras, 1993
27. Vaiko gerovės koncepcija. V., 2003
28. Vaikų teisių konvencija. Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000
29. VERSECKIENĖ O. MARCINKAS F., ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995
30. www.preschool.com
31. www.smm.lt
32. ŽILIENĖ D. Žmogaus slėpiniai ir pedagogika. V., Lietuvos Valdorfo pedagogikos centro 1-
kla, 1997
33. EINON D. Nuobodžiausia ir žavingiausia veikla. K, 2003.
34. DODGE D. T., RUDICK SH., BERKE K. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. V., 2008.
35. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Knyga ugdytojams. V., Lietus, 2001.
36. KATINIENĖ A. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. V., 1998.
37. MONKEVIČIENĖ O, TARASONIENĖ A., BORTKEVIČIENĖ V., MATLAŠAITIENĖ R., GRAŽIENĖ V., GLEBUVIENĖ V., KATINIENĖ A., RIMKIENĖ R., JURAITIENĖ I. AUKŠTKALNYTĖ D. Ankstyvojo ugdymo vadovas : tėvams, globėjams, pedagogams. V. 2001.
38. RIMKIENĖ R. Kokybiškas ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Metodinė priemonė lopšelių auklėtojams, tėvams, ugdantiems vaikus nuo gimimo iki trejų metų. V., 2009.
39. Sveikatos ir fizinio ugdymo programa. Sveikatos šaltinėlis. M., 2000.

PRIEDAI:

INDIVIDUALUS VAIKO VERTINIMAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ _____

VAIKO AMŽIUS _____

ĮVERTINIMO DATA _____

SOCIALINĖ SRITIS

Eil. Nr.	Vaiko veiksniai	Tėvai		Auklėtojos		Tėvai		Auklėtojos	
		Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									

INDIVIDUALUS VAIKO VERTINIMAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ _____

VAIKO AMŽIUS _____

ĮVERTINIMO DATA _____

SVEIKATOS SRITIS

Eil. Nr.	Vaiko veiksniai	Tėvai		Auklėtojos		Tėvai		Auklėtojos	
		Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									

INDIVIDUALUS VAIKO VERTINIMAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ _____

VAIKO AMŽIUS _____

ĮVERTINIMO DATA _____

PAŽINIMO SRITIS

Eil. Nr.	Vaiko veiksniai	Tėvai		Auklėtojos		Tėvai		Auklėtojos	
		Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									

INDIVIDUALUS VAIKO VERTINIMAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ _____

VAIKO AMŽIUS _____

ĮVERTINIMO DATA _____

KOMUNIKAVIMO SRITIS

Eil. Nr.	Vaiko veiksniai	Tėvai		Auklėtojos		Tėvai		Auklėtojos	
		Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
10.									
11.									

INDIVIDUALUS VAIKO VERTINIMAS

VAIKO VARDAS, PAVARDĖ _____

VAIKO AMŽIUS _____

ĮVERTINIMO DATA _____

MENINĖ KOMPETENCIJA

Eil. Nr.	Vaiko veiksniai	Tėvai		Auklėtojos		Tėvai		Auklėtojos	
		Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)	Geba (+)	Siekia (-)
1.									
2.									
3.									
4.									
5.									
6.									
7.									
8.									
9.									
